COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XX PARS III.

LIPSIAE MDCCLXXV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Venetiis apud I. B. Pascali, Patauii apud Io. Manfré,
Holmiae apud L. Saluium.

I.

Journal de Médécine, Chirurgie, Pharmacie etc. Par M. A. ROUX. Année 1771. Tome XXXV. à Paris chez Vincent. 8. 1. Alph. 13. pl. et Tom. XXXVI. 1. Al. 13. pl. ib. eod.

i. e.

Diarium ad artem ſalutarem, chirurgiam, et pharmaciam pertinens. Auctore Cl. ROUX Vol. XXXV. et XXXVI.

Ex volumine trigeſimo quinto ſequentes obſeruationes et commentarii praecipua quadam attentione digna videntur: Vol. XXXV.

Cl. GUYTON ex ſuppreſſione menſtruorum febrem acutam, pluribus ſpaſmis hyſtericis ſtipatam oriri vidit, in qua veſicatoria, pluribus aliis remediis fruſtra adhibitis, egregium effectum praeſtiterunt. Cl. DOUVRY anginae malignae epidemiam prope Sueſſionem inter pueros a. 1767. graſſantem deſcribit. Eruptionem cutaneam morbillis (ſeu potius ſcarlatinae) ſimilem, hunc morbum

p. 39. p. 48.

bum comitantem, quam alii etiam Auctores in eo obſeruarunt, Noſter in pluribus aegris vidit. Venaeſectionem et vomitorium ſtatim in initio adhibebat, quibus purgantium leniorum et clyſmatum vſus ſuccedebat. Cataplaſmata quoque et veſicatoria non neglexit. Anaſarca, quod poſt ſcarlalatinam ſaepius oritur, etiam hoc morbo ſuperato conualeſcentes haud infrequenter occupat, ſed le-
p. 62. nioribus diureticis facile cedit. Cl. VIGER puerperam vidit, in qua lac ex mamma dextra profluens, decimo quinto poſt partum die roſeum acquirebat colorem, cum in altera mamma naturalem retineret. Hoc phaenomenon, iam ab aliis Auctoribus in nonnullis puerperis obſeruatum, rupturae vaſculi in papilla effectus nobis eſſe videtur.

p. 81. Enterocele ſcrotalis incarcerata, quae nulla arte reduci poterat, licet annulus liber et apertus eſſet, tandem curationem per ſcalpellum exigebat, qua facta apparuit conſtrictionem inteſtini non ab annulo, ſed a peritonaeo pendere, quod quinque diuerſis in locis laquei inſtar inteſtinum conſtringebat. Frequentes compreſſiones, quas teſticulus ſub variis tentaminibus reductionis expertus erat, gangraenam in eo excitarunt, ita, vt exſtirpatio neceſſaria redderetur. Aeger tamen bene conua-
p. 119. luit. Cl. DU CHANOY contra Cl. PORTAL *) monet, venas pulmonales arteriis non maiores eſſe, et in vniuerſum magnitudinem et numerum harum
p. 149. venarum multum variare. Inſerta quoque eſt huic diario hiſtoria morbi feminae cuiusdam nobilioris, ab aegra ipſa deſcripta, qua praeſtantia methodi Cl. POMME, confirmatur, qui, vti notum eſt, in pluribus

*) *Journ. de Med.* Vol. XXXIV. p. 220. ſeqq.

ribus morbis hyſtericis et ſpaſmodicis, reiectis remediis roborantibus, emollientia tantum et diluentia adhibet.

Cl. MARQUE varias obſeruationes et annotationes in commentarium Cl. PORTAL *de actione pulmonis in aortam reſpirationis tempore* *) hic communicat. Cl. DUFOUR fetum monſtroſum examinauit, in quo cerebrum, cerebellum et medulla oblongata deficiebant, ſeu potius ab aqua hydrocephali fere ſoluta erant. Alius fetus ſimilis priori, viuus quidem in lucem edebatur, ſed mox iterum e viuis ceſſit. Cl. DUBRAC DE LA TULLE in vlcere carcinomatico mammae cicutam maxima in doſi, bonoque cum effectu dedit, aegramque per ſatis longum tempus adhuc conſeruauit. Febrem intermittentem pueri lactantis Cl. BRUN cortice Peruuiano nutrici exhibito tractauit. In homine, qui dyſenteria laborauerat, ſanguis tandem per vrethram vna cum faecibus prodibat. Sectio cadaueris oſtendit, inteſtinum rectum veſicae adhaerens, vlcere in eius tunicis nato, vna cum veſica vrinaria perforatum fuiſſe. Cl. TUAL in cadauere hominis ſcorbutici muſculos pedis, in quo aeger ex fractura complicata vlcere laborauerat, in adipem mutatos omnesque fibras muſculoſas abolitas vidit **). Coniicit Cl. Auctor muſculos ex tela celluloſa arctius conſtipata tantum conſtare, et in hoc aegro iterum in primum ſuum ſtatum mutatos eſſe.

p. 217.
p. 325.
p. 336.
p. 407.
p. 415.
p. 417.
p. 455.

*) vid. *Mem. de l'acad. des ſcienc.* 1769. p. 549. comm. noſtr. Vol. XIX. p. 591.

**) Similem degenerationem muſculorum ipſi aliquando in vetula obſeruauimus in vtroque crure, et ante plures annos Cl SALZMANN. Vide diſſ. eius *de plurium pedis muſculorum defectu.* Argentor. 1734. 4.

p. 462. Cl. HOIN vtilitatem forcipis minoris ad extractionem placentarum fetuum abortiuorum a Cl. LEVRET propositam *) variis obseruationibus
p. 501. confirmat. In obstructione catameniorum et haemoptysi inde orta, fonticulus in pede excitatus menstruorum fluxum in iustum ordinem redegit. Cl.
p. 503. MONTRÖL febrem catarrhalem inflammatoriam, quae Burbonii epidemice a. 1769 grassabatur, describit. Peripneumonia erat, vti cadauerum sectio docuit, atque kermes minerale, quod in simili morbo saepe alias cum fructu adhibitum fuit, hic etiam egre-
p. 509 gios effectus praestitit. In haemoptysi Cl. RENARD aqua glaciali interne et externe ad sistendam sanguinis profusionem, optimo cum effectu
p. 520. vsus est. Cl NORMAND efficaciam summitatum millefolii in morbis spasmodicis, de qua iam alio huius diarii loco **) Cl. MAVMERI plures obseruationes proposuit, suis confirmat. In epilepsia, spasmo vniuersali, cephalaea conuulsionibus stipata cet. easdem vtiles deprehendit.

Omittimus plures obseruationes et epistolas, quae huic volumini insertae sunt, et tum ad litem pertinent, quae inter Cl. DEMOURS et DECHEMETS de inuentione laminae cartilagineae corneae, et Cl. BVTTER LAVGIER et LEVRET de praestantia instrumentorum in ligatura polyporum vteri et narium adhibendorum excitata fuit: tum quibus de methodo Cl. POMME neruorum morbos tractandi, disputatur.

Vol. XXXVI Iam ad volumen trigesimum sextum huius diarii accedimus.

In

*) vid. Cl. MORGENBESSER diss. de fetus non vitalis partu dirigendo, Francof. ad Viadr. a. 1767. 4.
**) vid. *Journ. de Med.* 1770. p. 402.

In melancholia hypochondriaca balnea tepida p. 20.
et diluentia, interne ad mentem Cl. POMME data, criticam excitarunt diarrhoeam et aegrum ſanarunt. Per- p. 25.
nicioſiſſimus effectus puluerum illorum draſticorum, qui *poudres d'Aiïhaud* vulgo dicuntur, variis obſeruationibus confirmatur *). Cl. LAVGIER roboran- p. 32.
tium in morbis neruoſis vſum, contra Cl. POMME conſilia acriter defendit et hiſtorias morbi aegrorum, ſecundum eius methodum curatorum, hoc ipſo diario inſertas, vtilitatem eius methodi minime probare oſtendit. Cl. LABORDE varias hiſtorias p. 65.
communicat herniarum incarceratarum, quae, licet gangraena correptae, et ruptae eſſent, tamen a natura artis auxilia accedente, iterum perfecte ſanatae fuerunt.

Ill. Comes DE TRESTAN in litteris ad Cl. p. 69.
GALLOT ſcriptis narrat, in vna eademque femina ſepties operationem caeſaream felici cum ſucceſſu factam eſſe. Negare tamen non poſſumus plura nobis circa veritatem huius obſeruationis dubia ſupereſſe. Ill. Comes feminam a. 1728. ipſam vidit. Cl. LA BROUSSE putat ex pulſu graui- p. 121.
dae dignoſci poſſe, vtrum illa maſculum vel femineum embryonem vtero contineat. Pueros in dextro, puellas in ſiniſtro vteri latere fere ſemper poni, pulſumque in brachio lateris, in quo fetus ſitus eſt, debiliorem eſſe, variis obſeruationibus probare tentat. Sententiam hanc Cl. DES- p. 129.
BRET aliis obſeruationibus, appendicis loco praecedentibus adiectis, confirmat. Pulſus in latere aegroto ſemper fortior eſt, contrarium vero in grauiditate obſeruatur. Idem quoque veritatem p. 134.
doctrinae Cl. BORDEU, de pulſu capitali, inteſtinali, ſtomachali cet. pluribus obſeruationibus demonſtrare annititur. Febris quartana pertina- p. 142.
ciſſima tandem, aegro caloris tempore ſe aquae

 frigidae

*) vid. comment. noſtr. Vol. XX. p. 133.

p. 149. frigidae immergente, ſponte ſanata eſt. Cl. GIRARDEAU et D'AIGNAN homines, *malo mortuo* Cl. ASTRUC, ſeu leprae ſpecie affectos, viderunt.

p. 168. Raram vulneris deligationem vtiliſſimam Cl. BONNARD poſt mammae ſcirrhoſae amputationem deprehendit. Solo linteo carpto ſicco vulneris ſuperficies tegebatur, atque deligatio tantum
p. 180. altero vel tertio quouis die inſtituebatur. Si plures in vtero polypi ſint, ſingulos peculiarem radicem habere, cum contra, ſi plures in naribus exiſtant, ex vnica radice procedant, Cl. MARTIN cadaueris eiusmodi aegrae diſſectione confirmat.

p. 217. Cl. AMOUREUX ſententiam Cl. BROUSSE de ſexu fetus ex pulſu grauidae dignoſcendo, cum obſeruationibus medicorum Sinenſium conuenire, ex *deſcriptione Imperii Sinenſis* a reverendo Patre DU HALDE exarata probat. Varias annotationes Cl. BROUSSE huic obſeruationi adiecit.

p. 241. *Ficus Cayanenſis*, de cuius vi medica iam alio loco dictum eſt, a Cl. BAJON hic vlterius deſcribitur *).

p. 247. Cl. LE GENDRE camphoram cum acido vitriolico deſtillationis ope vniit, et, praeter ſulphur, oleum ſubtiliſſimum obtinuit, aetheri analogum. Acidum nitri parum camphoram mutauit, et acidum ſalis culinaris nullam plane mutationem produxit, quod et de alcalinis ſalibus valet.

p. 256. Inſignis magnitudinis polypum ex vtero propen-
p. 264 dentem Cl. GASC ligatura exſtirpauit. Cum ruptura perinaei et laeſio partium externarum puerperae, in qua forcipis ope caput fetus incuneatum ſoluimus et extrahimus, eo tempore accidat, quo caput per vaginae orificium externum procedit; Cl. PIET, qui ceterum forcipis Leuretiani praeſtantiam multum extollit,

*) *Journ. de Med.* 1770. Suppl. T. XXXIV. p. 61. comment. hor. Vol. XX. p. 63.

extollit, suadet, vt, capite soluto, non vlterius obstetricans forcipe illud protrahat, sed forcipem extrahat et reliquum partus opus naturae committat. Haec enim, obstaculo soluto, fere semper partum ad finem perducere valet, et, cum lentius partes dilatentur, vt plurimum sine dilaceratione mollium partium perficit.

Ictu in sinistro capitis latere accepto, aeger per plures dies stuporem paralyticum in dextro corporis latere percepit. Abscessum ad vmbilicum ex metastasi lactea Cl. VIGER sanauit et egregios effectus laudat, quos cortex Peruuianus in hac aegra praestitit. Cl. JOURDAIN docuit *) abscessus ad maxillam inferiorem natos perpetuo interius in ore aperiri debere. Hoc tamen non semper fieri posse, cum mali natura id non permittat, Cl. POULAIN variis aegrorum historiis probat, in quibus exterius incisio instituenda erat. Difformitas ex cicatrice oriunda non adeo magna est, cum post sanationem vulneris ea quartam tantum partem longitudinis incisionis habeat. p. 275. p. 327. p. 334.

In vlcere pedis omnes tendines vicini, in primis vero Achillis tendo insigniter tumefacti erant. Antiscorbuticorum tamen vsu tumor disparuit et vlcus ipsum sanatum est. Cl. LAVAL puluinaria in bracheriis non lana, vel pilis, sed vesica, aere distenta, implere docet. Cl. HOULSTON monet, variisque obseruationibus probat, in hypercatharsi a purgantium drasticorum incongruo vsu excitata, spirituosa et vinum generosum insignem praestare vsum. Cum enim haec remedia resinosas soluant partes, quae villis intestinorum adhaerent stimuloque suo vehementem purgationem excitant, mali caussam tollunt. Equos abietum foliis p. 349. p. 355.

Cc 5 nutri-

*) *Journ. de Med.* T. XXXII. p. 165. et 251.

nutritos morboque ex hac re correptos, ſpiritus vini interne datus ſanauit.

p. 364. Cl. LEVRET ad quaeſtionem, num mater fetum ſuum lactare poſſit? ita reſpondet, vt doceat, omnino hoc fieri poſſe, ſi lac vltimis geſtationis menſibus iam in mammis adfuerit, ſperatque, hac opinionis ſuae explicatione ſe obiectiones eorum effugere poſſe, qui putant, illum in recenti libro (*Eſſai ſur l'abus des régles générales* *) nu-
p. 411. tricum vſum nimis laudare. Cl. PLANCHON abſceſſum ad femur, ex metaſtaſi lactea poſt febrem
p. 439. miliarem, in puerpera ortum deſcribit. In partu gemellorum, cuius vnius pedibus truncus iam ex vtero protractus erat, caput eiusdem in vtero adhuc relictum retinebatur a capite alterius gemelli, quod in vaginam etiam protruſum erat. Cl. ENAUX, ad quem haec obſeruatio pertinet, forcipe caput fetus ſecundi protraxit, corpore primi
p. 448. interim per adſtantem ſuſtento. Ad obiectiones Cl. POULAIN ſuperius (p. 401.) propoſitas, Cl.
p. 511. JOURDAIN reſpondet. Anodynam vim opii externe applicati Cl. DE LA PRADE obſeruatione confirmat. Cl. SALGUES aegrum vidit, in quo poſt colicam neglectam, totum inteſtinum caecum vna cum appendice vermiformi per anum prodibat, aegro nihilo minus poſtea curato.

p. 519. Cl. AVRRAN plures omnique attentione dignas obſeruationes de laeſionibus proponit, quae in diuerſis corporis partibus ex ictu in oppoſitum latus accepto (*par contre - coup*) ortae ſunt. Aegro in ſternum delapſo ligamentum inter apophyſin ſpinoſam tertiae et quartae vertebrae dorſi ruptum eſt; quam rupturam Cl. Auctor leni compreſſione et apto ſitu aegri adhibito ſanauit. Apophyſibus ſpinoſis fractis in alio aegro ſternum eo loco, vbi

*) vid. comment. noſtr. Vol. XX. p. 411.

vbi primum os cum altero coalitum erat, frangebatur. In alio ſterni fracti pars ſub alteram intrudebatur, quam tamen luxationis ſpeciem Cl. Auctor iterum apta enchireſi adhibita reduxit. Subluxationem vertebrarum lumbarium Idem vidit, quae etiam curationem admittebat. Veram quoque ancyloſin femoris cum oſſe innominato in puero ex lapſu ortam, et in alio ancyloſin vertebrarum dorſalium ex hac cauſſa obſeruauit. In pluribus aegris, quorum extremitates inferiores, poſt lapſum in ſpinam dorſi, aliquo paralyſeos gradu affectae erant, faſciae ſpinae applicatae et compreſſio loci medullae ſpinalis laeſi effecerunt, vt aegri erecti incedere poſſent. Poſt lapſum in collo tumor oriebatur, qui tactu examinatus oſſea fragmenta continere videbatur et quem aeger per aliquot menſes ſuſtulit. Aegri cadauer non diſquirere potuit Cl. Auctor, putat tamen in eo oſteoſteatoma ex laeſione vertebrarum ortum fuiſſe. In carie ſterni a cauſſa externa Idem trepanum felici cum ſucceſſu adhibuit. Finem harum obſeruationum duae de luxatione oſſis femoris hiſtoriae faciunt.

Ophthalmia per tres menſes perſiſtens, extractis tandem tribus dentibus molaribus, carie affectis, ſanabatur. Cl. PIETSCH contra Cl. TENON probat, oſſa perioſteo ſuo nudata non ſemper exfoliationem experiri. Hoc de exfoliatione inſignis oſſis partis, quae oculis conſpici poſſit, tantum valere coniicimus. Minima enim fruſtula cum pure abſcedentia a chirurgo forte non animaduerti potuerunt. Cl. ROBIN enchireſin Cl. PIET in forcipis applicatione, quae ſuperius (p. 400.) adducta fuit, examinat, ruptionemque perinaei ea non caueri oſtendit. Aquae tandem vegeto-mineralis Goulardianae vſus in ophthalmia pertinaci et abſceſſu corneae a Cl. POUPART plurimum laudatur.

p. 534. p. 543. p. 555.

II.

II.

Chirurgical obſervations and caſes. By WILLIAM BROMFEILD, Surgeon to her Majeſty and to St. George's Hoſpital. In two Volumes. Illuſtrated with Coper - Plates. Vol. I. London printed for T. Cadell. 1773. 8. mai 1 Alph. tab. aen. 5. Vol. II. ibid. eod. 1 Alph. 2½ tab. aen. 13.

i. e.

Obſeruationes et caſus chirurgici. Auctore GUILIELMO BROMFEILD *).

Cum praeſens hoc opus ſummam earum obſervationum et annotationum contineat, quae Cl. Auctor, cuius egregia doctrina et dexteritas ſatis cognita eſt, per plures annos inſtituit, eius profecto publicationem omnibus, qui artem chirurgicam exercent, gratiſſimam fore arbitramur. Negari quidem non poteſt, Cl. Auctorem, in ſcribendo forte minus exercitatum, ſtilum nonnunquam negligere, vnam eandemque rem, imo fere eadem verba diuerſis in locis repetere, ſaepe iuſto prolixiorem eſſe, nec ſemper optimo dicendi ordine vti, imo plures explicationum phyſiologicarum, quibus hoc opus paſſim exornauit, erroneas eſſe: attamen haec omnia non impedient, quo minus hoc opus inter vtiliſſima ſcripta chirurgica numerandum ſit, quae noſtro tempore prodierunt. Quo vero Lectores de praeſtantia huius libri eo melius iudicare valeant, ſelectum nonnul-

*) Prodiit quoque Germanica verſio egregii huius libri, variis annotationibus aucta, Lipſiae a. 1774. in Octauo mai. cum tab. aeneis apud haeredes Weidemanni et Reich.

nonnullarum obſeruationum hic communicabimus.

In concuſſione et compreſſione cerebri internum opii vſum vehementer commendat, illudque ea doſi adhibet, vt diaphoreſin producat. Opii haec vis et efficacia tum a virtute antiſpaſmodica eius, qua inflammatio, quae ſaepe ſpaſmi effectus eſt, impeditur, tum ab anodyna eius vi pendet, quae neruorum irritationem tollit. Porro illud cum ſanguinem diſſoluat, coagulatum quoque et extrauaſatum in cerebro cruorem diſſoluere et reſorptioni aptum reddere poteſt. Si plethora adſit, venaeſectio praemittatur, nec non clyſmata vel lene purgans adhibeantur et actio opii balneorum tepidorum vſu promoueatur. Vtitur autem Cl. Auctor mixtura ex vini antimonialis partibus tribus et vna parte tincturae thebaicae parata, nec non puluere ſudorifico DOVERI. Variis obſeruationibus curationis hic commendatae praeſtantiam confirmare ſtudet. Modum, quo in variis pectoris morbis fonticuli intra coſtas excitandi ſunt, fuſius deſcribit, nec non fonticulorum in capite vſum commendat. Hos tamen non ad latus ſuturae ſagittalis, cum oſſa cranii ibi fere ſemper in adultis coalita ſint, nec materia libere effluere poſſit, ſed in additamento ſeu continuatione ſuturae temporalis vel petroſae inſtituit. Eorumque praeſtantiam ſe pluribus in aegris, cerebro valde concuſſo, nec non in variis guttae ſerenae et epilepſiae ſpeciebus, expertum eſſe, aſſerit.

Vol. I. p. 10. — p. 24. — p. 28.

In diiudicanda neceſſitate amputationis membri mitiori magis ſententiae adhaeret. Fracturas enim complicatas, quae ita comparatae erant, vt amputationem exigere viderentur, ſaepius ferulis inprimis longis adhibitis, ſanauit, vti varii caſus hic p. 42.

hic relati probant. Interim si amputationem fieri necesse sit, ea statim fiat. Si caries et vlcus membrum occupant, et iam diu durarunt, aut si illud tumoris genus in genu deprehenditur, quod Angli *tumorem album* (*white-swelling*) vocant, amputatio saepe, cum humor acris ea peracta ad alium locum transferatur, vel inutilis vel etiam noxia est. Omittimus, quae Cl. Auctor de inflammationis natura, eius caussis, quas partim in plethora, partim in spasmo ponit, et curatione, nec non de gangraena
p. 75. et variis morbis lymphaticis habet, in quibus mercurii sublimati vsum cum vino antimoniali coniungit. Balnea tepida ex aqua marina parata multum extollit, monetque, se eorum primum inuentorem esse.

p. 79. Methodum deinde fusius describit, qua abscef-
p. 92. sus, qui formatur, tractandus sit. Cellulosam tunicam et cellulas, quae adipem continent, eiusdem esse naturae, ac inter se communicare, cum HVNTERO negat. Abscessuum sedem in membrana adiposa ponit; possunt tamen quoque in cellulosa tela oriri, quae tunc saepius gangraena corrum-
p. 97. pitur. In anthrace calidiora et alexipharmaca remedia noxia sunt, cum gangraenam excitent. Hinc
p. 100. antiphlogistica potius methodus adhibeatur. Si abscessus scalpello aperitur et labia vulneris nimis adhuc dura et crassa sunt, ea incisione cruciata Noster diuidit et linteo carpto separata seruat; deinde sub singulis vulneris deligationibus fomenta emollientia adhibet, mercuriali vnguento duras partes inungit, easque deinde cataplasmate ex farina seminis lini parato tegit, quo emolliantur
p. 101. et attenuentur. In omnibus tumoribus indolentibus, nec non in bubonibus venereis caustica scal-
p. 102. pello praefert. Fusius methodum, qua tumores, sub musculo sternomastoideo siti, ita exstirpandi

sint

ſint, vt cutis portio ſeruetur, nec non rationem deſcribit, qua ii incidendi ſint, qui ſub patella ex collectione fluidi praeternaturalis oriuntur.

Singulare porro eryſipelatis genus Cl. Auctor indicat, quod nonnunquam epidemice ſaeuit, et cuius prima initia ſe in fronte intra oculos oſtendere ſolent. Pulſus adeſt debilis, vomitus et inſignis capitis dolor aegrum excruciant, omnisque facies intumeſcit. In iis, qui ſanantur, cruſtae, vt poſt variolas malignas, remanent. Omnes, qui antiphlogiſtica tractabantur methodo, moriebantur: hinc alexipharmaca, corticem, et veſicatoria Noſter adhibuit, et ſi aluus obſtructa eſſet, clyſmatibus vſus eſt, pluresque hac ratione aegros ſeruauit. Si poſt ictum in capite acceptum caput poſt tres circiter ſeptimanas vna cum facie intumeſcit, eryſipelatis aliud genus oritur, quod periculoſiſſimum eſt. In iis, qui euadunt, abſceſſus paſſim in capite oriuntur, per quos laminae gangraena corruptae exeunt, quae a membrana epicrania muſculorum capitis oriuntur. De carie quoque antri Highmooriani Cl. Auctor diſputat et caſum enarrat, vbi caries in eo orta eryſipelas totius faciei, et plures abſceſſus produxit. Abſceſſus hi nonnunquam per ſe in orbitam rumpuntur, in quo caſu, dente molari extracto, materiae alia via paranda eſt, per quam ſecedere poſſit. Anthraces duae ſpecies ſunt, quarum primam Cl. Auctor peſtilentialem vocat; altera vero ea eſt, quae ſine peſte apparet et vel cum ſanguine valde inflammato coniuncta, vel effectus febris putridae et malignae eſt. Tumor non exſtirpandus eſt, ſed febris ratio habeatur, et puris generatio omni modo promoueatur. Abſceſſu nato, longa filamenta et laminae telae celluloſae gangraena corruptae ex vulnere protrahuntur.

p. 107. p. 109. p. 110. p. 118.

tur. Omittimus, quae Cl. Auctor de curatione ipsa habet. Corticis Peruuiani vsum non in hoc morbi genere solum, sed et in vlceribus, ex quibus pus nimis tenue exit, nec non in vulneribus sclopetorum multum extollit. Si ventriculus puluerem corticis vel tincturam eius ferre non potest, infusum frigidum, reliquis omnibus praeparationibus corticis Noster praefert.

p. 137. Profundae scarificationes in partibus sphacelatis institutae saepe noxiae sunt, cum gangraenae progressus per eas ipsas augeatur, in primis si tendines simul aliaeque partes non elasticae vulnerentur.

p. 140. Iactura insignis portionis cutis per gangraenam vel acrimoniam puris in vlcere minime inter illas caussas referenda est, quae amputationem absolute necessariam reddunt, cum vlcere depurato cutis, extensione adhibita, ita elongari possit, vt vulnus satis amplum perfecte claudatur.

p. 143. Iam ad ipsam amputationem Cl. Auctor procedit, cuius descriptio plures annotationes omni attentione dignas continet, atque ob hanc caussam omnibus chirurgis commendanda est. Incisionem circularem supra fasciam, qua caro firmatur, instituit. Agaricum non semper haemorrhagias post amputationem sistere, imo cum spongiae quoque vsu varia incommoda coniuncta esse monet. Hinc ligaturam reliquis remediis sanguinem cohibendi praefert, quam tamen non vulgari methodo acu ita instituit, vt carnem et neruum filo simul includat, sed plane ea ratione vtitur, quam superius *) ex Cl. AITKIN descripsimus. Praestantiam huius methodi pluribus argumentis defendit, ostenditque, filo arteriam non discindi; arteriam breui tempore coalescere; haemorrhagiam

*) vid. comment. nostr. Vol. hoc. p. 360.

giam optime hac ratione impediri, nec aegrum tantos cruciatus in amputatione sentire, quantos in vulgari methodo, in qua neruus simul ligatur, persentiscit.

Hoc ad ligaturam arteriae spermaticae in exstirpatione testiculi quoque applicat, methodumque, qua etiam haec arteria sine neruo ligari possit, fusius describit. Amputatione peracta, fascia tortilis et omnia, quae pedem comprimunt, subito solvantur, quo sanguis aequaliter per totum truncum distribuatur. Quodsi enim hoc lente fit, plures arteriolae successiue ita dilatari possunt, vt pluribus ligaturis opus sit. Methodum deinde, qua cutis post operationem adducenda, et vulnus glutinandum est, copiosius describit. Inprimis commendat methodum Cl. WHRIGHT, qui Sheffieldi in comitatu Eboracensi chirurgiam exercet. Hic fasciam ex emplastro glutinante confectam adhibet, quam alia pice illinita firmat, eaque ratione ossis post amputationem protrusionem optime impedit. Variis vero Cl. Auctor methodum Cl. WHRIGHT adhuc emendauit. Amputationem cruris non statim sub genu, sed tam profunde instituit, vt natura mali permittit, qua in re recentiores Anglos sequitur *) Confirmat hanc sententiam obseruationibus eiusdem Cl. WHRIGHT, cuius modo mentionem fecimus. Post amputationem fere semper opiato lenem diaphoresin in aegro excitare tentat. Omittimus, quae de exstirpatione ossium metatarsi digitorumque in pede et manu cet. habet. His propositis ad amputationem humeri in articulo scapulae Auctor Cl. transit, historiaque huius operationis breuiter enarrata, non modo partes, quae in ea dissecantur, describit; sed

p. 166.
p. 177.
p. 183.
p. 184.
p. 198.
p. 205

*) vid. supra p. 408.

ſed et diuerſas methodos, quibus alii chirurgi vt LE DRAN ſenior, GARENGEOT, LA FAYE, SHARP, HEISTER, LE DRAN iunior cet. vtuntur, exponit, eas inter ſe comparat atque praeſtan-
p. 247. tiam earum diiudicat. Quod ad curandi rationem pertinet, quam ipſe Cl. Auctor adhibere ſolet, ip- ſe aeger in tabula ſupinus collocatur. Deinde per miniſtrum arteria ſubclauia manu eo in loco comprimitur, quo ea per ſcalenos muſculos tran- ſit. Poſtea in interno brachii latere in margin deltoidei ab eo loco, vbi pectoralis ad os humeri tendit, ſectionis initium Cl. Auctor facit, eaque re- cta paullo inferius eo loco deſcendit, quo deltoi- deus finitur; tum transuerſa ſectione extrorſum paullum tendit, atque deinde in externo brachii latere recta ad plicam vsque integumentorum in axilla adſcendit. Atque hac ratione ſegmentum carnis (*lambeau*) facit, quod figuram ſemilunatam fere habet et ex deltoideo muſculo conſtat. Tum medium hunc muſculum alia ſectione perpendicu- lari incidit, quae ab acromio initium ſumit, at- que inferius in ſemilunarem ſectionem iam deſcri- ptam deſinit. Ea tamen ita inſtituatur, vt maior deltoidei portio in externo latere ſit. His factis cultro internam portionem ſegmenti ſemilunaris ſuperius ſeparat, tendinem pectoralis ſcalpello in- curuato diſſecat et arteriam ſolam ope inſtrumen- ti, quod acui obtuſae ſimile eſt, duplici ratione binos pollices cum dimidio ſub capite oſſis humeri ligat. Eadem ratione in vena liganda vtitur, ner- vum vero non ligatum diſſecat et quidem longe ſuperius, quam vaſa, cum nimis longa neruorum fila relicta inſignem ſub vulneris cura dolorem ex- citent. Tunc fila colligit et miniſtro tradit, ner- vum diſſecat, ſed vaſa adhuc integra relinquit; al- teram partem fruſtuli ſemilunaris ſeparat, et arti-

cula-

culatione ſatis patefacta, ipſam capſulam diuidit, brachiique os paullo retrorſum premit, quo id e capſula ſua proſiliat, tandemque partem carnis, in qua vaſa incluſa ſunt diſſecando, operationi finem imponit. Labia ſegmenti (*lambeau*) ſutura interrupta vnit, prius vero, ſi acetabulum ipſum non carioſum ſit, cartilaginem ſcalpello radit, et os linteo carpto tegit, quo vulneris ſanatio promoveatur. Faſciarum apparatum, ſimplicitate ſua commendabilem, omittimus. Addit Auctor Cl. annotationes varias, in quibus praeſtantiam huius methodi oſtendit. p. 254.

De reductione oſſis humeri luxati ſequenti capite exponit, et de variis methodis diſſerit, quae vulgo adhibentur. Vtitur vecte, quem in axilla applicat et ſcapulam miniſtri ope reprimit; ipſum vero os brachii oblique deorſum extendit. Reliqua, cum nimis longa ſint, omittimus. Negat dilacerationem capſulae articularis ſaepe obſtaculum reductionis eſſe, quod nonnulli contendunt. In appendice de ligatura arteriarum, in qua nervus non includitur, agit, et Cl. WHITE atque AIKIN obſeruationes hac de re inſtitutas*) diiudicat. Varias quoque annotationes in caſus, a Cl. WHITE relatos, communicat. In aneuryſmate, quod ſponte ortum eſt, amputatio ſaepe effectu caret, cum arteriae omnes haud raro in eiusmodi aegris morboſe affectae ſint, vt poſt amputationem aneuryſmata in aliis corporis locis iterum oriantur. Nonnunquam poſt amputationem, omnibus arteriis maioribus ligatis, funeſta haemorrhagia ex arteria minima oritur. Talis quoque ex ſanguine nimis tenui et reſoluto prouenit. Agit porro Noſter de amputatione in crure ita inſtituenda, vt longa

p. 271. p. 289. p. 304. p. 307.

*) vid. ſupra p. 360.

ga oſſis portio relinquatur, quam methodo a Cll. HALLORAN et WHITE commendata, i. e. car-
p. 330. nis ſegmento (*lambeau*) relicto *), inſtituit. Non-
nunquam ſub patella corpuſcula cartilaginea oriuntur, quae, dum intra oſſa mouentur, periodicam claudicationem producunt, et exſcindi debent.
p. 336. Denique de modo diſſerit, quo arteria ſpermatica in exſtirpatione teſtis ſine neruo liganda ſit. In figuris huic volumini adiectis, cranii loca, in quibus fonticuli excitari debent et modus, quo amputatio humeri in articulo ſecundum methodum Cl. Auctoris fieri debeat, nec non acus ad vaſorum deligationem delineantur.

Vol. II. Iam ad alterum volumen tranſimus, quod non minus copia et praeſtantia annotationum, quae in eo continentur, omnem attentionem meretur.
p. 1. Agit in eo primum Cl. BROMFEILD de variis oſſium morbis. Cauſtica potentialia ad oſſis exfoliationem promouendam reiicit, cum illa carnoſas papillas, quae incremento ſuo corruptum os a ſano ſeparant, deſtruant. Actuale vero cauterium in eo tantum caſu vtile eſt, vbi os ab acrimonia materiae, ex vlcere phagedaenico emanantis, emolli-
p. 9. tum eſt. Plures hiſtorias Cl. Auctor enarrat de aegris, in quibus ſatis longa portio oſſis ſponte ſe-
p. 14. parata et ſolius naturae ope reſtituta fuit. Cum in nodis venereis dolentibus extenſio perioſtei dolorum cauſſa ſit, inciſione illud Cl. Auctor diuidit, eaque methodo dolores breui tempore profligauit. Mercurialium tamen frictionum vſus ſimul
p. 17. coniungendus eſt. Inciſionem gingiuae ſeu potius folliculi, qui dentem progerminantem continet,
p. 20. in dentitione difficili multum commendat. Deinde de ſpina ventoſa, quam *abſceſſum in medulla* vocat, diſſerit

*) vid. ſupra p. 410.

differit, in qua amputationem reiicit; cum ille morbus a malo corporis habitu oriatur. De rhachitide seu ossium emollitione plura quoque habet et casum feminae SVPIOT *), satis superque notum, fusius enarrat. In infantibus rhachiticis lenia purgantia et vsum internum mercurii crudi commendat. Si abdomen mollius fit, tunc demum balnea frigida et cortex Peruuianus adhibeantur, quae antea nocent. p. 25.

Exponit deinde Cl. Auctor de morbis, qui ex contusione earum glandularum oriuntur, quibus humor articularis secernitur: qui morbi saepe fracturas, luxationes cet. mentiuntur. In contusione articuli femoris anodyna, sudorifica, nec non clysmata optimo cum successu adhibuit. Plura quoque de fracturis in vniuersum, et de methodo iis medendi habet, quae, ne nimis longi simus, Lectoribus nostris ad priuatam eorum lectionem commendamus. Ferulas longas, ad methodum Cl. SHARP paratas, adhibet et methodum eas fasciasque applicandi fusius describit. In fractura patellae fasciam vnientem non prius adhibet, quam tumor subsederit; ipsa vero patellae fragmenta deinde ita adducit, vt ea inter se coalescere possint. Interim tertia post fracturam septimana elapsa genu paullulum flecti, isque motus singulis diebus augeri debet, ne ossa inter se coalescant et membrum rigidum fiat. Ita vero collocandum est membrum, vt calx altior reliquo membro sit. Non tamen totum membrum calci innitatur; sed a genu ad calcem variis fulcimentis firmetur. Quod in priore volumine de claudicatione periodica ex corpore cartilagineo in articulo genu nato Auctor Cl. asseruit, illud hic repetit, simulque addit, tendinem

p. 42.
p. 53.
p. 70.
p. 76.

*) vid. comment. Vol. V. p. 137. Aduers. medic. pract Vol. II. p. 421. Vol. XIX. p. 126.

nem bicipitis, qui per articulum humeri tranſit, ex ſulco ſuo elabi articulique huius immobilitatem ſummumque dolorem producere poſſe. Addit modum, quo is, cubito flexo capiteque humeri leniter extrorſum et introrſum moto, in naturalem ſitum iterum collocari poteſt. Varia deinde de fractura tibiae, in primis vero de ea ſpecie monet, quae cum tibiae fractura coniuncta quidem eſt, ſed ab ea longe diſtat, methodumque faſcias in hoc
p. 88. caſu applicandi fuſius deſcribit. Fractura coſtarum emphyſema non produci poteſt, niſi pulmones ſimul laeſi ſint. Inciſionem in hoc caſu com-
p. 99. mendat. Dum de fracturis complicatis Cl. Auctor agit, plura quoque de inflammationis diuerſis ſpeciebus, cum his fracturis coniunctis, et de paralyſi membri poſt eas relicta monet. Eum membri ſitum, in quo muſculi plurimum relaxati ſunt, vt recentiores chirurgi Anglici omnes, in his fracturis recte commendat. Ferulas, e charta conglutinata confectas, reliquis praefert. Eas aceto immittit, quo emolleſcant, et ita membro applicat, vt ſicceſcendo capſulam forment firmam, in qua membrum apte collocetur. In vniuerſum ferulas Cl. SHARPII reliquis omnibus praefert; varia tamen in iis emendat. Etiam in ſimplicibus fracturis, faſciam decem et octo capitibus inſtructam, adhibet.

p. 118. Dum poſtea ad lithotomiam Cl. Auctor progreditur, quo facilius haec accipi poſſint, prius ſitum et fabricam partium, quibus ſecretio et excretio vrinae fit, indicat, et ſecretionem vrinae ipſius, naturam huius liquidi et calculorum, nec non eorum differentiam explicat. Vti iam ſupra monuimus plures errores phyſiologici hic occurrunt, quos omittimus, cum ita comparati ſint, vt Le-

ctores facile eos agnoſcere et diiudicare poſſint. Calculum intra veſicam et inteſtinum rectum, nec non calculos inſignis magnitudinis in vteri cauitate vidit. De calculis etiam biliariis diſſerit et in vni- p. 165.
verſum remedia indicat, quae in paroxyſmo, a calculo producto, idonea ſunt. Summa cautio adhibenda eſt, ne cathetere in veſicam demiſſo, vrethrae pars, quae proſtatae proxima eſt, laedatur, qualem caſum hic Auctor enarrat et figura explicat. Deinde ad ipſam calculi curationem, quae ſcalpello fit, accedit, et, dum de CELSI methodo agit, oſtendit CELSVM ſemilunatam inciſionem, cuius cornua deorſum ſpectarent, atque in fundo eius aliam tranſverſam ita inſtituiſſe, vt cruciata quaſi inciſio inde oriretur. In praeparatione ad lithotomiam balnea tepida et opiata minime negligi debent. Tunc p. 228.
methodum, qua ipſe ſectionem lateralem facit et duplicem ductorem canaliculatum (*double gorge-* p. 241.
ret) deſcribit, cui lamina ſecans affixa eſt. Hac poſteaquam in veſicam penetrauit, vulnus dilatat et proſtatam diuidit, quo facto, ea iterum ſeparari et extrahi poteſt. Plurimum cum ſimili Cl. HAWKINS inſtrumento conuenit, quod tamen longe ſimplicius eſt. Forcipis quoque deſcriptionem proponit, qui ita comparatus eſt, vt mediante cochlea non modo ſtatim cognoſcatur, num periculum adſit calculum diffringendi; ſed etiam forceps ita firmetur, vt calculus integer ſeruetur. Ne vero calculus, cuius ſuperficies nimis aſpera p. 252.
eſt, ſub extractione partes nimium laedat; forcipem, quatuor cochlearibus inſtructum, excogitauit, quem fuſius hic deſcribit. In fiſtulas vrethrae cereolos, puluere cantharidum conſperſos immittit, quo callum deſtruat. Caſum enarrat aegri, in quo p. 264.
ſub calculi ſectione inteſtina e vulnere erumpebant. Operatio tamen felicem exitum habuit.

p. 274. In feminis calculo affectis vrethram ita dilatat, vt primo specilli ope appendicem intestini caeci ex paruo animali in vrethram introducat. Illud deinde syringae ope aqua replet, ligaturaque intestinulo circumducta impedit, quo minus aqua effluere possit. Singulis vero diebus paullo altius filum circumducendo vrethrae dilatationem auget. In ipsa sectione calculi, in feminis Auctor Cl. duplici suo ductore canaliculato vsus est.

p. 288. Tandem Cl. BROMFEILD de morbis vrethrae agit, qui saepe gonorrhoeae male tractatae reliquiae sunt. Fungi veri in vrethra nasci possunt, qui, si specillo tangantur, sanguinem fundunt. Methodum deinde explicat, qua cereoli medicamentis illiniti, quales ii sunt, quos Cl. DARAN describit, praeparantur et immittuntur. Vtitur vero iis non in morbis vrethrae solum; sed illos etiam tum commendat, cum catheter non applicari potest. Scirrhos quoque ad vrethram in perinaeo sitos, effluxu materiae per vsum cereolorum excitato, sanauit. Plures tandem historias aegrotorum addit, in quibus mala, ex gonorrhoea suppressa orta, per cereolos vicit. In figuris huic volumini adiectis, delineantur: os humeri morbosum et carie exesum, in quo externa pars sponte, vaginae instar, ab interna secedebat; corpus et sceleton feminae SOVPIOT; ferulae Cl. SHARPII; crus artificiale, quod non figuram solum naturalis habet, sed quo etiam aeger ire, gradus adscendere, currere cet. potest; partes genitales viriles; plures calculi ex vesica; vrethra et vesica hominis, in quo per minus aptam catheteris applicationem vrethra ita erat dilacerata, vt specillum semper in praeternaturalem canalem specillo factum, et nunquam in vesicam ipsam penetraret.

Cel-

Celſiana ſectio calculi: forceps ad calculum e veſica extrahendum quatuor cochlearibus et cochlea inſtructus, quae impedit, quo minus calculus diffringi poſſit: ductor canaliculatus duplex cet.

III.

Notes on Mr. WILLIAM BROMFEILD'S two volumes of chirurgical obſervations and caſes: with an appendix, addreſſed to Dr. LAWRENCE. By D. A. S. - - M. D. and Profeſſor of Surgery. London printed for T. Longman. 8. 1773. 5. pl.

i. e.

Annotationes in Cl. W. BROMFEILD obſeruationes chirurgicas, cum appendice epiſtolae ad Cl. LAWRENCE. Auctore D. A. S.

Hypotheſes plures, quae in libro Cl. BROMFEILD, de quo mox ad Lectores retulimus, occurrunt, ſtudiumque eius ſibi ipſi gloriam inuentionis variarum rerum tribuendi, quam alii ſibi pertinere contendunt, effecerunt, vt non modo in diariis publicis, ſed etiam libellis ſingularibus, aduerſarii eum obſeruationesque chirurgicas, ab eo publicatas, acriter perſtringerent. Ex his primum eſt hoc, quod nunc indicamus opuſculum, quod alterum, mox indicandum, obſeruationum praeſtantia longe antecellit. Recte eius Auctor in Cl. BROMFEILD ſtili negligentiam et illam, quae in eius libro deprehenditur, confuſionem taxat. Licet enim ea per hoc excuſari poſſit, quod Auctor chirurgus neque inter litterarum elegantiorum ſtudia educatus ſit; tamen omnino in chirurgo regionis ſuae primario et cuius ad exemplar alii ti-

rones se suaque studia ordinant, reprehendenda esse videntur.

Iam vero, vt ad ipsas annotationes Auctoris anonymi in obseruationes Cl. BROMFEILD accedamus, monendum est, earum prima, metho-
p. 4. dum medendi, a Cl. B. in cerebri commotione commendatam, impugnari. Cum ruptura vasorum serosorum vt plurimum in hoc casu adsit, venaesectio, quae vasa ad resorptionem seri extrauasati disponit, praeferenda est opiatis, quae Cl. B. commendat. Casus quoque ab eo adductos nil
p. 15. probare Auctor anonymus susius docet. Deinde hypothesin Cl. B. de origine pleuritidis falsam
p. 16. esse ostendit. Contra methodum Cl. B. qua neruus in amputatione ligatura non constringitur, Noster monet: spasmos aliaque grauiora symptomata, quae Cl. B. neglecta nerui ligatura vitare tentat, etiam in hoc casu saepe oriri; arteriae in ligatura a neruo separationem, si a chirurgo minus exercitato instituatur, grauiores dolores excitare et dolorem in ea ligatura, qua neruus simul
p. 18. comprehenditur, momentaneum tantum esse. Scapulam in brachii luxati reductione versus dorsum reprimere, iam PARAEVS, et post eum PETIT docuerunt. Caussa erroris Cl. B. qui PARAEVM hoc dixisse negat, posita est in eo, quod Gallica tantum versione Cl. GVILLEMEAU vsus sit.
p. 28. In denudatione cranii ad periostei generationem et exfoliationem ossis promouendam iam BELLOSTIVS parua foramina trepani acuti ope in osse
p. 31. fecit. Originem emphysematis ex fractura costae Cl. HEWSON iam cognouisse et thoracis paracenthesin seu empyematis operationem commendasse
p. 48. Anonymus probat. Ostenditur quoque, Cl. BROMFEILD minus recte de ductore canaliculato scinden-

ſcindente (*cutting gorgeret*) Cl. HAWKINS ſiluiſſe et in vniuerſum duplicem eius ductorem canaliculatum minime idoneum eſſe inſtrumentum.

In Appendice ſtili negligentia in Cl. BROMFEILD acriter reprehenditur. p. 57.

IV.

Serious conſiderations on ſome remarkable paſſages, in a work lately publiſhed by Mr. B**, and preſented to his Majeſty. London printed for Herwitt. 1773. 8. 3. pl.

i. e.

Seriae obſeruationes in nonnullos locos attentione dignos, qui in libro Cl. B** nuper publicato et Regi oblato occurrunt.

Ludicra magis dictione, nec ſale omni deſtituta Auctor praeſentis libelli Cl. BROMFEILD perſtringit et inprimis dictionem, hypotheſin de natura inflammationis et errores plures phyſiologicos atque pathologicos in eo reprehendit. Minime tamen negari poteſt, his omnibus non obſtantibus, plura in Cl. B. libro bona reperiri, eiusque lectionem chirurgis ac medicis omnibus vtiliſſimam eſſe poſſe, cum obſeruationum praeſtantia leuiores errores ſatis compenſentur.

V.

V.

Traité complet de Chirurgie, contenant des observations et des reflexions sur toutes les maladies chirurgicales, et sur la manière de les traiter. Par M. GUILLAUME MAUQUEST DE LA MOTTE Chirurgien-Juré à Valognes cet. Troisieme edition, reuuë, corrigée et augmentée des notes critiques par M. SABATIER, Professeur Royal en Anatomie, Chirurgien-Major en survivance de l'Hôtel Royal des Invalides. à Paris chez Didot. 1771. 8. T. I. 2. Alph. 1771. T. II. ib. eod. 2. Alph.

i. e.

Chirurgia completa, continens obseruationes et adnotationes circa omnes morbos chirurgicos et methodum iis medendi. Auctore Cl. G. M. DE LA MOTTE. Editio tertia correcta et notis criticis aucta a Cl. SABATIER T. I. II.

Quamquam Cl. LA MOTTE, celebris illius olim chirurgi et obstetricantis, chirurgia, cuius nouam iam indicamus editionem, minime completa dici potest, cum plures in ea morbi desiderentur chirurgici, vt labium leporinum, polypi narium, aueurysmata herniarumque varia genera; ea tamen certo omni aeuo inter praestantiora scripta chirurgica numerabitur, eiusque lectio non tironi solum, sed et exercitato iam in arte sua chirurgo proficua erit. Non enim, vt plura alia eiusmodi compendia, regulas tantum, opinionum commentis superstructas, continet, quae dies delet; sed vbique in ea natura, qualis se ea in mor-

bis

bis chirurgicis Auctori Celeberrimo obtulit, obseruationibus eius depingitur.

Hinc omnino gratiae habendae sunt Cl. SABATIER, qui praestantis libri lectionem noua hac editione magis adhuc vulgarem reddidit. Additae quoque sunt nonnullae obseruationes a Cel. LA MOTTE vltimis vitae suae laudabiliter et in communem vsum peractae annis factae, quae tamen nil praecipua quadam attentione dignum continent.

Tandem adiectae sunt plures notae criticae Cl. Editoris, in quibus methodum medendi Cl. LA MOTTE ad regulas recentioris chirurgiae examinat. Cum enim post Cl. Auctoris tempora haec ars multum emendata et aucta sit, his monitis neglectis verendum omnino fuisset, ne tirones lectione huius libri alias vtilissimi confunderentur.

VI.

IOANNIS FRIDERICI MECKEL Tractatus de morbo hernioso congenito singulari et complicato feliciter curato. Berolini apud Fr. Nicolai. 1772. 8. pl. 10.

Cel. quondam Berolinensium Medicus MECKELIVS, cuius praematurum obitum iam orbis eruditus luget, hoc libello historiam illius morbi describit, quo Cl. ZIMMERMANNVS conflictauit et a quo operatione chirurgica, Berolini a Cl. SCHMVCKERO sub auspiciis Cl. MECKELII facta, liberatus est. Hernia erat intestinalis, in sinistro latere, quae in saccum herniosum congenitum post colicam flatulentam a. 1769. descenderat, cui paullo post epiplocele se adiungebat. Reductione facta, aegrum in ipso malo hernioso singula- p. 3.

ris

ris et acutus valde dolor excruciabat, cuius caussa filamentum in parte postica sacci herniosi fuit; quod et omnem fasciae hernialis applicationem impediebat. Post compressionem breuissimum tempus durantem semper aeger lipothymia aliisque pluribus malis afficiebatur, fasciamque abiicere cogebatur. His molesta sensatio et spasmodica retractio testiculi dextri se iungebat, quae aegrum infelicissimum reddebat. Hinc ille Berolinum ad amicissimum MECKELIUM se contulit, qui examinato eius casu, quem alii varicocelen putabant, operationem suasit, quae etiam paullo post a supra laudato SCHMUCKERO Cl. facta est.

p. 23. Cutis scroti supra saccum herniosum sectione longitudinali aperiebatur et saccus herniosus a cute dissectione telae cellulosae separabatur. Haec fibrillarum cellulosarum discissio aegro summe dolorifica fuit, quod phaenomenon post insensibilitatem telae cellulosae a Cl. SCHOBINGERO, HALLERO imo ipso nostro ZIMMERMANNO olim stabilitam, omnino summam attentionem meretur, eosque, qui HALLERI sententiae hactenus adhaeserunt, paullo dubios reddere potest. Separatione hac satis difficili peracta, testiculum intra ipsum saccum haerere et marginem eius tantum, cui vasa spermatica inseruntur, extra peritonaeum prominere adstantes viderunt. Cremastere et aponevrosi eius discissis, funiculus spermaticus accuratissime a sacco hernioso a Cl. SCHMUCKERO et Ill. MECKELIO ipso separatus fuit. Saccus tandem, ligatura prius acus ope laxe circa eum posita, aperiebatur, quod nullum dolorem aegro excitabat. Omentum sacco non adhaerebat et sanum erat, si paruam indurationem pinguedinis excipias, quae

tactu

tactu per integumenta percepta, varicoceles suspicionem aliis mouerat.

Omentum vero testiculo, qui nudus et vaginali tunica destitutus, sed albuginea tantum tectus in hoc sacco situs erat, in margine eius conuexo adhaerebat ope filamenti cylindrici vasculosi, et dolorificam sensationem, aegro adeo molestam, excitabat. Connatam herniam fuisse *) ex vaginalis tunicae defectu Cl. MECKELIVS probat, eaque occasione suas de herniis eiusmodi obseruationes communicat. Modum simul, quo processus peritonaei in foetu apertus in vaginalem tunicam coalescit, egregie Cl. Auctor explicat. p. 33.

Ante funiculum spermaticum ex abdomine egredientem plica est transuersalis in fetu ex duplicatura peritonaei facta, a qua vaginalis tunica concrescere incipit. p. 39.

Sed iam ad aegrum nostrum redeamus. Discisso filamento, omenti quod testiculo adhaeserat, omentum leniter in abdomen reponebatur, sub qua repositione continuo aqua tepida spongiae ope fouebatur. Tandem filo, circa herniae saccum ducto, constricto et peritonaei hiatu clauso, operatio haec ardua et difficilis intra sesquihorae spatium perfecta fuit. p. 48.

Iam ad vulneris curationem Cl. Auctor procedit, quae satis prospere cessit. Inungebatur statim post operationem abdomen saepius linctu ex oleo oliuarum et lini atque camphora parato, fomentaque adhibebantur, adiuncto interno vsu olei amygdalarum et laudani; quae omnia egregium vsum praestiterunt. Intestino colo, quod ante opera- p. 55. p. 69.

*) vid. Cl. HVNTER Med. Comment. P. I. Cap. 9. (Conf. Com. Nostr. Vol. XI. p. 288.) vt alios taceam.

operationem ab omento deorſum tractum erat, nunc in iuſtum ſitum iterum redacto, clyſmata multa excrementa, quae antea in colo haeſerant,
p. 77. euacuarunt. Sacculi vel ipſius annuli abdominalis ſcarificationem, quam alii ideo ſuadent, quo apertura eius poſt operationem citius claudatur, Cl. Auctor in noſtro aegro reiecit, cum illa eo tantum in caſu locum habeat, vbi in hernia inveterata ſacci hernioſi parietes calloſi ſint. Ipſe annulus, niſi vulnera profunda infligas, ſcarificari non poteſt, cum herniae ſaccus intercedat, atque diſciſſio fibrarum tendinearum ob tenſionem et inflammationem inde productam, grauiſſima ſymptomata excitare poteſt. Crura quoque annuli, partium elapſarum repoſitione facta, facile iterum
p. 85. coëunt. Telam celluloſam ſenſibilem eſſe, etiam
108. dolorifica ſenſatio, quae tela celluloſa nouiter generata ab aegro percipiebatur, probauit. Hinc patet, cum vaſculis ſanguineis etiam neruos creſcere.

p. 91. Cauſtica medicamenta, quorum applicationem copioſa caro fungoſa ex vulnere propullulans neceſſariam reddebant, in ſenſiliori hoc aegro grauia produxerunt ſymptomata. Aquae vegeto-mineralis magnus vſus in curatione vulneris fuit, eamque tuto, omni metu de venenata plumbi efficacia reiecto, externe adhiberi poſſe Cl. MECKEL aſſerit. Curatio omnis intra tres fere menſes facta, et aeger poſtea bracherio vſus eſt, atque nunc etiam a diro hoc malo liberatus in artis noſtrae incrementum aegrorumque ſolatium bene, quod laetamur, valet. In fine huius libelli Cel. MECKEL monet, ſe in aegro hoc inſigni neruorum ſenſibilitate praedito frigida balnea neglexiſſe et tepida potius ſaponoceo-martialia adhibuiſſe. Frigida enim balnea ſaepe in eiusmodi ſubiectis nocent et neruos irritando

tando humoresque ad interiora repellendo pluribus morbis anſam praebent.

VII.

Obſeruationes de calculis renalibus, quas indultu gratioſi medicorum ordinis a. d. xx. nouembris 1772. pro gradu doctoris diſceptandas proponit, M. IOANNES DANIEL REICHEL. Lipſ. 4. ex officina Langenhemia pagg. 40. c. figg. aen. 7.

Omnes concretiones omnino morboſae, in corpore animali obuiae, videntur Noſtro cum oſſificatione vera habere ſimilitudinem. His breuiter diſputatis, ad calculos humanos venit, eorumque ortum, diuiſionem, varietatem atque differentiam perſequitur. Vbique in corpore humano occurrunt calculi, cum et pulmonales a Noſtro obſeruati ſint: nec infantes recens nati liberi ſunt ab his moleſtiis, quorum linteamina non adeo raro ſcatent ſabuloſa rubra materia. Aetas eorum autem prouectior interdum, iuuat hunc morbum, id quod exemplis confirmatur. p. 6.

Cauſſas lithiaſis quaerit Noſter in laxitate ſolidorum eorumque debilitate et fluidorum ſpiſſitudine indeque immeabilitate. Symptomata, aliis morbis communia et calculus inducit, ideoque incerta calculi renum ſigna eſſe Auctor Cl. iudicat. Inter ea tamen cum MORGAGNIO refert acerbiſſimos dolores in ſcrobiculo cordis, quos in renum calculo obſeruauit pariter et hic communicat in obſeruatione tertia *). p. 10.

Calculi

*) v. infra p. 428.

Calculi deſcriptione praemiſſa, tres ſuas obſeruationes calculorum renalium Noſter hic communicat.

p. 13. *Obſeruatio prima de calculis renalibus in puero.* Huius nouem annorum, incontinentia vrinae mortui, cadauere ſecto, renes inſigniter magni erant. In ſiniſtro nulla ſubſtantiae renalis apparebant veſtigia, ſed puris quaedam ex eo emanabat copia. Totus margo exterior quatuordecim loculamentis diuerſae magnitudinis (nonnulla vnius pollicis longitudinem habebant), calculos et ſabulum continentibus, erat cinctus, ac quodlibet loculamentum paruis plicis contentum circumdabat. In pelui huius ſiniſtri renis calculus maior libere haerebat et alius maior verſus inferiorem partem accreuerat, et foraminulum in tunica adipoſa fecerat. Renis dextri ſubſtantia inflammata pus continebat, ſed nli calculoſi; attamen quinque veſtigia loculamentorum. Vreteres ſabuloſa materia ſcatebant. Veſica erat parua conſtricta, tactu calloſa, et in fundo veſicae adnatus erat calculus triangularis ſ. ex tribus compoſitus; praeterea materia ſabuloſa impleta ea erat.

p. 16. *Obſeruatio ſecunda de calculo renali in viro quadraginta et quinque annorum.* Hic aeger in regione lumbari primum paruam eminentiam habebat, quae ſubinde ita magna apparebat, vt, etiamſi veſtibus tecta, tamen nudis oculis poterat conſpici. Tandem tumor, variis tentatus remediis externis, quae ob itinera ſaepius ab aegro facienda ſeponenda quoque erant, ſponte noctu rumpebatur. Dilatationem vulneris, quam ſuadebant medentes, differre oportebat rurſus propter iter neceſſarium. Qua facta, calculus paruus piſi magnitudine ſponte excidebat; non multum poſt iterum calculus paruus. Poſtea durum corpus, quod vulneris ſanationem impediebat, ſtilus chirur-

chirurgicus attingebat. Hic denuo de ampliando vulnere cogitabatur; ſed renuebant aegri amici et aeger ipſe dilatationem. Turundis itaque in auxilium non diu fruſtra vocatis, per tres annos vulnus, perquam ſinuoſum et fiſtuloſum, vti fonticulus tractabatur. Atque interea ſine multis magnisque incommodis itinera aeger ſuſcipiebat Tum iuxta vulnus abſceſſus formabatur, quo inciſo, et ita vulnere ampliato, calculus, in conſpectum veniebat, quem facile paruo forcipe eximebat chirurgus. Calculus erat lata baſi ac coni quaſi forma, duroque et immobili corpori inſiſtebat ſuperficie polita, vti ex addita figura patet. Atque idem illud corpus fuiſſe calculum ſectione cadaueris conſtabat. Tum enim inueniebatur calculus alter, qui cum eo, e viuo corpore exemto, articulatione quaſi coniunctus fuerat. Idcirco nullam vulnus pollicebatur conſolidationem, ſed fonticuli inſtar ea erat indole, vt aeger negotiis, inprimis itineribus, par eſſet.

Redux idem ex itinere afficiebatur rurſus catarrhalibus incommodis, quae ſemper praeire ſolebant calculoſis his moleſtiis. Non diu poſt coniungebant ſeſe tenſiones abdominales, valde moleſtae, quae, vulnere non mutato, ſaburrae primarum viarum tribuebantur. Dirigebatur quoque ita methodus medendi, et parum quoque iuvare videbatur. Sed appetitus proſtratio, languor, albidae, vlceroſae et calculoſae, cum vrina remixtae materiae per aluum euacuatio crebra et praecordiorum anxietas accedebant et aegrum trucidabant. p. 20.

Secto cadauere, ieiunique flexibus perquiſitis, alterum flexum poſt eius deſcenſum lateralem firmiter adhaerere vlceri, quod latus ſiniſtrum occupauerat, cognoſcebatur. Haec adhaeſio ita ſeſe p. 21.

 habe-

habebat, vt processus tubulo similis ex ieiuno in renem sese insinuaret circumcirca quidem liber; adeo tamen arcte reni coniunctus, vt facili negotio haud remoueri posset. Ex hac mira ieiuni coniunctione cum rene ope tubuli explicantur vltimae deiectiones vrinoso purulentae, alba calculosaque materia remixtae, non multum ante a nobis commemoratae. Ren dexter sanus erat, sinister, praeter peluim, plane destructus et calculis mollibus fragilibus, cinereis et albis, calcareae indolis variae figurae et magnitudinis impletus deprehendebatur. Praeter hos calculos et ille est hic commemorandus, cuius supra mentionem fecimus et cuius articulatio cum eo, qui viuo corpore erat exemtus, in addita icone clare apparet. Ceterum in hoc rene facta est, prorsus nulla vrinae secretio. Inde et accidit, vt ne vllus quidem vrinae effluxus e vulnere sit obseruatus. Est profecto hoc exemplum nephrotomiae, naturae conatu institutae, quam artificialem alii suadent et alii dissuadent. Hic Noster sententias varias de ea re*) collegit et ab eorum partibus stat, qui nephrotomiam naturae committunt et tum eam sequuntur.

p. 25. *Obseruatio tertia de calculo renali in sene.* Laborabat hic senex diu morbo, dirissimis doloribus ad spinam dorsi stipato. Tribuebatur potissimum hic morbus nisui vehementi in mouendo onere, et cogitabatur de osteosteatomate cet. Multis remediis

*) v. Mém. d. l'ac. roy. de Chirurg. Tom. III. à Paris 1757. 4. p. 238. comm. nostr. Vol. VIII. p. 210. seqq. Mélang. de Chirurgie par M. CL. POUTEAU. p. 456. comment. nostr. primae decadis Suppl. I. p. 156. it. GEORG. HEVERMANNS *Bemerk. und Untersuchungen der ausübenden Arzneywissenschaft, erster Band,* p. 254. comm. nostr. Vol. XV. p. 306.

mediis fruſtra adhibitis, aeger moriebatur, et ſectio aliam morbi et mortis cauſſam prodebat.

Secto cadauere, ad ſpinam dorſi inprimis diſquirendam properabatur; ſed ſana atque integra ea apparebat. Aperto autem abdomine, in ſiniſtro latere paullo altius et magis antrorſum, quam ren naturali modo eſt collocatus, conſpiciebatur magnus, quodammodo durus, ac renitens tumor, tunica alba, valde extenſa et craſſa incluſus bis renis magnitudinem ſuperans, nec illius formam habens, ſed oblongus latusque. Quo ſatis profunde inciſo, calculus mera adipi ſimili, denſa atque ſebacea materie circumdatus in oculos quaerentium veniebat. Anterior itaque renis ſuperficies conſumta et in adipem conuerſa erat, poſterior renalem ſubſtantiam prodebat. Calculus hic pondere erat vnciae vnius et drachmae dimidiae. Figura, eminentiae, proceſſus in icone explicantur. Adeo durus erat, vt ſonum ederet duro corpore percuſſus, color fuſcus ei erat, maculis albis hinc inde turbatus, ſuperficies aſperae. Ren dexter bene ſe habebat, nec praeterea, excepto vlcere in pancreate, praeternaturalia quaedam ſunt reperta. p. 31.

In hoc aegro ne vllum quidem animaduerſum eſt calculi ſignum, praeter acerbiſſimos dolores in ſcrobiculo cordis, qui a b. MORGAGNIO, vt ſignum renum vitiatorum certiſſimum laudantur *). Hic dolor, qui ſubinde ingraueſcens, vsque ad mortem continuauit, incipiebat circa vltimas vertebras dorſi et totum abdomen circumcirca ambiens progrediebatur vsque ad ſcrobiculum cordis, vbi ſecundum aegri deſcriptionem, quaſi figebatur, p. 33.

 contra-

*) EIVSD. de ſedib. et cauſſ. morb. lib. V. Venet. 1772. fol. Tom. II. Lib. III. de morb. ventris, epiſt. anat. med. XLII. art. 13. et 14. p. 160.

contrahendo, pungendo, lancinando premendoque non ſolum moleſtiſſimus, ſed plane intolerabilis. Erat non perpetuus hic dolor, ſed remittebat et reuertebatur, eoque ſedato, facile ſua tractabat aeger.

VIII.

A methodical introduction to the theory and practice of phyſic. By DAVID MACBRIDE, M. D. London printed for Strahan and Cadell. 1772. 4. mai. Vol. I. et II. 3. Alph. 14. pl.

i. e.

Syſtematica introductio in theoriam et praxin artis medicae, Auctore DAVIDE MACBRIDE M. D. Vol. I. II.

Cl. Auctor, cuius in arte medica doctrina et experientia iam inprimis per ea innotuerunt, quae de putredine et antiſepticis ſcripſit *), nouo hoc libro ſummam hic edidit praelectionum, per aliquot annos Dublini habitarum, in quibus, cum reliqua compendia, vel iam ante plures annos edita, recentiorum inuenta non contineant, vel breuitate ſeu nimia prolixitate aut obſcuritate laborent, theoriam et praxin artis medicae noua ratione explicauit. Pauca quidem plane noua eique propria in hoc opere reperiuntur; interim tamen vbique optimis recentiorum inuentis vſus eſt, omniaque tam clare et concinne expoſuit, vt lectionem huius introductionis non tironibus ſolum, ſed et medi-

*) *Experimental Eſſays.* vid. comment. Vol. XIV. p. 326.

medicis, in arte ſua iam exercitatis, proficuam fore iudicemus *).

Theoretica huius operis pars de corpore humano et actionibus eius in vniuerſum, de morbis in genere, de ſymptomatibus morborum, de ſyſtematica morbum diſpoſitione, ſemiologia, hygiene et therapia generali exponit. In altera vero vel practica ſpecies morborum et eorum curationes deſcribuntur, qua in re Noſter tum Cl. SAUVAGES, tum in ſpecie Edinburgenſem Medicum Cl. CVLLEN **) ſequutus eſt.

Primus liber partis theoreticae breuem deſcriptionem corporis humani et doctrinam de vſu partium eius comprehendit. Totum corpus Cl. MACBRIDE in tria ſyſtemata diuidit, ſyſtema ſcilicet vaſorum ſanguiferorum, ſyſtema neruorum et ſyſtema telae celluloſae; cum quibus tamen etiam fluidorum in omnibus his vaſis contentorum conſiderationem coniungit. Duo priora ſyſtemata *viua ſolida* vocat, *ſolida* vero *inertia* inorganicam telam celluloſam. Syſtemati vaſorum ſanguiferorum vaſa quoque excernentia et abſorbentia adnumerat. Duas neruorum ſpecies adſumit, quarum vna motui, altera ſenſui praecipue dicata eſt. Ex tela celluloſa oſſa quoque, cuticula et cutis, vngues, pili, membranae, tendines et cartilagines formantur, vt maxima eorum pars ad ſolida inertia pertineat.

Vol. I. p. 1.

Ee 4 Deinde

*) Prodiit Germanica verſio huius libri, variis notis aucta, Lipſiae apud Caſp. Fritſch, ſub titulo: *Syſtematiſche Einleitung in die theoretiſche und practiſche Arzneykunſt*, *durch* DAVID MACBRIDE, a. 1773. in 8. Vol. I. II.

**) In *Synopſi noſologiae methodicae*, proxime a nobis indicanda.

p. 7. Deinde de fluidis corporis humani partibus Noſter exponit. Sanguis componitur ex ſero et craſſamento, ſeu ea parte, quae placentam in ſanguine ex vena miſſo format. Hoc vero craſſamentum iterum ex duabus partibus conſtat, ea ſcilicet, quae vniuerſum ſanguinem rubore tingit et lympha ſeu filamentoſa ſanguinis parte. Rubedinem ſanguinis a ferro, in craſſamento reperiundo, eſſe per experimenta inprimis Cl BVCHWALD *) Auctor noſter probat. Addit humorum ſecretorum, lymphae ſeu humoris nutritii tenuiſſimi, fluidi

p. 17. di neruei et chyli conſiderationem. Porro de viribus, corpus humanum mouentibus, inanimatis ſcilicet, et irritabilitate agit, quibus ipſius animae actio adhuc addi debet. Coniunctione omnium harum virium actiones corporis humani perficiuntur, et combinatio actionum harum virium *naturae* nomine inſignitur; qua repugnante, nihil medicina proficit.

p. 21. Tunc ad motus, qui in tribus corporis humani ſyſtematibus ſunt, Cl. MACBRIDE deſcendit et de vi cordis primum diſputat. Praeter ſyſtolen et diaſtolen eiusdem, etiam ſubſultorium quendam motum in eo aſſumit, de quo Cl. LAMVRE egit **). Deinde agit de pulſu, cui in vaſis minoribus oſcillatorium motum a WHYTTIO propoſitum addit, et de vi ſuctionis, quam a ſola preſſione laterali muſculorum et arteriarum deriuat, licet ad propriam vaſorum vim ſugentem quoque reſpiciendum ſit. In neruis motum quemdam oſcillatorium aſſumit, qui non a ſolida eorundem ſubſtantia pendet, ſed oſcillationis humoris elaſtici effectus eſt. Tandem de conſenſu partium corporis humani, de motu telae celluloſae, in qua in ſtatu naturali

*) vid. comment. noſtr. Vol. XIII. p. 513.
**) vid. ib. Vol. XVII. p. 275.

naturali et homine ſano, grauitatis nullus effectus conſpicitur et motu humorum inteſtino Auctor Cl. diſſerit.

Vltimo huius libri capite de actionibus anima- p. 30. libus diſputat, quae ex viribus animalibus deſiderii et notionis ac motu oriuntur. Cordis et pulmonum actionis ideo non conſcii ſumus, quia conſuetudine perpetua illas non amplius ſentimus et vim voluntatis in eas amiſimus.

Secundus liber analyſin morborum tradit. p. 33. Morbum vt complexum ſymptomatum Cl. MACBRIDE conſiderat. Hinc generalem conſiderationem ſymptomatum, ex quibus morbi compoſiti ſunt, praemittit. Oſtendit deinde, qua ratione cauſſa morborum inueſtiganda et conditio actionum in homine ſano, cum conditione earundem actionum in homine aegroto et ſymptomatibus vniuerſalibus comparanda ſit. Porro docet, quales motus animales in homine perfecte ſano eſſe debeant et ſymptomata vniuerſalia, quae in omni fere morbo reperiuntur, deſcribit. Sunt ea calor praeternaturalis, cuius quatuor ſpecies, inflammatorium, putridum, hecticum et volaticum ſeu hyſtericum Noſter aſſumit; horror, quem a ſpaſtica quadam vaſorum contractione deriuat, quae a neruis pendet; nauſea; ſitis; dolor, qui nec extenſionis nec contractionis neruorum effectus eſt, ſed a praeternaturali mutatione fluidi neruei producitur; dolor pruriens; agrypnia; nimia in ſomnum procliuitas; anxietas praecordiorum; aſthma ſeu reſpiratio difficilis; debilitas, de cuius cauſſis egregie Cl. Auctor exponit; ſpaſmi; inſenſibilitas; nimia ſenſibilitas et denique phantaſia laeſa vel delirium.

p. 83. Progreditur deinde ad cauſſas morborum remotas. Temperamentorum differentias ita explicat, vt vaſa robuſta cum magno ſenſibilitatis vel irritabilitatis gradu coniuncta *ſanguineum*, debilia vaſa et magna irritabilitas *hyſtericum* temperamentum conſtituant, quod aliquo modo cum *bilioſo* veterum conuenit. Vaſa robuſta et inſenſibilitas ſeu irritabilitas iuſto minor *melancholicum* temperamentum efficiunt, vti, ſi debilia ſint vaſa et paruus ſenſibilitatis ſeu irritabilitatis gradus, *phlegmaticum* temperamentum naſcitur. Tum de variis acrimoniarum ſpeciebus, materiis morbificis et diuerſis ſpeciebus ſaburrae, quae in primis viis reperiuntur, nec non de rerum, quae vulgo non naturales dicuntur, in ſanitatem effectu, praecipua proponuntur.

p. 101. Poſtea ſymptomata partialia ſeu localia, quae cum vniuerſalibus ſupra enarratis omnes morbos conſtituunt, recenſentur. Ea vero vel vires quasdam animi, vel ſenſus, vel appetitus varios naturales, vel ſecretionum aut excretionum quasdam ſpecies, vel alias ſingulares corporis actiones laedunt, vel denique figuram et habitum externum, partium ſitum et connexionem, aut fabricam et cohaeſionem partium organicarum mutant.

p. 118. Tandem ſymptomata ſexui virili propria, ſeu vaſorum ſeminalium, teſtium vel penis laeſiones; morbi mulierum, quibus ouaria, vterus, vagina vel genitalia externa afficiuntur, aut qui a menſtruis, grauiditate, partu vel lactatione pendent, et puerorum denique morbi breuiter indicantur. In pueris vel cutis morboſum colorem obtinet, vel anus aut genitalia coalita ſunt, vel linguae frenulum nimis longum eſt, vel ii torminibus, aphthis, conuulſionibus, variis a dentitione oriundis moleſtiis,

ſtiis, diuerſis exanthematibus, rhachitide, vermibus cet. afficiuntur.

Tertio libro modus exponitur, quo ſymptomata et morbi apte diuidi et in ordinem diſponi poſſunt. Symptomata in ordinaria, acceſſoria et extraordinaria Cl. Auctor diuidit, tandemque ſyſtematicam morborum in claſſes et ordines diſtributionem proponit, quam tamen, cum in practica parte repetatur, hic omittimus. Interim in ſequenti libro quarto theoreticam explicationem variorum ordinum ſui ſyſtematis Cl. Auctor communicat, nec non genera horum ordinum conſtituit. Cum itaque primae claſſis, quae *vniuerſales* morbos continet, primus ordo febrium ſit, de febribus, de modo, quo febris oriatur et procedat, cauſſis febrium criſique exponitur. Sequitur theoria inflammationis. Huius cauſſam non in obſtructione vaſorum et impedito ſanguinis per ea vaſa tranſitu Cl. MACBRIDE ponit, ſed potius nimis parvam vaſorum reſiſtentiam accuſat, quae efficit, vt ſanguis per arterias et venas partis cuiusdam praeternaturali impetu et aucto celeritatis gradu moueatur. Addit vero his omnibus Cl. Auctor irritationem et oſcillationem vaſorum minimorum morboſe auctam. Symptomata deinde inflammationum et varii modi explicantur, quibus inflammatio finiatur. Sunt ii diſcuſſio, exſudatio materiae purulentae, quae in membranis inflammatis potiſſimum obſeruatur, abſceſſus, gangraena et ſcirrhus. Tertium morborum ordinem *fluxus* conſtituunt, ſeu excretiones praeternaturales, copia vel natura ſua peccantes; quartum vero *dolores*, qui potiſſimum vel ab acrimonia, vel a flatibus oriuntur. Quintus morbos *ſpaſmodicos*, ſextus *debilitates* continet, ſeptimus aſthma-

p. 129.
p. 141.
p. 157.
p. 170.

aſthmaticos morbos ſeu *anxietates*, octauus *morbos animi*, nonus vero *cachexias* comprehendit.

p. 189. *Localium* morborum, nec non eorum, qui ſexui maſculino, vel feminino, aut pueris tantum proprii ſunt, diuiſionem in fine ſecundi voluminis addemus. In vniuerſum Cl. Auctor 179 morborum genera, et longe pauciora facit, quam Cl. SAUVAGES, LINNAEVS et VOGEL.

p. 209. Quinto libro ſemiologia explicatur. Indicantur itaque ſigna ex pulſu et reſpiratione deſumenda; ſigna, quae praeternaturalem neruorum ſtatum indicant; ſigna, quae ex variis exanthematibus et aliis cutis mutationibus peti poſſunt, et ſigna ex ſanguine, vbi etiam de membrana phlogiſtica diſ-
p. 229. ſeritur. Quod ad ortum eius pertinet Cl. Auctor ſententiam Cl. FORDYCE (*Elements of the practice of Phyſic*, P. I. p. 5. P. II. p. 29. *) aſſumit, ſanguinem ſcilicet et lympham in corpore, in quo inflammatio eſt, longe fluidiorem, quam in ſtatu ſano eſſe. Sequuntur ſigna ex vrina; ex ſudore; ex faecibus et materia tuſſi vel vomitu reiecta. His annectitur epitome eorum, quae HIPPOCRATES de malis vel bonis ſignis habet, quam Cl.
p. 240. Auctor ex Cl. VAN DER LINDEN *meletematibus medicinae Hippocraticae* L. B. 1668. in quarto editis deſumpſit.

p. 255. Sextus liber hygienen ſeu regulas continet, quibus

*) Pluribus hanc ſententiam experimentis confirmavit Cl. HEWSON, praematuro fato nuper ereptus, in egregio libro: *Experimental Eſſays* Vol. I. p. 60. etc. Experimenta tamen haec iam in ſexageſimo volumine Tractationum Philoſophicarum p. 368. ſeqq. publicata fuerunt, vt itaque gloria inuentionis huius ſententiae forte omnis Cl. HEWSON tribuenda ſit.

quibus tum corpora ad morbos iam dispofita, tum perfecte sana tractari debent.

Septimo denique libro Cl. Auctor therapiam generalem tradit. Motus fyftematis fanguinei vel nimis augetur, in quo cafu venaefectio, purgantia, clyfmata, fedantia et emetica adhiberi poffunt, de quibus et de diaeta eiusmodi aegris ordinanda, Cl. Auctor fufius differit: vel motus ille nimis minuitur aut plane interrumpitur, in quo cafu analepticis feu cardiacis: veficatoriis et roborantibus opus eft. Si motus fyftematis neruorum inordinatus fit, antifpafmodica et anodyna, nec non roborantia, ac in debilitate partiali, cephalica, balfamica, ftomachica, carminatiua cet. adhibeantur. Si motus vero neruorum ceffauerit, ad analeptica et veficatoria confugiendum eft. Tunc de ratione diuerfas faburrae fpecies in canali primarum viarum exiftentes et alias acrimonias fpecificas corrigendi; nec non de modo fecretiones nimis auctas minuendi, vel nimis parcas contra augendi, Cl. Auctor exponit. Secretiones augentur diaphoreticis, diureticis, fialagogis, errhinis, expectorantibus et emmenagogis. Imminuuntur vero eae, fi nimiae fint, adftringentibus et fic dictis reftaurantibus. Locales morbi topica quoque remedia exigunt. p. 265.

Altera feu practica huius libri pars fpecies et varietates morborum continet, vna cum therapia earum. Quo vero Lectores noftri de fyftemate Cl. MACBRIDE eo melius iudicare valeant, claffes, ordines, genera, fpecies et varietates, ab illo conftitutas, eo, quo vfus eft, fyftematico ordine proponamus, et deinde obferuationes quasdam addamus, fpeciminis loco ex defcriptionibus morborum Vol. II. p. 301.

borum et methodo iis medendi, his descriptionibus annexa, depromtas.

Quatuor in vniuersum morborum classes Cl. Auctor facit, quarum prima *morbos vniuersales*, qui in toto corpore consistunt; secunda *morbos partiales* siue *locales*, qui in partibus oriuntur; tertia *morbos sexuum* et quarta *morbos infantum* complectitur.

p. 303. CLASSIS I. MORBI VNIVERSALES.

Ordo I. *Febres.*

Genus I. *Febres continuae.*

Species 1. *Febres continuae simplices.* Huc vt varietates Cl. Auctor refert. α) *febrem plethoricam*, β) *a frigore*, γ) *a calore*, δ) *a dolore*, ε) *catarrhalem* quae *Influenza* solet dici.

Species 2. *Febres inflammatoriae.* Varietates sunt, α) *inflammatoria cephalalgica*, β. *inflammatoria soporosa*, γ) *inflammatoria pleuritica*, δ) *inflammatoria rheumatica*, ε) *inflammatoria dysenterica.*

Species 3. *Febris neruosa*, α) *communis* seu *febricula* MANNINGHAMI, β) *hydrocephalica* WHYTTII.

Species 4. *Febres putridae*, α) *carceraria*, β) *maligna Hungarica*, γ) *maligna Aegyptiorum*, δ) *icterodes Carolinensis* *) ε) *icterodes Canadensis* **)

Species 5. *Febres mixtae*, α) *depuratoria* SYDENHAMI, β) *sudatoria* EIVSD. γ) *comatosa* EIVSD. δ) *variolosa sine variolis* EIVSD. ε) *hiemalis*, ζ) *verminosa.*

Genus

*) Hanc Cl. LINING Edinb. Ess. Vol. II. p. 97. descripsit.

**) vid. LIND *two papers on fevers* et MONRO *on the diseases in the hospitals*, p. 162.

Genus II. *Febres intermittentes.*

Species 1. *Febres quotidianae*, α) *ſimplex*, β) *duplex*, γ) *hyſterica*, δ) *cephalalgica.*

Species 2. *Febres tertianae*, α) *legitima*, β) *ſpuria* ſeu *continua* ſiue *extenſa* SYDENH. γ) *pleuritica* SAUVAGES, δ) *aſthmatica*, ε) *carotica* ſiue *comatoſa*, ζ) *cardialgica*, η) *duplex*, vbi ſingulis diebus paroxyſmi, impares tamen, altero die vehementiores altero leniores, aegrum afficiunt, ϑ) *duplicata*, vbi alternis diebus binae acceſſiones in vno eodemque die concurrunt, ι) *vrticata*, κ) *cholerica* i. e. cum cholera in paroxyſmo, λ) *epileptica*, μ) *hemiplegica*, ν) *rheumatica* ſiue *arthritica.*

Species 3. *Febres quartanae*, α) *legitima*, β) *ſplenica* cum obſtructione ſplenis, γ) *hepatica*, δ) *metaſtatica* ſiue ex metaſtaſi.

Species 4. *Febres anomalae* et quae longiore circuitu redeunt, α. β) *febres quintanae*, *ſextanae* cet.

Genus III. *Febres remittentes.*

Species 1. *Remittentes inflammatoriae*, α) *catarrhalis*, β) *peripneumonica* SAUVAG. γ) *ardens* ſiue *cauſus*, δ) *ölioſa.*

Species 2. *Remittentes putridae*, α) *flaua* ſeu *bilioſa americana*, β) *anginoſa maligna*, γ) *paludoſa.*

Species 3. *Remittentes ſingularibus ſymptomatibus ſtipatae*, v. c. *epiala*, *phricodes*, *leipyria*, *aſodes*, *elodes*, *ſyncopalis* ſiue *cardiaca*, *carotica.*

Genus IV. *Febres exanthematicae.*

Species 1. *Variolae*, α) *ſimplices diſcretae*, β) *ſimplices confluentes*, γ) *ſimplices cry-*

ſtalli-

ſtallinae. His adduntur *variolae volaticae* ſiue *ſpuriae* aut *varicellae*; δ) *complicatae*, 1. *cum febre inflammatoria*, 2. *complicatae cryſtallinae*, 3. *complicatae nigrae, ſanguineae, haematodes*, 4) *complicatae dyſentericae.*

Species 2. *Morbilli*, α) *regulares*, β) *anomali*, γ) *varioloſi*, in quibus maculae, vt puſtulae variolarum eminent *)

Species 3. *Scarlatina*, α) *benigna*, β) *vrticata* ſeu *febris eſſeroſa*, γ) *maligna.*

Species 4. *Febris eryſipelatoſa*, α) *benigna*, β) *maligna.*

Species 5. *Miliaris*, α) *ſimplex*, β) *catarrhalis*, γ) *inflammatoria*, δ) *ſeroſa*, ε) *putrida* ſeu *petechialis.*

Species 6. *Febris aphthoſa.*

Species 7. *Febris veſicatoria. Pemphigus* Cl. SAUVAGES ſeu *febris bulloſa* VOGEL **)

Species 8. *Peſtis.*

Genus V. *Febres Hecticae.*

Species 1. *Phthiſis*, α) *ſicca*, β) *mucoſa* ſiue *catarrhalis*, γ) *haemoptica*, δ) *ſcrophuloſa*, ε) *ſcorbutica*, ζ) *aſthmatica*, η) *ſyphilitica*, ϑ) *arthritica*, ι) *hypochondriaca*, κ) *chlorotica.*

Species 2. *Tabes*, α) *hepatica*, β) *meſenterica*, γ) *dorſalis*, δ) *ulceroſa*, ſeu *ab apoſtemate*, ε) *verminoſa*, ζ) *ſcrophuloſa*, η) *ſcorbutica*, ϑ) *aſthmatica*, ι) *ſyphilitica*, κ) *arthritica*, λ) *hypochondriaca*. μ) *chlorotica.*

Ordo

*) *Rubeola variolodes* SAUVAGES.

**) vid. THIERRY *Med. experim.* et LANGHANS in *Act. Heluet.* Vol. II. p. 260. comment. Vol. VI. p. 686.

Ordo II. *Inflammationes.* p. 409.

Genus I. *Inflammationes externae.*

Species 1. *Phlegmone.*

Species 2. *Eryſipelas.*

Species 3. *Furunculus.*

Species 4. *Anthrax* ſ. *carbunculus.*

Species 5. *Ophthalmia.* 1. *inflammatoria* 2. *pituitoſa.*

Species 6. *Angina*, α) *tonſillaris*, β) *trachealis*, γ) *ſuffocatio ſtridula* (*croup* *), δ) *Angina maxillaris* (*mumps* Anglorum) cum oedemate genae.

Species 7. *Parotis*, ſ. inflammatio parotidis.

Species 8. *Inflammatio glandularum inguinalium* ſ. *bubo.*

Species 9. *Inflammatio teſticuli.* Huc etiam pertinet *febris teſticularis* MORTON p. 28. in tabula.

Genus II. *Inflammationes internae.*

Species 1. *Phrenitis.*

Species 2. *Otitis.*

Species 3. *Carditis.*

Species 4. *Pleuritis*, α) *ſimplex*, β) *cum alia febre complicata.*

Species 5. *Peripneumonia*, α) *ſimplex*, β) *complicata.*

Species 6. *Paraphrenitis.*

Species 7. *Hepatitis.*

Species 8. *Splenitis.*

Species 9. *Epiploitis.*

Species

*) vid. HOME *Inquiry into the nature, cauſe and cure of the croup.* Edinb. 1765. comm. noſtr. Vol. XV. p. 334.

Species 10. *Gastritis*, α) ab exanthemate retropresso s. *exanthematica*, β) *a veneno*, γ) *a vulnere*, s. *traumatica*

Species 11. *Enteritis*, α) *dysenterica*, β) *herniosa*, γ) *a veneno*.

Species 12. *Mesenteritis*.

Species 13. *Nephritis*.

Species 14. *Cystitis*.

p. 457. Ordo III. *Fluxus*.

Genus I. *Aluifluxus*.

Species 1. *Cholera*, α) *spontanea*, β) *verminosa*, γ) *arthritica*.

Species 2. *Dysenteria*, α) *putrida*, β) *inflammatoria*.

Species 3. *Diarrhoea*, α) *spontanea*, β) *biliosa*, γ) *serosa*.

Species 4. *Lienteria*.

Species 5. *Passio coeliaca*.

Species 6. *Hepatirrhoea* s. *fluxus hepaticus*.

Species 7. *Melaena* s. *morbus niger*.

Genus 2. *Haemorrhagiae*.

Species 1. *Epistaxis* s. haemorrhagia narium; α) *critica*, β) *actiua* i. e. a nimio motu et impetu humorum; γ) *passiua* i. e. a iusto minore resistentia partium et dissolutione humorum.

Species 2. *Haemoptysis*, α) *accidentalis*, β) *habitualis*, γ) *periodica*, δ) *traumatica*.

Species 3. *Haematemesis*.

Species 4. *Haematuria*.

Species 5. *Haemorrhois*.

Genus 3. *Serifluxus*.

Species 1. Sudor colliquatiuus s. *ephidrosis*.

Species

Species 2. *Diabetes*, α) *verus*, β) *hyſtericus*, γ) *arthriticus* extra paroxyſmos, δ) *febricoſus*, qui in ſenum febribus intermittentibus occurrit.

rdo IV. *Dolores*.

Genus I. *Arthritis*. p. 487.

Species 1. *Regularis* ſ. *podagra regularis ſimplex*.

Species 2. *Irregularis* ſ. *gonagra* vel *chiragra regularis*.

Species 3. *Complicata*, α) *rheumatica*, β) *chlorotica*, γ) *melancholica*, δ) *ſcorbutica*, ε) *ſiphylitica*, ζ) *aſthmatica*, η) *rhachialgica*, i. e. cum *colica neruoſa* (*dry belly - ach*) coniuncta quorſum etiam colica ſaturnina pertinet, ϑ) *exanthematica* i. e, cum exanthemate cutaneo, ι) *rhachitica*.

Genus II *Rheumatismus*.

Species 1. *Acutus*.

Species 2. *Chronicus*. Vtraque ſpecies pro morborum, cum quibus complicata eſt, diuerſitate, ſequentes varietates habet, α) *dyſentericus*, β) *arthriticus*, γ) *ſcorbuticus*, δ) *ſyphiliticus*, ε) *hyſtericus*.

Species 3. *Lumbago*.

Species 4. *Sciatica*.

Genus III. *Oſteocopus* ſ. dolor Oſſium.

Species 1. *Spina ventoſa*.

Species 2. *Oſteocopus cancroſus*.

Species 3. *Venereus*.

Species 4. *Ab oſteoſarcoſi* ſ. emollitione oſſium.

Species 5. *Scorbuticus*.

Genus IV. *Dolor capitis.*
Species 1. *Cephalalgia.*
Species 2. *Cephalaea.*
Species 3. *Hemicrania.*

Genus V. *Odontalgia.*
Species 1. *Catarrhalis.*
Species 2. *Cariosa* i. e. a dente carioso.
Species 3. *Scorbutica.*
Species 4. *Arthritica.*
Species 5. *Hysterica.*

Genus VI. *Otalgia.*
Species 1. *inflammatoria.*
Species 2. *Purulenta*, cum abscessu in aure.
Species 3. *Verminosa*, ab insectis in aure.
Species 4. *Ab intrusis.*
Species 5. *catarrhalis.*

Genus VII. *Pleurodyne* s. dolor lateris.
Species 1. *Plethorica.*
Species 2. *flatulenta.*
Species 3. *A spasmate* s. tensione.
Species 4. *Parapleuritica*, quae post inflammationem pleurae remanet.
Species 5. *Verminosa.*

Genus VIII. *Dolor ventriculi.*
Species 1. *Pyrosis*, s. vulgo *cardialgia*, Germanis *Sodbrennen*, *α*) *a saburra*, *β*) *biliosa*, *γ*) *vlcerosa*, si exulceratio stomachum infestat.
Species 2. *Cardialgia* i. e. dolor ventriculi cum spasmis. Germanis *Magenkrampf*, *α*) *saburralis*, *β*) *a veneno*, *γ*) *sputatoria* siue *pyrosis Suecica* SAUVAG. *Nosol.* T. II. p. 84. et 91. *δ*) *paralytica* seu *bradypepta*, *ε*) *arthritica*, *ζ*) *verminosa.*

Species

Species 3. *Gastrodynia*, α) *ab ingluuie*, β) *flatulenta*, γ) *biliosa*, δ) *a veneno*, ε) *a xiphoide* i. e. a cartilagine xiphoidea introrsum pressa, ζ) *ab extraneis* i. e. a corporibus durioribus deglutitis.

Genus IX. *Colica.*
Species 1. *Flatulenta.*
Species 2. *Inflammatoria.*
Species 3. *Biliosa.*
Species 4. *Passio iliaca.*
Species 5. *Rhachialgia* seu *colica neruosa.*

Genus X. *Lithiasis.*
Species 1. *Nephritica.*
Species 2. *Cystica.*

Genus XI. *Ischuria.*
Species 1. *Renalis*, α) *inflammatoria*, β) *spasmodica*, γ) *mucosa*, δ) *arenosa* seu *calculosa.*
Species 2. *Vesicalis*, α) *calculosa*, β) *inflammatoria*, γ) *spasmodica*, δ) *paralytica*, ε) *polyurica* i. e. a nimia vrinae copia, ζ) *purulenta* ab abscessu.
Species 3. *vrethralis*, α) *carunculosa*, β) *calculosa*, γ) *hydrocelodes*, a disruptione vrethrae et effusione vrinae in scrotum.

Genus XII. *Proctalgia* seu dolor intestini recti.
Species 1. *Inflammatoria.*
Species 2. *Fistulosa* seu purulenta.
Species 3. *Haemorrhoidalis.*
Species 4. *Cancrosa.*
Species 5. *Intertriginosa.*

Ordo V. *Morbi spasmodici.*
Genus I. *Tetanus* cum dolore.

Species 1. *Emprosthotonus* s. *episthotonus.*
Species 2. *Opisthotonus.*

Genus II. *Catochus* seu *catalepsis*, sine dolore est; omnes musculi rigidi sunt.

Genus III. *Maxillae contractio spasmodica* (*locked jaw*). Vogelius hunc morbum *capistrum*, sauvages vero *trismum toninicum* vocat.
Species 1. *Spontanea* seu *primaria.*
Species 2. *Secundaria* seu *symptomatica.*

Genus IV. *Hydrophobia.*
Species 1. *Spontanea.*
Species 2. *Secundaria.*

Genus V. *Conuulsiones.*
Species 1. *Ab inanitione.*
Species 2. *Traumatica.*
Species 3. *A vermibus.*
Species 4. *Plethorica.*

Genus VI. *Epilepsia*, cuius paroxysmi periodici sunt.

Genus VII. *Eclampsia*, seu conuulsiones epilepticae, quae non periodicae sunt.

Genus VIII. *Hieranosos* s. *morbus sacer*, cuius species *chorea Sancti Viti* est.

Ordo VI. *Debilitates.*
Genus I. *Coma.*
Species 1. *Apoplexia*, α) *sanguinea*, β) *serosa*, γ) *traumatica*, δ) *temulenta.*
Species 2. *Carus.*
Species 3. *Lethargus*, qui debilior cari gradus est.

Species

Species 4. *Catalepsis.* Cum in *catocho* omnes musculi rigidi sint, in catalepsi ii eam flexilitatem habent, vt in eo situ maneant, in quem adstantes illos collocant.

Genus II. *Paralysis.*
Species 1. *Hemiplegia.*
Species 2. *Paraplegia.*

Genus III. *Lipothymia*, *Syncope*, *Asphyxia*, quae gradu tantum differunt.

Ordo VII. *Morbi asthmatici.* p. 573.
Genus I. *Dyspnoea.*
Species 1. *Pituitosa.*
Species 2. *A tuberculis.*
Species 3. *Calculosa.*
Species 4. *Physconialis*, a tumore abdominis.
Species 5. *Scorbutica.*

Genus II. *Orthopnoea*, seu maior gradus dyspnoeae.
Species 1. *Idiopathica*, α) *catarrhus suffocatiuus*, β) *peripneumonia spuria.*
Species 2. *Symptomatica*, α) *hysterica*, β) *stomachica.*

Genus III. *Asthma*, quod periodicos insultus efficit.
Species 1. *Humidum.*
Species 2. *Siccum.*

Genus IV. *Hydrothorax.*

Genns V. *Empyema.*

Ordo VIII. *Morbi mentis.* p. 587.
Genus I. *Mania.*

Genus II. *Melancholia.*

p. 593. Ordo IX. *Cachexiae.*

Genus I. *Polyſarcia.*

Genus II. *Hydrops.*
Species 1. *Anaſarca.*
Species 2. *Hydrocephalus.*
Species 3. *Hydrothorax* ſeu hydrops pectoris.
Species 4. *Aſcites.*

Genus III. *Icterus.*
Species 1. *Spaſmodicus.*
Species 2. *A preſſura* i. e. a compreſſione ductus choledochi communis.
Species 3. *Calculoſus*, a calculis biliariis.

Genus IV. *Emphyſema.*
Species 1. *Primarium* ſeu a cauſſa interna.
Species 2. *Secundarium* ſeu a laeſione pectoris.

Genus V. *Tympanites.*

Genus VI. *Phyſconia* ſeu tumor durus abdominis ab intumeſcentia partis in abdomine contentae.

Genus VII. *Atrophia* ſine febre.

Genus VIII. *Oſteoſarcoſis* ſeu emollitio oſſium.

Genus IX. *Sarcoſtoſis* i. e. oſſeſcentia partium mollium.

Genus X. *Gangraena.*
Species 1. Humida ſ. *Sphacelus.*
Species 2. Sicca ſ. *necroſis.*

Genus XI. *Scorbutus.*

Genus XII. *Scrophula.*

Genus

Genus XIII. *Cancer.*

Genus XIV. *Lues venerea.*

Quanquam vero Cl. Auctor in practica operis sui parte species secundae, tertiae et quartae classis morborum non enarrauit, sed eas ad tertium volumen, quod nondum prodiit, reseruauit; tamen ex priore volumine, ordines et genera harum trium classium addamus, quo vniuersum Cl. MACBRIDE systema Lectorum oculis subiiciatur, iique de praestantia et perfectione eiusdem iudicium ferre queant.

SECVNDA CLASSIS. MORBI LOCALES. Vol. I. p. 189.

Ordo I. *Morbi sensuum internorum.*

Genus I. *Amnesia.*

Genus II. *Hypochondriasis*, ad quam etiam *hysteria* seu malum hystericum refertur.

Genus III. *Amentia.*

Ordo II. *Morbi sensuum externorum.*

Genus I. *Coecitas.*

Genus II. *Visus deprauatus.* Huc pertinent vt species: *myopia*: *presbyopia*, *cataracta*, *photophobia* et *vertigo.*

Genus III. *Surditas*, quae vel ab externis vel ab internis caussis oritur.

Genus IV. *Auditus deprauatus.*

Genus V. *Anosmia* s. odoratus iactura.

Genus VI. *Odoratus deprauatus.*

Genus VII. *Ageustia* s. gustus iactura.

Genus VIII. *Gustus deprauatus*, si ille non a febre pendet.

Genus IX. *Anaesthesia* seu stupor, qui non a stupore vniuersali oritur.

Ordo III. *Morbi appetituum.*

Genus I. *Anorexia.*

Genus II. *Cynorexia* ſ. *fames canina.*

Genus III. *Pica.*

Genus IV. *Polydipſia.*

Genus V. *Satyriaſis.*

Genus VI. *Nymphomania.*

Genus VII. *Anaphrodiſia.*

Ordo IV. *Morbi ſecretionum et excretionum.* Hae ſecretiones ſi praeternaturaliter augentur *apocenoſes*, ſi ſuppreſſae ſunt *epiſcheſes* vocantur.

Genus I. *Epiphora.*

Genus II. *Coryza.*

Genus III. *Ptyaliſmus.*

Genus IV. *Anacatharſis* ex bronchiis et pulmone.

Genus V. *Otorrhoea.*

Genus VI. *Diarrhoea.*

Genus VII. *Enureſis* ſeu incontinentia vrinae.

Genus VIII. *Pyuria.*

Genus IX. *Dyſuria.*

Genus X. *Conſtipatio alui.*

Genus XI. *Teneſmus.*

Genus XII. *Dyſodia* ſ. ſudor foetidus.

Genus XIII. *Flatus.*

Genus XIV. *Aedopſophia* i. e. flatus ex vrethra et vagina.

Ordo V. *Morbi diuerſarum actionum.*

Genus I. *Aphonia* ſeu vocis plenaria iactura.

Genus II. *Mutitas*, ſi aeger non ſonos diſtinctos edere poteſt.

Genus III. *Paraphonia* ſeu loquelae vitium.

Genus IV. *Dyſphagia* ſeu manducatio et deglutitio impedita.

Genus

Genus V. *Collum obſtipum (wry neck)* a ſpaſmodica muſculi maſtoidei contractione.

Genus VI. *Angone*, in qua aeger in periculo ſuffocationis ſine inflammatione in collo cet. eſt.

Genus VII. *Sternutatio.*

Genus VIII. *Singultus.*

Genus IX. *Tuſſis.*

Genus X. *Vomitus.*

Genus XI. *Palpitatio cordis.*

Genus XII. *Chorea ſancti Viti.*

Genus XIII *Triſmus*, ſeu ſpaſmodica contractio aut conuulſio muſculorum maxillae ſuperioris et inferioris, quae ſtridorem dentium producit.

Genus XIV. *Nyſtagmus* ſiue conuulſiuus palpebrarum motus.

Genus XV. *Crampus*, in muſculis cruris cum dolore.

Genus XVI. *Scelotyrbe*, ſeu fixa muſculorum in extremitatibus contractio, quae magis ſcorbuti ſymptoma eſt.

Genus XVII. *Spaſmodicae contractiones diuerſorum membrorum.*

Genus XVIII. *Paralyſis* membri cuiusdam.

Genus XIX. *Ancyloſis.*

Genus XX. *Gibboſitas.*

Genus XXI. *Lordoſis*, in qua extremitatum oſſa incuruantur.

Genus XXII. *Hydarthrus* (*white-ſwelling* Anglorum) ſeu *hydrops articuli.*

Ordo VI. *Morbi ſuperficiarii* ſeu *chirurgici*

Genus I. *Tumores*, ſub integumentis ſiti ſunt et cutis color non mutatur.

Genus

Genus II. *Excreſcentiae*, ſuper corporis ſuperficiem eminent et color cutis alienatus eſt.

Genus III. *Aneuryſma.*

Genus IV. *Varix..*

Genus V. *Pepulae* ſunt puſtulae durae, quae non facile pus contrahunt, et vel inflammantur ac pruritum excitant, vel ſine dolore ſunt, atque ad frigidos tumores pertinent.

Genus VI. *Phlyctaenae* ſero limpido vel colorato replentur.

Genus VII. *Puſtulae*, pure replentur et ad baſin inflammatae ſunt.

Genus VIII. *Scabies*, quae vel *ſicca* vel *humida* eſt.

Genus IX. *Impetigo.*

Genus X. *Lepra.*

Genus XI. *Elephantiaſis* ſeu Lepra vera.

Genus XII. *Frambeſia*, ſeu idem morbus qui in India occidentali *Yaws* vocatur.

Genus XIII. *Herpes.*

Genus XIV. *Maculae.*

Genus XV. *Alopecia.*

Genus XVI. *Trichonea* ſeu *plica Polonica.*

Genus XVII. *Tinea.*

Genus XVIII. *Phthiriaſis.*

Ordo VII. *Morbi a ſitu partium deprauato.*

Genus I. *Herniae.*

Genus II. *Prolapſus*, in hoc partes nudae nec integumentis tectae apparent.

Genus III. *Luxatio.*

Ordo VIII. *Morbi ex laeſione continui.*

Genus I. *Vulnera.*

Genus II. *Vlcera.*

Genus

Genus III. *Fiſſurae* ſ. *rhagades.*
Genus IV. *Fiſtulae.*
Genus V. *Ambuſtio.*
Genus VI. *Excoriatio.*
Genus VII. *Fractura oſſis.*
Genus VIII. *Caries.*

CLASSIS III. MORBI SEXVVM.

A. *Morbi ſexus virilis.* Vol. I. p. 198.
Ordo I. *Vniuerſales:* v. c. *febris teſticularis, tabes dorſalis* cet.

Ordo II. *Particulares.*
Genus I. *Dyſpermatiſmus.*
Genus II. *Gonorrhoea ſimplex.*
Genus III. *Gonorrhoea virulenta.*
Genus IV. *Priapiſmus* huius ſpecies eſt *gonorrhoea cum chorda.*
Genus V. *Phimoſis.*
Genus VI. *Paraphimoſis.*
Genus VII. *Oedema praeputii cryſtallinum.*
Genus VIII. *Hernia humoralis* ſ. inflammatio teſticuli.
Genus IX. *Hydrocele.*
Genus X. *Sarcocele.*
Genus XI. *Cirſocele* ſeu *varicocele.*

B. *Morbi feminarum.*
Ordo I. *Vniuerſales.*
Genus I. *Amenorrhoea.*
Genus II. *Chloroſis.*
Genus III. *Menorrhagia.*
Genus IV. *Leucorrhoea* ſ. *fluor albus.*
Genus V. *Hyſteralgia* ſ. dolor vteri cum tenſione vteri moleſta ad inferiora.
Genus VI. *Grauiditas.*

Genus

Genus VII. *Abortus.*
Genus VIII. *Dyſtocia* ſiue *partus difficilis.*
Genus IX. *Febres puerperales.*
Genus X. *Maſtodynia*, ſeu dolor mammarum.

Ordo II. *Particulares.*
Genus I. *Hydrops ouarii.*
Genus II. *Scirrhus ouarii.*
Genus III. *Hydrometra* i. e. hydrops vteri, qui cum grauiditate et ſine ea eſſe poteſt.
Genus IV. *Phyſometra*, ſeu tumor a flatibus in vtero incluſis.
Genus V. *Prolapſus vteri.*
Genus VI. *Prolapſus vaginae.*
Genus VII. *Polypus vteri et vaginae.*

Vol. I. p. 201. CLASSIS IV. MORBI INFANTVM.

Ordo I. *Vniuerſalis.*
Genus I. *Colica meconialis.*
Genus II. *Colica lactantium.*
Genus III. *Diarrhoea infantum.*
Genus IV. *Aphthae.*
Genus V. *Eclampſia* infantum i. e. conuulſiones non periodicae v. c. a dentitione, vermibus.
Genus VI. *Atrophia* infantum.
Genus VII. *Rhachitis.*

Ordo II. *Particulares.*
Genus I. *Imperforatio* vrethrae, vaginae, inteſtini recti.
Genus II. *Anchyloglosſum* ſ. frenulum nimis longum.
Genus III. *Icterus* ſeu *aurigo infantum* (Anglis *yellow gum.*)

Genus

Genus IV. *Purpura ſcorbutica infantum* (Anglis *redgum.*)
Genus V. *Cruſta lactea.*

Atque haec ſunt morborum claſſes, ordines, genera et ſpecies, quae Cl MACBRIDE hoc opere indicauit. Iam vero aliquas annotationes, quae ex practica huius libri parte excerpſimus, et relationem de appendice, eidem annexa addamus.

In febribus inflammatoriis antimonialia in doſi refracta, nec non ad diaphoreſin promouendam fomenta cruribus circumpoſita, multum Cl. Auctor extollit. Contra veſicatoria, ſi fibrae adhuc tenſae, calor magnus, cutis ſicca et pulſus durus, fortis et celer ſit nunquam adhibeantur. Non nunquam in his morbis, re penitus conclamata viſa, balnea tepida egregios effectus praeſtant Cum difficulter adhiberi poſſint, eorum loco vapores tantum admittere ſuadet Calidiora in febribus putridis a Cl. PRINGLE adeo commendata, cum ſumma cautione dari debent. Mortem in paroxyſmo intermittentium ſub horrore fieri Cl. Auctor docet, monet tamen etiam, Cl. LIND (*on the diſeaſes in hot climates* *) contrarium de caloris febrilis tempore aſſerere. p. 303. p. 317. p. 329. p. 343.

In phthiſi ſicca lenia reſoluentia et diluentia, nec non fonticuli et ſetacea ac paruae venaeſectiones adhibeantur. In mucoſa contra cortex Peruvianus cum gummatibus balſamicis et roborantibus, nec non elixir vitrioli, martialia cet. vtilia ſunt. Aduerſus taeniam in Guiana lana ſeu aſpera materia fructus *Sizolo ii pedunculis bipartitis axillaribus.* BROWN *nat. hiſt. of Jamaica* p. 290. cum melle in electuarii tenuis formam redigitur, eiusque duo parua cochlearia per tres dies mane ſumuntur, p. 397. p. 402.

*) Comm. dec. II. ſuppl. III. p. 403.

muntur, ac deinde quarto die purgans rhabarbari-
p. 410. num adhibetur *). In inflammationibus, quae ex nimio humorum motu oriuntur, euacuationes sanguineae locales v. c. cucurbitulae et hirudines ac vsus purgantium maiorem vsum, quam venaesectio adferunt. Si vero laxitas et debilitas vasorum magis inflammationis caussa sit, roborantia adhibeantur et reprimentia. Gangraena non semper inflammationis praegressae effectus est, sed sponte ex praua dispositione humorum oriri potest.

p. 417. In tumoribus, qui indolentes sunt, nec a malo corporis habitu pendent, vapores calidi egregiam vtilitatem adferunt eosque saepe resoluunt. Cl. SAUVAGES, qui inflammationem ipsius cerebri *cephalitidem*, membranarum vero cerebri *phrenitidem* vocans, has vt distinctos morbos considerat, a No-
p. 438. stro refutatur. In peripneumonia radicis *Senegae* decoctum multum commendat. Delirium non semper in paraphrenitide adest. Abscessus in hepate post laesionem capitis, cum Cl. CHESTON **), a secretione bilis per laesionem syste-
p. 457. matis neruorum turbata deriuat. In fluxibus seu excretionibus, praeter naturam multum auctis, inprimis ad caussam quandam irritantem respiciendum, eaque vel e corpore educenda, vel emendanda est, vel anodynis nerui eo disponantur, vt irritatione hac non adficiantur. Si vero spasmodicae constrictiones simul adsunt, quod ex siccitate cutis, siti, anxietate praecordiorum, nausea et parua vrinae copia apparet, tunc tartarus emeticus in dosi refracta, quo nauseam tantum, non vomitum efficiat, optimum effectum praestat, humores ad cutem determinat et aequalem humorum

*) Remedium hoc iam Cl. BANCROFTS in itinerario Guianensi publicauit.

**) *Pathol. Inquir.* p. 32. comm. Vol. XV. p. 38.

rum circulum reſtituit. Atque hoc etiam cauſſa vtilitatis eſt, quam vitrum antimonii ceratum et ipecacuanha in dyſenteria et aliis alui fluxuum ſpeciebus praeſtarunt. In cholera, ſi ventriculo p. 462.
iam purgato et cruditate diſcuſſa, tamen vomitus aegrum vexat, radicem *Columba* ad ſcrupulum ſemis Cl. MACBRIDE commendat. Vi- p. 468.
trum antimonii ceratum raro nunc adhibetur, quoniam effectus eius nimis incerti ſint, nec apte determinari poſſint. Paruae doſes ipecacuanhae cum tartaro emetico vel ſine eo eundem vſum habebunt.

In diarrhoea pertinaci decoctum ligni Campe- p. 471.
chenſis cum aqua calcis paratum, addito pauxillo cinnamomi laudatur. In haemoptyſi habituali, ſi p. 478.
ſanguis iam reſolutus et pulmones debilitati ſint, omiſſa venaeſectione, paruae doſes ipecacuanhae ſiue tartari emetici vtiles erunt. Puluis ducis Portlan- p. 495.
diae *) apud plures aegros tantum ad aliquod tempus effectum materiae arthriticae ſopit, quae tandem aucto furore ſaeuit. Semper quoque vires digeſtiuas ſucceſſu temporis laedit. In rheumatiſmis nitrum in magna doſi et hauſtus ſalini adhibeantur, quorum tamen vires multum augentur, ſi tartari emetici paullulum additur.

In rheumatiſmo dyſenterico, vbi, doloribus in p. 503.
extremitatibus ceſſantibus, ſtatim colici dolores et diarrhoea oriebantur, paruae doſes ipecacuanhae cum opio, quibus rhabarbarum in doſi refracta ſaepius interponebatur, vtiliſſimae erant. Aduerſus p. 525.
colicam neruoſam Indiae occidentalis (*dry bel y-ach*) remedium, quod olim pro arcano habebatur, et ſemper fere morbum curat Cl. CHALMERS Medicus

*) vid. *Lond. Med. Inquir.* Vol. I. p. 126. Vol. VIII. p. 308.

dicus Charlestownensis in Carolina australi publicauit *). Praemissis clysmatibus purgantibus, quibus, si dolores vehementissimi sunt, alia cum opio substituuntur, aegro solutio vitrioli coerulei seu veneris in aqua simplici datur. Vncia quaeuis aquae granum vnum vitrioli continet, et aeger duo vel tria cochlearia, aut si vomitus non statim sequatur, plura sumit, vsque dum vomit. Hoc dum per nouem dies fit, magna bilis copia eiicitur et aeger, qui tenui interim victu sustentatur, vt plurimum sanus fit. Vitriolum coeruleum in magna dosi ad scrupulum vnum et vltra, in puluere dari

p. 527. posse, Cl. CHALMERS obseruatione probat. In paralysi, post hanc vel saturninam colicam relicta, petroleum Barbadense et balsamus Peruuianus in-

p. 548. terne et externe adhibeantur. Vitriolum quoque cupri in tetano vtile fore Cl. MACBRIDE est con-

p. 549. iectura. Catochum in infante septem dierum vidit. Durabat ille morbus tres vel quatuor septimanas et pueri vita solis clysmatibus nutrientibus sustentabatur. Interim tamen ille sponte, multis aliis adhibitis remediis a morbo tam diro conualuit. In epilepsia valerianam et corticem Peruuianum

p. 559. Cl. Auctor commendat. Aegrum decem et septem annorum morbo sacro per duodecim iam annos affectum idem vidit, in quo truncus et extremitates corporis, per conuulsiones perpetuo durantes, mirum in modum distorta erant. Nullos tamen dolores aeger experiebatur et praeterea satis

p. 568. tis bene valebat. Electricitatem in paralysi sine omni metu adhiberi posse Cl. Auctor putat. Vtiliorem tamen eam in partiali paralysi fore coniicit.

p. 580. Vires asae foetidae in asthmate spasmodico suis obseruationibus confirmat. Nonnullis infusum

*) *American. Magazin.* 1769. Mens. Iul.

ſum Coffee ſub paroxyſmo hauſtum, ſtatim opem tulit. Veſtimenti genus deſcribit, quo maniaci ſine catenarum ope, egregie in lecto contineri poſſint. Angli illud *the ſtrait waiſt-coat* vocant. Opii vſum frequentius in maniacis, ac vulgo fit, experiundum eſſe Cl. Auctor iudicat. Caſum feminae quadraginta et ſeptem annorum deſcribit, in qua poſt ſaeuos dolores arthriticis ſimiles, oſſa omnia et ipſa maxilla inferior, ſolis cranii oſſibus exceptis emolliebantur. In ſcrophuloſis aqua marina tantum in initio, antequam tumores exulcerantur et tabis ſigna ſe oſtendunt; cortex contra Peruuianus, ſi iam febris hectica et vlcera adſint, ac cicuta tandem, ſi haec vlcera ſcirrhoſa et carcinomatica fiant, adhibeantur. Arcanum quoque hic communicatur remedium contra cancrum, quod cauſticum vehementiſſimum eſt, atque ex foliorum ranunculi flammei manipulis duobus, foliorum cotulae foetidae manipulo vno, arſenici drachmis duabus, florum ſulphuris drachma vna conſtat. Puluis ex his paratus cum albumine oui in paſtam redigitur, qua carcinomatis pars, quae exſtirpanda eſt, tegitur ac tenuis veſica albumine etiam illinita ſuperponitur. Hoc per viginti quatuor horas applicato, cruſta digeſtiuis, more conſueto tegitur. Signa quoque, quibus vlcera venerea et ſcorbutica, quae in ore oriuntur, a ſe inuicem diſtingui poſſint, fuſius deſcribuntur.

p. 591. p. 592. p. 611. p. 624. p. 626. p. 629.

In appendice vſus infuſi ex malto parati contra ſcorbutum, quod Auctor Cl. iam in libro *Experimental Eſſais* *) commendauit, pluribus aliis obſeruationibus confirmatur. Sunt eae partim a Cl. BADENACH factae, quas Auctor in paruo p. 639.

 tractatu

*) vid. comment. noſtr. Vol. XX. p. 133.

tractatu a. 1768. impresso *) iam antea publicauit, partim ex diariis chirurgorum qui, in nauibus, *delphino*, *hirudine* et nuper cum Cl. COOKE orbem circumnauigarunt, excerptae sunt. Omnes vero ostendunt, hoc remedium praestantissimum esse antiscorbuticum et vsum eius in nauibus, longis itineribus destinatis, omni modo commendari debere.

IX.

Voyage en Californie pour l'obseruation du passage de Vénus sur le disque du soleil, le 3. Juin 1769; contenant les obseruations de ce phénomene, et la description historique de la route de l'Auteur à travers la Mexique. Par feu M. CHAPPE D' AUTEROCHE, de l'Academie royale des Sciences. Rédigé et publié par M. DE CASSINI fils, de la même Academie, Directeur en survivance de l'observatoire Royal de Paris etc. à Paris. Chez Charles Antoine Jombert. MDCCLXXII. 4. pagg. 170. tabb. aen. 4.

i. e.

Iter in Californiam, vt transitus veneris per discum solis obseruetur, institutum a beat. CHAPPE D'AUTEROCHE, in ordinem redactum editumque a Cl. DE CASSINI, filio.

Etsi liber hic maxima ex parte astronomicis obseruationibus plenus est; cum tamen in ipsa itineris

*) *An Historical Account of a new Method of treating the Scurvy at sea.*

itineris relatione, atque in litteris, a Cl. JOSEPHO ANTONIO DE ALZATE Y RAMIREZ ad academiam missis, quaedam ex physica et historia naturali referantur, non alienum ab instituto nostro breue excerptum iudicauimus. Optandum esset, vt, quae referuntur, magis definirentur: quod vero morti Auctoris tribuendum est.

Vera cruce fruitus est Cl. CHAPPE pisce, quem p. 19.
Pampano dicunt incolae. Hunc tantum a februario ad aprilem capi, esse pedem et dimidium longum, sex digitos latum, alepidotum, coloris grisei, ventre flauescente, ore edentulo, carne grata praeditum. Illic in fluuiis reperiri duo pisces, alium *Sargo* dictum, eundem cum *Pleuronecte Hippoglosso* LINN, alium *Corobo*, quod significet *gibberosum*, a forma corporis dictum. Animalia quadrupeda cum Europaeis eadem dicit. Insectum describit, *Nigua* appellatum, nigrum, simile pulici et magnitudine, et forma: (*Pulicem penetrantem* LINN. esse ex moribus et effectis colligimus.)

Regionem esse sterilem refertur. Indi hi sunt p. 25.
coloris oliuacei, oculis capillisque nigris, magnitudine mediocri, lumbis crassis et robustis, naso breui fere truncato. Variolae rubeolaeque morbi hic communes sunt; plurimi iis moriuntur, cum vtantur balneis sudorem efficientibus.

Versus Mexico regio amoena fit. Via regia p. 26.
vtrinque tractu montium cincta, inter quos valles latissimae interiacent. Mons *Orisaba* altissimus hic est. Lapides a vulcanis eiecti, hic dispersi deprehenduntur: omne oppidum *Hapa* ex iis exstructum est. *Mexico* describitur, delineataque traditur.
Inde profectum est in California ad vicum a *Sancto* p. 27.
Iosepho dictum, vbi morbo pestilentiali grassante indefessus CHAPPE mortuus est.

p. 44. Referuntur obſeruata Auctoris de declinatione et inclinatione acus magneticae inſtituta.

Ex litteris Cl. DE ALZATE notemus: Morbum, quo mortuus ſit CHAPPE (quod tamen negat Editor) fuiſſe vomitum nigrum, dictum ab incolis *Matlazahualt*, qui illic vehementer ſaepius ſaeuiat. Homines eo laborantes eſſe pallidos, haemorrhagiis narium et oris ſubditos. Purgantia et venaeſectionem nocere. Plantas deſcribit: ſpeciem Acaciae, *Caſcalotte* dictam, cuius ſiliqua depingitur, hanc optimum nigrum colorem, non rodentem, praebere; florem luteum eſſe, lente creſcere arborem: aliam Acaciae ſpeciem, quam *l'huiſiache* nominat, eidem vſui inſeruientem: fructum foliaque de *Cupreſſi* ſpecie quadam, *Ahuehuete* dicta, arbore monſtroſa: arborem, cuius rami, etſi cortice denudati, tamen vireant, *Sapote blanco* appellatam: ſemina *Saluiae Hiſpanicae* LINN. quae illic a pictoribus, vt colores, trita adhibeantur: *Arachidem hypogaeam* LINN. cuius cultura deſcribitur, eam-
p. 60. que comedi, at minus ſanitati conuenire. De piſce viuiparo, (ex ordine Ventralium, ſquamoſo, pinna dorſali et anali ſibi oppoſitis, caudae lunulatae vicinis, vti ex icone videmus,) refert, natare hos piſces ita, vt femina ſuperius, mas inferius, ſemper in lineis paralleis natet, atque mas omnes
p. 61. flexus feminae ſtatim imitetur. Araneam, Tarantulae ſimilem, noctu vagantem, certum pluviae futurae eſſe nuntium. *Pupa folliculoſa* miſſa ad Academiam depingitur. Ex ea Papilionem naſci putat D'ALZATE; verum, cum folliculoſa ſit, recte a Cl. Editore de eo dubitatur. At eſt ſingularis haec pupa, operculo peculiari tecta, altera parte
p. 63. plana, altera conuexa et gibboſa. De *petrefactis* dubiae quaedam relationes. *Souvrae* teſtacea pretioſa petrefacta; in prouinciae *Roucra* fodinis, humana

mana corpora petrefacta, multum argenti continentia, reperta esse. Dentem, quinque librarum pondere, atque os femoris fractum, quinque pedum tamen longitudine, cuius caput pedis et dimidii diametrum habeat, illic dari indicat. In pu- p. 64.
teis neque pisces mortuos inueniri, neque in *Vera cruce* vulcani eruptionem esse. Lapides basalticos variegatos, alium, qui tactus tinnitum edat, et mineram argenti dendroideam obscure et nimis breuiter describit. Denique refertur, hominem, p. 67.
vsu extremitatum superiorum destitutum, cum sub arbore a fulmine tactus esset, postea manibus brachiisque libere vti potuisse.

X.

An account of the voyages undertaken by the order of his present Majesty for making discoveries in the southern hemisphere and successively performed by Commodore BYRON, Capt. WALLIS, Capt. CARTERET and Capt. COOKE in the dolphin, the swallow and the endeavour; drawn up from the journals which were kept by the several commanders and from the papers of JOSEPH BANKS Esqu. by JOHN HAWKESWORTH L. L. D. London, printed for W. Straham and Cadell. 4. mai. 1773. Vol. I. 3. Alph. 22. pl. tab. aen. et mapp. geogr. 21. Vol. II. 2. Alph. 1. pl. tab. aen. et mappae geographic. 22. Vol. III. 2, Alph. 9. pl. tab. et mapp. geogr. 9.

i. e.

Relatio de itineribus, iuſſu Regis Angliae nunc regnantis ad detegendas nouas in hemiſphaerio auſtrali terras ſuſceptis, et ſucceſſiue a Cl. BYRON, CARTERET et COOKE factis in nauibus delphino, hirundine et conatu dictis ex diariis eorum et manuſcriptis Ill. J. BANKS collecta. Auctore J. HAWKESWORTH. Vol. I. II. III.

Splendidum hoc opus *) relationem eorum continet, quae in itineribus ducum nauium, ſuperius commemoratarum, tum obuenerunt, tum in variis terris, quas viſitarunt, obſeruata ſunt. Vberiorem vero deſcriptionem corporum naturalium, quae Cl. BANKS et SOLANDER in itinere cum Cl. COOKE facto collegerunt, iidem hi Cl. Viri in poſterum orbi erudito communicabunt. Cuius quidem deſcriptionis editio eo maiore cum ſollicitudine expectatur ab omnibus, qui hiſtoriae naturalis incrementum curae cordique habent, quo maior eſt vegetabilium animaliumque plane nouorum, numerus, quem ii in terris his, quas nullus vnquam botanicus et zoologus ante eos adiit, obſeruarunt. Vniuerſo operi introductio editoris et explicatio terminorum nauticorum praefixa eſt.

Tom. I. p. 1. Primum volumen relationem de itinere a Cl. BYRON a. 1764. ſequentibus ſuſcepto, quo globum circumnauigauit, continet, quam deſcriptio
p. 363. ſimilis itineris a. 1766. a Cl. WALLIS et CAR-
525. TERET facti excipit. In itinere Cl. BYRON exi-
p. 27. ſtentia gigantum Patagonicorum, quorum plurimi 6 vel ſeptem pedum longitudinem habent, et qui ſimul robuſti ſunt, extra omne dubium ponitur.
Circa

*) Verſio eius Germanica hoc ipſo anno Berolini prodiit.

Circa quingentos eorum ille vidit, et per plures horas cum iis commoratus eſt. Eosdem quoque Cl. WALLIS in ſequenti itinere viſitauit. p. 374.

Secundo volumine iter Cl COOKE, quem Cl. BANKS et SOLANDER comitarunt, deſcribitur, cuius itineris hiſtoriam, cum ex nouellis publicis ſatis iam cognita ſit, omittimus. Plures nouas mollufcorum ſpecies iidem hi Cl. Viri in oceano atlantico obſeruarunt, inter quas *Carcinium opalinum* ſingularesque *Dapyſae* ſpecies ſunt. Species ligni *Mahagony* dicti, quam *Maderenſem* vocant, ex *Lauro indica* LINN. eſt. In conuentu religioſorum, quem in inſula Madera ii viſitarunt, cranium viderunt humanum, in quo maxilla ſuperior et inferior in vno latere perfecte inter ſe cohaerebant. Vita aegri per aliquod tempus conſeruata fuerat ope ciborum, qui per foramen extractione dentium nonnullorum molarium factum, in os immittebantur. T. II. p. 2. p. 5. p. 9.

In ſubſequente itinere ad terras magellanicas vſque, *Holothuria phyſalis* et *Helix ianthina* et *violacea* obſeruabantur, quae in mari libere natat, et ſuccum continet, qui lintea purpureo colore tingit: vt itaque, cum etiam in mari mediterraneo occurrat, purpura forte veterum fuerit. Nouam quoque *Lari* ſpeciem viderunt, quam *Larum crepidatum* vocarunt, cuius excrementa rubra ſunt, cum Helice mox deſcripta veſcatur. Phoſphoream maris lucem non a Meduſis ſolum, ſed et cancris lucentibus excitatam animaduerterunt. Fuci quoque ſpecies indicatur, quae cum folia eius, ad 200 pedes longa ſint, omnino *Fuci gigantei* nomen meretur. Noua quoque ſunt *Cardamine antiſcorbutica et Apium antarcticum*, quae in terris Magellanicis nautis ſcorbuto affectis egregium vſum praeſtant p. 14. p. 42. p. 61.

p. 80. et copiosius hic describuntur. In insula maris australis, *Otaiti* vocata, incolarum praecipuus cibus fructus est, cuius pulpa pani similagineo similis est. Arbor, ex qua desumitur, quercus altitudinem habet, folia vero eius ficus foliis accedunt. Vestimenta horum incolarum ex *Moro papyrifera* Sinensi parantur. Non haec insula solum, sed et plures aliae, tum australis, tum atlantici oceani insulae v. c. Madera et S. Helenae insula, vestigia montium ignivomorum ostendunt.

T. III. p. 453. Tertio volumine descriptio itineris huius continuatur. In Zeelandia et Hollandia noua Hemerocallis speciem viderunt, ex qua linum argentei coloris optimaeque indolis paratur, et quae, si in Anglia coli posset, vti plura suadent, egregium vsum omni Europae praestaret *). Plura quoque noua lignorum genera, gummata pretiosa cet. collegerunt. p. 525. Noua cancrorum species, quae coeruleo 529. colore splendet, nec non piscis, qui in sicco vadit et ope pinnarum pectoralium saltum exercet, at- p. 560. que noua *Ierboae* species, quae magnitudinem canis venatici habet et murinum colorem ostendit et in Noua Hollandia habitat, hic describuntur. In iisdem terris *Philandri* species, quae ad illam accedit, quam BVFFON *phalanger* vocat, reperitur, vt itaque hoc animalium genus non soli Americae, vt idem Ill. BVFFON asseruit, pro- p. 617. prium sit. Formicarum variae quoque species verbis delineantur, inter quas vna nidum folia deprimendo et viscoso succo vniendo mira arte sibi p. 733. parat. Catalogus etiam vegetabilium, quibus in- colae

*) *Chlamidiae* speciem esse et omnia semina in Angliam illata sterilia fuisse, ex Cl. ELLIS *aditional obseruations on the method of preseruing seeds*. Lond. 1773. 4. discimus.

colae vrbis Batauiae praecipue vescuntur, nec non florum nonnullorum egregiorum, qui ibidem coluntur, communicatur. Mulieres Hottentottorum in promontorio bonae spei nymphas ita elongatas habere, vt pudenda obtegant, hic confirmatur. P. 792.

XI.

A Journal of a Voyage to the South-sea, in his Majesty ship, the endeavour, faithfuly transcribed from the papers of the late SIDNEY PARKINSON, draughtsmann to JOSEPH BANKS Esqu. on his late expedition with Dr. SOLANDER round the world. Embellishd with views and designs delineated by the author, and engraved by capital artists. London printed for STANFIELD PARKINSON the editor. 1773. 4. mai. 1. Alph. 8. pl. tab. aen. 27.

i. e.

Diarium itineris, in oceanum australem in naue Regis Angliae, conatu dicta, suscepti fideliter excerptum ex manuscripto beati SIDNEY PARKINSON, delineatoris J. BANKS in vltimo eiusdem circa globum cum Cl. SOLANDRO itinere. Multis figuris ab Auctore delineatis et ab optimis artificibus aeri insculptis ornatum. Editum opera STANFIELD PARKINSON, fratris auctoris defuncti.

Cl. PARKINSON Auctor diarii, cuius publicatio post longas inter Cl. BANKS et defuncti fratrem lites, quae in praefatione fusius recensentur,

tur, facta eſt, eo conſilio a Cl. BANKS et SOLANDRO itineris comes electus erat, vt plantas in hoc ipſo itinere reperiundas delinearet. Atque hoc non ſolum pro egregia, qua pollebat, arte praeſtitit, ſed et ſimul in diario multa notatu digna conſignauit, plurimasque figuras delineauit, quae proſpectus varios, incolarum, qui terras nouiter detectas inhabitant, facies, cet. ſiſtunt. Quo maior vero fuit egregii huius iuuenis ſollertia, artis delineandi praeſtantia et morum integritas, eo magis dolendum eſt, eum eo morbo putrido, poſteaquam Bataviam reliquerat, interiiſſe, quo quoque Cl. GREEN periit, qui Aſtronomicas obſeruationes in hoc itinere inſtituerat, inter quas praecipua erat obſeruatio tranſitus Veneris per diſcum ſolis in inſula Otaiti facta. Diarium vero, quod indicamus, pauca quidem continet, quae ad hiſtoriam naturalem ſpectant; interim tamen vel haec ipſa ita comparata ſunt, vt expectatio et ſpes, de proxime edendo Cl. SOLANDRI et BANKS opere concepta, magis augeatur.

p. 37. Catalogus enim inſertus eſt plurimarum nouarum plantarum, quibus incolae inſulae Otaiti nutriuntur, vel quae ab iis ad vſum medicinalem, aut
p. 45. tinctorium adhibentur, inter quae *Sitodium altile* eſt, quod fructum paniformem (*bread-fruit*) ſupe-
p. 209. rius commemoratum largitur. *Chlamydiae* quoque ſpecies, ex qua linum argentei coloris optimaeque indolis parari poteſt, de qua ſupra diximus, hic deſcribitur.

XII.

XII.

Philoſophical Transactions giving ſome Account of the preſent undertakings, ſtudies and labours of the Ingenious in many conſiderable Parts of the World. Vol. LX. for the Year 1770. London printed for L. Dauis 1771. 3. Alph. 2. pl. 12. tab. aen.

i. e.

Transactiones philoſophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus nouiſſime ſuſceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. LX. ad annum 1770.

1) R*elatio itineris, ab* Ill. HAMILTON *in montem* Aetnam *ſuſcepti, ex litteris* EIVSDEM ad Cl. MATY. p. 1. Ill. HAMILTON, qui olim legati Regis Angliae ad Regem vtriusque Siciliae munere fungebatur, eo, quo Neapoli commorabatur, tempore, plures obſeruationes circa naturam montis Veſuuii phaenomenaque in eruptione eius obſervanda inſtituiſſe, ex aliis Transactionum philoſophicarum voluminibus, patet *). Iam vero relationem de itinere in montem Aetnam ſuſcepto communicat, quae eo magis accepta erit omnibus rerum naturalium curioſis, quo minor itineratorum numerus eſt, qui maximum hunc montium igniuomorum viſitarunt **). Ea, quae pedi eius proxi-

*) v. c. Vol. LVIII. p. 1. comment. noſtr. Vol. XVII. p. 387.

**) Elegantem montis huius deſcriptionem quoque Cl. BRYDONE in itinerario ſuo dedit quod titulum: *a Tour through Sicily and Malta* gerit et Londini a. 1773. duobus voluminibus prodiit: Germanica verſio eiusdem libri a. 1774. hic Lipſiae publicata eſt. Viſitauit vero illum montem poſt Ill. HAMILTON, vti

proxima eſt huius montis regio (*la regione piemonteſe*) agris vineisque abundat, licet olim laua tecta fuerit, quae tamen in ſuperficie ſenſim ſenſimque emollitur et in humum fatiſcit, in quo arbores frugesque optime creſcunt. Magnum tamen temporis ſpatium ad hanc lauae mutationem perficiendam et mille circiter anni vel duo annorum millia requiruntur, cum acerui eiusdem, qui ante 1000 et vltra annos e montis gremio eruperunt, adhuc nullos arbores alant *). Egregie Cl Auctor gradus diuerſos obſeruauit, per quos laua in humum mutatur. Supra hanc regionem ſaltus ſunt, in quibus maximae arbores reperiuntur, licet eae radicibus ſuis in lauam duriſſimam haud adeo profunde penetrare poſſint. *Fago Caſtanea* inprimis ſyluae illae abundant, et eorum arborum vna ad 204 pedes in circumferentia ſua habet. Summum montem vero occupat *nuda* vel *aperta regio* (netta ſ. ſcoperta) quae cineribus tegitur aeterna niue obductis. Tantam altitudinem mons habet, vt circulus viſionis ex Cl. HAMILTON obſeruatione 900 milliaria Anglica ſuperet, et non ſolum tota Sicilia, ſed magna regni Neapolitani pars, Melita etc. veluti in tabula geographica depicta ſe obſeruatoris oculo offerant. Altitudinem huius montis perpendicularem tria milliaria Italica ſuperare Cl. HAMILTON aſſerit. Barometri altitudo in pede montis 27 pollicum 4 linearum, in cacumine autem

vti Cl. DE RIEDESEL ante eum. Obſeruationes huius reperiuntur in *Reiſe durch Sicilien und Gros-Griechenland*, Zürch. 1771.

*) Plures in hac laua indurata cauernae ſunt. Septem eius ſtrata, quorum ſingula humo iterum a ſe diſtinguebantur a Cl. RECVPERO obſeruata ſunt, qui hinc concludit, infimum horum ſtratorum iam ante 14000. annos formatum fuiſſe. Conf. BRYDONE l. c.

autem eius 18 pollic. 10 lin. erat *). Plures montes per montium igniuomorum eruptionem oriri, seu olim igniuomos fuisse Cl. HAMILTON probare annititur: idque de iis potissimum montibus valet, qui acuti sunt, in cacumine suo craterem habent, et in vno latere disrupti quasi sunt. Laua fere nunquam ex cacumine montis Aetnae, sed ex media seu syluatica eius parte profluit. Nonnunquam aqua ex eo erumpit, quae plura damna inundatione sua produxit. Non tamen eam ex mari prouenire, vt per cuniculos et cauernas subterraneas ad montem penetret, sed ex aqua pluuiali oriri, Cl. HAMILTON suspicatur, quae in cauernis et cryptis quibusdam montis sensim collecta sit. Non tantam laua huius montis varietatem ostendit; quanta in laua Vesuuii obseruatur. Magis ea nigricans est atque porosa. Ad marginem crateris quoque, vt in Vesuuio, salia varia (inprimis Ammoniacum) et sulphur reperiuntur, quae ex fumo ejus sublimatione producta fuerunt. In mari, Aetnae adiacente, succinum quoque inuenitur **). Colliculum vineis tectum Noster vidit, qui anno 1669. a laua in alium locum, dimidium milliaris Anglici a priore distantem, translatus fuerat.

2) *Litterae* Cl. CARTERET ad Cl. MATY *de gente gigantea, quae littora Patagoniae inhabitat.* p. 20.
Cl. CARTERET, qui orbem iussu regis Angliae in naui, *hirundo* dicta, circumnauigauit et cuius itineris

*) Similes fere sunt numeri in obseruationibus Cl. BRYDONE, scilicet 29 pollicum $8\frac{1}{2}$ lin. et 19 poll. 4. lin. Ex quibus concludere licet, montem Aetnam ad 11300 pedes altum esse.

**) Insecta hoc, vt Borussicum, continet, magis tamen eo electricum est. BRYDONE l. c.

ris relatio in Cl. HAWKESWORTH collectione, de qua superius diximus *) etiam exstat, ipse in littore Patagonico Americae meridionalis gigantes illos, de quorum existentia plurimi recentiorum dubitarunt, vidit et cum iis collocutus est. Eorum altitudo sex pedes semper superabat, nonnulli vero illorum sex pedes et quinque vel septem pollices longi erant. De reliquo satis mansueta gens est.

p. 27 3) EIVSDEM Cl. CARTERET *litterae ad* Cl. MATY *de* Ceruo camelopardali s. Giraffa, in Capite Bonae spei reperto. Figuram iunioris animalis communicat, quod ante quindecim circiter annos a venatoribus in interiorem Africam a Gubernatore huius Coloniae ad explorandam regionem missis, vivum captum est, matre eius antea occisa. Interim pullus quoque paullo post mortuus est, cuius pellis sufferta nunc in egregio museo Academiae Lugdunensis asseruatur. Cornua in figura hic communicata recta ferme sunt, cum in archetypo ipso illo Lugdunensi paullulum in apice reflexa nobis visa sint **). Altitudo eius anterius vna cum collo 17 pedum erat, ex quibus decem ad pedes anteriores pertinebant. Posteriores vero $8\frac{1}{2}$ pedes tantum alti erant.

p. 30. 4) *Experimenta* Cl. JOHNSTON, *quibus suam de vsu gangliorum in neruis olim propositam hypothesin corroborare tentat.* Sententiam suam de vsu partium illarum, Cl. JOHNSTON in volumine quinquagesimo quarto et quinquagesimo quinto transactio-

*) vide superius p. 464. seq.

**) Characteres huius animalis rarissimi ex specimine Lugdunensi Cl. PALLAS describit in *Miscellaneis Zoologicis* p. 4. Vide comment. nostr.. Vol. XV. p. 239.

actionum philosophicarum *) ita explicuit, vt doceret; gangliorum ope influxum medullae spinalis et cerebri in eos neruos impediri, qui partes vitali motu praeditas v. c. cor et intestina adeant, et ita impedire, vt partes hae non vlterius voluntatis imperio subiectae sint. Hanc hypothesin Cl. Auctor experimentis hic probat, quae ostendunt, spinali medulla irritata neruos tantum extremitatum irritari et earum musculos conuelli; motum vero cordis et arteriarum minime hac irritatione turbari.

5) *Relatio de noua specie* Manis LINN. communicata a Cl HAMPE. Desumta est haec descriptio ex relationibus missionariorum Danicorum, Tranquebari in India orientali viuentium, quae quotannis Halae Saxonum publicantur **), in quorum volumine, quod ad annum 1765. spectat, continetur. Species hic descripta Manis pedibus anticis pentadactylis, posticis tetradactylis instruitur, vt itaque inter duas illas, quas LINNAEVS habet, media sit. Ab incolis *Alungu* vocatur. p. 36.

6) *Relatio de experimentis in oris Lapponiae et Noruegiae factis ad gradum caloris maris in magna profunditate determinandum*, a Cl. DOUGLAS. Maxime ille in diuersa quoque maris profunditate variabat, nec semper relationem ad aëris atmosphaerici calorem habebat. p. 39

7) *De*

*) Vol. LIV. p. 177. Conf. com. Vol. XIV. p. 315. et Vol. LVII. p. 118. comm. nostr. Vol. XVI. p. 263. Eas vero commentationes in libellum singularem collectas publicauit, sub titulo: An Essay on the use of the ganglions of the nerues, Lond. 1771. vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 621.

**) *Daenische Missionsberichte.*

p. 47. 7) *De modo marmoris albi producendi*, epiſtola Cl. RASPE ad MATY. Modum deſcribit, quo in Italia, in thermis S Philippi ad Radicofanum in Etruria ſitis, ope aquae earum, quae ex colle marmoreo profluit et tophum candidum marmoreum quaſi deponit, varia ſculptilia è gypſo confecta, quae vernice ſaturata et oleo illita, in thermarum alueos immittuntur, ita incruſtantur, vt anaglypha, medalliones, ornamenta architectonica fiant, quae ex puriſſimo marmore Carrarienſi facta eſſe videntur. Originem marmoris candidi, cum eius fodinae nunquam occurrant in montibus ſtratorum regulam ſeruantibus, et in illis nonnunquam ferramenta cet. et alia arte facta inuenta fuerint, ex tophacea eiusmodi aqua tophum ſuum dimittente Cl. Auctor deriuat. Idem quoque de alabaſtri et gypſi fodinis valere Cl. Auctoris eſt coniectura.

p. 54. 8) *Relatio de puero muſico*, Auctore Cl. BARRINGTON. Eſt hic filius muſici cuiusdam *Mozart* dicti, qui in archiepiſcopatu Salisburgenſi a. 1756. natus, iam quarto aetatis anno in clauichordio egregius artifex erat, et modos muſicos praeſtantiſſimos formabat.

p. 65. 9) *Determinatio momenti temporis contactus interni et externi Veneris in tranſitu per ſolem.* a. 1761, et 1769. auctore S. DVNN.

p. 74. 10) *Relatio de nonnullis emendationibus Barometri iam alio transactionum loco* a Cl. KEANE FITZ-GERALD *deſcripti* *).

p. 80. 11) Cl. SWINTON *obſeruatio de nummo Graeco huc vsque incognito.*

12) *Lit-*

*) vid. Tranſact. Vol. LII. P. I. p. 146. comm. noſtr. Vol. XII. p. 74.

12) *Litterae* Cl. T. WOOLCOMB *de puero ex vulnere sclopetario demortuo.* Puer quindecim annorum ex improuisa explosione bombardae, quae globulos plumbeos minores continebat, in summa ossis humeri parte ita vulnerabatur, vt partes ibidem vehementer dilacerarentur et os humeri nudaretur. Parum tamen sanguinis ex vulnere profluebat, interim vulnere deligato et cataplasmate emolliente applicato, Auctor Cl. nullum pulsum in carpo brachii vulnerati percipere poterat Licet vero ex eo grauissima oriretur suspicio, arteriam ipsam diuisam esse: tamen Cl. Auctor, cum nulla grauia symptomata se ostenderent, amputationem membri distulit. Hinc cum febris satis violens adesset, venaesectionem tantum adhibuit, et alios chirurgos in auxilium vocauit, qui omnes concluderent, amputationem eo vsque differendam esse, donec gangraenae initia se manifestarent. Interim paullo post vulnus impurum fiebat, fungosa caro plurima ex eo propullulabat, et oedema omne brachium supra et infra vulnus ita occupabat, vt amputatio impossibilis esset. Hinc omnibus remediis externis et internis in eiusmodi malis vsitatis et cortice Peruuiano ipso adhibito, aegrum seruare Cl. Auctor tentauit, sed frustra. Puer enim decimo circiter quinto post vulnus acceptum die sensim debilior factus periit, nullis gangraenae signis se in vulnere aut brachio ostendentibus. Vulnere post mortem vero accuratius examinato, Cl. Auctor non sine admiratione arteriam brachialem perforatam esse vidit, vulnere pisi magnitudinem aequante. Mirum omnino est ex eo vulnere nullam vnquam haemorrhagiam ortam fuisse, vti in vniuersum caussa mortis aegroti, cum suppuratio non nimia esset, incognita adhuc est. p. 94.

p. 100. 13) *Diarium itineris iuſſu Societatis Regiae* a. 1768. et 1769. *in fretum Hudſonis ſuſcepti*, a Cl. W. WALES. Aſtronomicas plurimas obſeruationes et meteorologicas continet. Frigus tam inſigne erat, vt a 1769. menſ. Ianuarii thermometrum ſaepe infra 30° thermometri Fahrenheitiani imo nonnunquam infra 40° eſſet. Quae de ſoli in his locis natura cet. habet Cl. Auctor, iam fere omnia cognita ſunt.

p. 137. 14) *Obſeruationes meteorologicae* in freto Hudſonis 1768 et 1769. *factae* ab EODEM.

p. 179. 15) *Relatio de nonnullis ſpeciebus Spongiae rarioribus in littore Italiae repertis*, Auctore Cl. STRANGE. Ex his prima plane noua eſt, reliquae vero duae iam ab aliis indicatae fuerunt. Nullas vero de polypis ſpongias inhabitantibus Cl. Auctor obſeruationes habet.

p. 184. 16) *Litterae* Cl. DAVIES ad Cl. ELLIS *de modo aues ita praeparandi, vt per ſatis longum tempus conſeruari poſſint.* Replet eas puluere, ex aluminis vſti, cinnamoni et camphorae partibus anaticis compoſito, et goſſypio, ſpiritu vini camphorato imbuto. Exterius vero eas ſolutione aquoſa mercurii ſublimati illinit.

p. 188. 17) *Litterae* Cl. FRANKLIN, *in quibus apparitio fulguris deſcribitur, quae in naui, in qua Cl. Auctor vehebatur, obſeruata fuit.*

p. 192. 18) *De exploſione laterali electrica.* Auctore I. PRIESTLEY.

19) EIVSDEM *experimenta et obſeruationes de carbonibus ex ligno paratis* (charcoal). De vi materiam electricam conducendi carbonum diſputat, oſtenditque eam ab oleo ligni, quod in carbonum

num praeparatione empyreumaticum fit et ad certum quendam gradum comburitur, seu a phlogisto terrae vegetabilium arctius vnito pendere. Lignum enim ipsum electricae materiae adhiberi potest. Vegetabiles substantiae, si ignis vi in carbonem mutantur, minores fiunt, animales vero eandem magnitudinem seruant. Quo maior caloris gradus ligno applicatur, eo magis electricam materiam conducunt carbones.

20. *Meteorologicae obseruationes* a. 1769. a Cl. MILLER *in oppido* Bridgewater *factae.* p. 228.

21) *Eiusmodi obseruationes eodem anno* Ludguan *in* Cornubia a Cl. BORLASE *institutae.* p. 230.

22) *Literae* Cl DOMINICI CIRILLO ad Cl. MATY, *continentes obseruationes quasdam de arbore, ex qua manna colligitur, et de tarantula.* Non fraxinus vulgaris mannam largitur, sed ea species quam F. *Ornum* LINNAEVS dicit. Non ex foliis eius arboris exsudat, sed ex incisione in truncum facta succus exsudat et coagulatur, in massas irregularis figurae brunei coloris. Si stramen vel ramuli incisionibus his applicantur, manna exsudans et haec corpora incrustans tubulos refert et manna in canulis dicitur. Haec altera purior est. Nunquam manna in regno Neapolitano ante, quam ad exteros transmittitur, depuratur. In fine huius epistolae confirmatur, morsum tarantulae non venenatum esse, et morbum, quem ex eius veneno olim deriuarunt, ad melancholicos morbos pertinere, nec vnquam musices ope sanari posse. p. 233.

23) *Obseruationes de transitu Veneris per solem* d. 4. Iun. 1769. *in India orientali factae.* p. 239.

p. 240. 24) *Ratio construendi machinam, cuius ope radices aequationum vniuersalium inueniri possunt, una cum methodo eam adhibendi.* Auctore Cl. ROWNING.

p. 257. 23) *) *De transitu veneris per discum solis.* Auctore Cl. PIGOTT.

p. 268. 24) *De valore promissorum a vita alterius pendentium*, Auctore Cl. PRICE.

p. 277. 25) I. B. BECCARIAE *libellus de atmosphaera electrica.*

p. 302. 26) *Epistolae quatuor* Cl. KVCKHAN *de modo aues in museis conseruandi.* Sal, piper et alumen sola ad hanc rem non sufficere docet. Fusius de situ exponit, in quem aues, quae siccatae seruantur, collocari debent, quo genius et mores earum exprimantur. Vernix, quo eas obducit ex terebinthina, spiritu eius et camphora; puluis vero, quo etiam in praeparatione vtitur, ex nitro, floribus sulphuris, alumine, pipere, herba nicotiana, moscho, et mercurio sublimato constat. Cauitates corporis herba absinthii et nicotianae replet.

p. 321. 27) *Physeter catodon* LINN. descriptus a Cl. ROBERTSON. Cetacei huius in littus Scotiae eiecti externa forma et dimensiones describuntur. Dorso impinni et gibberoso fistula in rostro et capite maximo instruitur. Longitudo eius quinquaginta quatuor pedes aequabat. Retro oculos, vbi crassissimus erat, triginta pedes in ambitu habebat. Dimidium totius eius corporis caput aequabat. Dentes in inferiore maxilla tantum aderant, eorumque viginti tres in singulo latere numerabantur. In superiore maxilla foueae quaedam aderant, in quas dentes maxillis clausis recon-

*) Hic et sequens numerus bis occurrit.

recondebantur. Penis, qui $7\frac{1}{2}$ pedes longus erat, in vagina quadam latebat, quae anterius ſphinctere claudebatur. Sperma ceti in cauitate cranii vna cum encephalo continebatur, ſed plane ab eo ſeparatum erat. Fluidum erat, quod Cl. Auctor vero putredinis effectum fuiſſe coniicit. Ex hoc patet, ſperma ceti licet ex Phyſetere macrocephalo LINN. maxima eius copia colligatur, tamen in omnibus huius generis et forte totius ordinis ſpeciebus reperiri. De internarum partium disquiſitione, in qua re plurima adhuc in toto cetaceorum ordine obſcura ſunt, Cl. Auctor plane ſilet.

28) *Experimenta et obſeruationes circa varia phaenomena, quae in ſalium ſolutione occurrunt.* Auctore Cl. WATSON. In plurimis ea experimenta ab iis recedunt, quae Cl. ELLERVS olim de ea re inſtituit *). Aſſeruit ille v. c. in aquae vnciis octo drachmam vnam ſemis nitri depurati ſolui, ſine eo quod aquae volumen augeatur; quod vero Noſter etiam de aqua deſtillata negat, cum vix $\frac{1}{2600}$ ponderis ſui voluminis augmento recipere poſſit. Aqua, in quam ſal iniicitur, ſemper in vaſe adſcendit, et licet facta ſalis ſolutione iterum deſcendat, tamen priſtinum altitudinis gradum nunquam recuperat. Addidit Cl. Auctor tabulam, in qua diverſi aſcenſus et deſcenſus huius gradus, prout ſe in variis ſalium ſpeciebus offerunt, indicantur. Specificam quoque ſalium grauitatem ad eas obſeruationes Cl. Auctor definire ſtudet. In alia tabula ſpecifica grauitas ſolutionum diuerſorum ſalium perfecte ſaturatarum; in tertia vero grauitas harum ſolutionum, ſi tanta ſalis copia in iis ſoluta ſit, vt duodeci-

p. 325.
p. 330.

 mam

*) vid. *Mém. de l'Acad. de Berlin*, 1750. p. 83. comm. Vol. II. p. 429.

decimam partem ponderis aquae aequet, reperi-
p 348. vntur In vltima tabula specifica grauitas aquae indicatur, quam, si definita et varia portio salis marini in ea soluitur, habere solet. Additae sunt quaedam animaduersiones in Cl. LAMBERT commentarium de eadem re *).

p. 355. 29) *Obseruatio occultationis stellae ζ tauri a luna.* Auctore Cl. LVDLAN.

p. 358. 30) *Literae* Cl. WINTHEROP *ad* Cl. FRANKLIN, *quae ad obseruationes transitus Veneris per discum solis pertinent.*

p. 363. 31) *Obseruationes astronomicae* a Cl. MALLET *factae.*

p. 368.
384. 32. 33. 34) *Experimenta cum sanguine, eius sero,*
398. *membrana sanguinis phlogistica, lympha, et circa effectum frigoris in sanguinem facta* a Cl. HEWSON. Experimenta haec, quae hic primum edita sunt, Cl. Auctor, nuper erudito orbi et arti nostrae praematuro fato ereptus, libro proxime a nobis indicando **), aucta magis et emendata inseruit. Sanguinem e vena missum in serum et placentam seu crassamentum sponte separari notum est. Hanc separationem vero non in loco frigidiore fieri, sed moderatum atmosphaerae calorem requiri, hunc vero calorem minorem esse debere gradu caloris corporis naturali, et vase, in quo sanguis continetur, aquae immisso ad hunc gradum calefacto, separationem hanc plane non fieri, imo potius coagulari scriptores varii asserunt: quod tamen falsum esse Cl. Auctorem experimenta hic communicata docuerunt. Sanguis

*) Mém. de l'Acad. de Berlin 1762.
**) *Experimental Inquiry*, Lond. 1771.

guis enim in calore 100. ad 105. graduum thermometri Fahrenheitiani eodem tempore, imo citius, in partes ſuas conſtitutiuas ſecedebat, quo id ſanguini in aere libero ad 67 gradus accidebat. Sanguis quoque aegri, febre rheumatica affecti, eadem fere phaenomena oſtendit.

Craſſamentum ex duabus partibus componitur, *fibroſa* ſcilicet ſanguinis *parte* ſeu *lympha coagulabili*, quae placentae cruoris firmitatem praeſtat, et *parte* ſanguinis *rubra*, a qua color ſanguinis pendet. Hae partes a ſe inuicem ſeparari poſſunt placenta cruoris in aqua lota, in qua rubra pars diſſoluitur, lympha vero coagulata firma remanet. Si ſanguis baculo immiſſo agitatur, lympha haec baculo adhaerens id efficit, quod membranam Ruyſchianam vulgo vocant, eaque hac ratione a ſanguine ſeparata, idem hic ſanguis nunquam coagulatur, ſed fluidus manet. p. 370.

Hac occaſione Cl. Auctor monet *ſerum ſanguinis* partem quoque coagulabilem continere, quae vero albumini ouorum magis ſimilis eſt, et cuius coagulatio non ſponte, vt lymphae, ſed calore tantum et acidorum mineralium ſeu ſpirituoſorum admiſtione obtinetur. Placentam ſanguinis coagulatam in ſuperficie ſuperiore magis rubere, quam in inferiore notum eſt. Maior vero hic rubedinis gradus ab aëre pendet, non a pondere globulorum inferius magis compactorum. Si placenta ita inuertitur, vt, quae inferius antea poſita erat ſuperficies, nunc aëri magis expoſita ſit et ſuperior fiat, eadem antea magis nigreſcens nunc laetius rubet. Hoc a globulorum pondere prouenire non poteſt, cum lympha, quae placentam vna cum globulis rubris efficit, tam firmiter coagulata ſit, vt globuli per eam non ad inferiorem ſuperficiem deſcendere poſſint. Aëre in venam iugula-

gularem cuniculi immiſſo, Cl. Auctor obſeruauit, ſanguinem eo loco, quo aëris veſiculae illum tangerent, magis rubuiſſe. Arterioſum ſanguinem venoſo magis rubere, Cl. Auctor experimentis ſuis confirmat. Vidit ſaepius hanc coloris differentiam inter ſanguinem auriculae dextrae et ſiniſtrae, quod, hanc mutationem ſanguinis in tranſitu eius per pulmones fieri, extra omnem dubitationem ponit. A nitro aëreo hoc pendere Cl. Auctor negat, et candide fatetur, ſe verum modum ignorare, quo aër hanc mutationem producat.

Salia media, ſanguini ex vena miſſo commiſta coagulationem eius impediunt. Si vero aqua ſimul affunditur, ſtatim ſanguis coagulatur. Lymphatica ſanguinis pars membranam phlogiſticam et polypos efficit, nec non in aneuryſmatibus deprehenditur et orificia arteriarum diſſectarum conglutinat. Cauſſa coagulationis eius in ſanguine ex vena detracto non frigus eſt, neque ſola quies, ſed ab aëris acceſſu pendet, vti experimenta in viuis animalibus facta, probant. In corpore vero viuo quies potiſſimum coagulo eius inſeruit. Sanguis conglaciari et iterum liqueſcere poteſt, ſine coagulo.

p. 384. Gradus caloris, quo lympha coagulatur, longe minor eſt eo, quo haec mutatio in ſero producitur. Ad prioris coagulum 120 gradus thermometri Fahrenheitiani ſufficiunt, cum ad poſterioris coagulationem 160 gradus requirantur. Hoc probat calorem in febre, qui fere nunquam vltra 112 gradus adſcendit, coagulum ſanguinis non producere poſſe.

p. 387. Iam ad membranam phlogiſticam accedit Cl. Auctor, et monet illam non a ſero, ſed a lympha formari, quae, ſi äëri exponitur, coit. Contra vulgarem ſententiam, qua inflammationem ſanguinem denſiorem reddere

reddere aſſumitur, Cl. Auctor probare annititur, ea potius ſanguinis propenſionem ad coagulum minui, illumque, ſiue ſaltem eam partem, cuius coagulo cruſta inflammatoria formatur, lympham ſcilicet, fluidiorem reddi. Sanguis in inflammatione e vena miſſus tardius coagulatur ſanguine hominis ſani, ſed fluiditatem per ſatis longum tempus ſeruat, imo ſanguis, eiusmodi cruſta tectus, per vnam alteramue horam fluidus manet, cum alias ſanguis intra ſeptem minuta prima iam coëat.

Hinc in ſanguine inflammatorio, cum lympha tardius placentam coagulo ſuo formet, globuli rubri fundum vaſis prius petunt, et lympha rubedine omni deſtituta albam illam membranam format. Cauſſam cur ſaepius in venaeſectione ſanguis primum emiſſus eam membranam oſtendat, quae in eo, qui ſub fine huius operationis effluit, contra deficit, Cl. Auctor in mutatione qualitatum lymphae ponit, quae ſub ipſa venaeſectione contingit, ita, vt ea intra quatuor vel quinque minuta prima denſior fiat. p. 396. p. 398.

Haec vero mutatio a vaſorum natura mutata pendere videtur. Lipothymiae, quae haemorrhagias magnas ſequuntur, ſalutares ſunt, cum in iis ſanguis ſe coagulare et vaſorum apertorum orificia claudere poſſit. Sanguis, qui primum ex vulnere profluit, ſemper celerius coagulatur eo, qui ex animali moribundo in vas recipitur. Hinc vſus ſtimulantium in haemorrhagiis valde noxius eſt. Contra venaeſectio, qua maior et ſubitanea debilitas producitur, vtilis eſſe poteſt, cum ſanguinis coagulum promoueat, quo vaſa citius clauduntur. Frigus ſanguinem viſcidiorem reddit, ſed naturam eius coagulabilem minuit. p. 402. p. 409.

35) Cl.

p. 417. 35) Cl. HORSLEY *de difficultatibus quibusdam in Newtoniana theoria luminis.*

p. 424. 36) *Relatio de nonnullis offibus foffilibus in rupe Gibraltarienfi repertis.* Auctore Cl. BODDINGTON. Marmoreo in faxo reperta illa fuerunt et, vt Cl. HVNTERVS in appendice probat, ad quadrupedum claffem pertinent.

p. 441. 37) *Noua theoremata computandi areas curuarum quarundam.* Auctore Cl. LANDEN.

p. 443. 38) *Litterae* Cl. ROSE ad Cl. MVRDOCH, ex India orientali tranfmiffae. Varias obferuationes continent v. c. de animalibus infuforiis, in aqua marina obferuatis, quae cum animalibus fimilibus, in aqua dulci reperiundis, fatis conueniunt, licet aqua dulci affufa celerius moriantur. Regio quoque *Napal* Indiae orientalis, in quam pauci Europaei venierunt, breuiter defcribitur.

p. 451. 39) *Epitome epiftolae* Cl. LATHAM ad Cl. WARNER. Cl. Auctor obferuatione probat, cafum feparationis cuticulae integrae manus, cet. quem Cl. GOOCH *) in praecedente tranfactionum volumine defcriptum dedit, non adeo rarum effe, fiquidem fimilem fpontaneum cuticulae fecesfum in molitore quodam, poft febres catarrhales eum fatis frequenter infeftantes, pluries obferuauerit.

p. 454. 40) *Obferuationes aftronomicae* Cauuan *in* Hibernia *factae* a Cl. MASON.

p. 456. 41) *Litterae* Cl. PINGRE ad Cl. MASKELYNE, quae obferuationes aftronomicas continent.

42) *Ob-*

*) Phil. Tranfact. Vol. LIX. p. 281. comm. noftr. Vol. XVIII. p. 281.

42) *Obſeruationes immerſionum et emerſionum ſatellitum Jouis, in inſula* Madera *factae.* p. 502.

43) *Obſeruatio tranſitus Mercurii per diſcum ſolis* 1769. d. 9. Nou. *in* Penſyluania a Cl. SMITH *facta.* p. 504.

44) Litterae Cl. ROBERTSON *ad* Cl WEST *de computandis vſuris.* p. 508.

45) *Litterae* Cl. ELLIS ad Cl. LINNAEVM. In his Cl. Auctor demonſtrat arborem, quam Cl. LINNAEVS ad polyadelphiam reduxit et *Hypericum laſianthum* vocauit, ad *monadelphiam polyandriam* pertinere. Hinc nouum genus Cl. ELLIS conſtituit, quod *Stewartiae* proximum eſt, cui nomen *Gordoniae* imponit. Character eius botanicus fuſius hic deſcribitur et *Gordonia Laſianthus* *), quam vulgo *Loblolly Bay* dicunt, hic delineatur. p. 518.

46) EIVSDEM *epiſtola ad* Cl. AITON, *de noua* Illicii LINNAEI *ſpecie in* Florida occidentali *reperta.* Deſcribit primum *Illicium aniſatum* LINNAEI, cuius capſulae *aniſum ſtellatum* officinarum largiuntur, quod in Iaponia reperitur. Noua ſpecies, de qua hic exponitur **) nuper in Florida occidentali detecta eſt, et viribus orientalem adhuc ſuperare videtur. Rubrum florem habet, cum Illicii aniſati flos albus ſit. Ad polyandriam polygyniam L. Illicium pertinet non ad dodecandriam polygyniam et charactere generico *Magnoliae* proximum eſt. p. 524.

47) *Relatio de meteoro* Oxonii *obſeruato* a Cl. SWINTON. p. 532.

48) *Litterae* Cl. PRICE ad Cl. FRANKLIN *de effectu aberrationis luminis tempore tranſitus Veneris per diſcum Solis.* p. 536.

49) *Ca-*

*) Vid. LINN. *Syſt.* XII. *Mantiſſ.* II. p. 570. et *ed.* XIII. p. 525.

**) *Illicium floridanum* LINN. *Syſt.* XIII. p. 422.

p. 541. 49) *Catalogus quinquaginta plantarum ex horto Chelſeano Societati regiae ad annum 1769. oblatarum.*

p. 549. 50) *Relatio de tranſitu Veneris in California obſeruato.*

p. 551. 51) *Relatio de eadem obſeruatioe*, a Cl. CHAPPE D'AUTEROCHE *facta* *)

XIII.

Des Herrn IGNATZ *Edl.* VON BORN, *Ritters, K. K. Bergraths, der Königl. Akademie der Wiſſenſchaften zu Stockholm, der Groſsherzogl. zu Siena, und der Georg. gelehrt. Geſellſchaft zu Padua Mitglieds etc. Briefe über Mineralogiſche Gegenſtände, auf ſeiner Reiſe durch das Temeswarer Bannat, Siebenbürgen, Ober- und Niederungarn, an den Herausgeber derſelben,* IOHANN IAKOB FERBER, *geſchrieben, Frankfurt und Leipzig,* 1774. 8. *Seitt.* 240.

i. e.

IGNATII Nobilis DE BORN, epiſtolae mineralogicae, ſcriptae ad Cl. FERBERVM, ex itinere per Banatum Temeswarienſem Transſyluaniam. Hungariam ſuperiorem et inferiorem.

Titulus, quae Lectores quaerant, indicat. Nos, acceptas fore has epiſtolas, putamus omnibus mineralogis, cum nouarum vtiliumque maxime rerum plenae ſint; quarum aliquas exempli loco propona-

*) vid. *Voyage en Californie*, Paris. comment. noſtr. ſuperius. p. 460.

ponamus, omiſſis, quae Cl. Auctor indicat de geographia regionum, moribus incolarum, atque aliis politicis.

Montes inter Schemnitium et Budam ſiti, conſtant ex ſaxis argillaceis, quae ex quarzi, micae et baſaltis particulis compoſita ſunt: tecti ſunt ſchiſto argillaceo et calce. Ab oppido Vocia planities inde ad Temeswarinum et Tranſiluaniam vſque extenditur. Vineae Budenſes ſunt montes calcarei, petrefactis repleti. Immerito hic Cl. Auctor ridet eos, qui doctrinam de petrefactis excolunt Prope Debretzinum ſal alcali minerale natiuum in lacunoſis argillaceiſque locis foditur. p. 2.

A Temeswarino ad propinquitatem *Orauizae* planities protenditur, tum colles incipiunt, argillam ſchiſtoſam mica intermixta offerentes. Vrbs Orauiza in valle ſita eſt. Pars orientalis fodinas continet, quas nominatim deſcribit: ferrum illic foditur: fluuii auriferam arenam vehunt. Montes ſaxo componuntur, ex baſalte, mica, et ſpato ſcintillante mixto, quod argillaceo micaceoque ſchiſto, vel cote et calce tegitur. Fiſſurae cuprum continentes inter cotem et calcem deprehenduntur. In Pendente calcarius, et in Iacente ſchiſtus, vel interdum cos conſpicitur. Lapis venam cingens eſt vel calcarius vel *Gypſum ſpatoſum*. Minerae hic fodiuntur Cupri, vt pallide flaua, griſea, alba arſenicalis, viridis calciformis, atque in ochram mutatae, talem ochram rubram lateritii coloris deſcribit, atque aliam, cinnabarim colore imitantem. Quomodo labores peragant metallifoſſores, narrat. p. 18. p. 24.

Montes circa *Saska* ſunt calcarei, ſchiſto nitentes. Intra calcarium hunc et margaceum, baſalte mixtum ſaxum, fiſſurae cuprum continentes depre- p. 31.

deprehenduntur. Saxum, quod mica, basalte et interdum particulis quarzeis et spati scintillantis compositum est, *metalliferum* dicit: hoc prius mollius fuisse, atque ita calcareae partes cum argillaceis mixtas originem saxi margacei praebuisse: Horizontali situ quacunque de caussa mutato, calcarii a margaceo factam separationem materiae, quae metallis originem det, spatium concessisse, quod repleret; indeque ortas fissuras illas. Historia fodinarum. Sunt et illic foueae, vnde, intra humum et calcarium, bruna ferruginea cuprum continens terra foditur. Generatim Saska diues est variis cupri mineris, quas describit Cl. Auctor: ex his notentur, cuprum natiuum, *ramosum*, in albo argillaceo; et *reticulare:* minera cupri vitrea, *crystallisata*, crystallis dilute rubris, pellucidis, trigonis, vti quoque crystallis octaedris: quae innata reperitur fusco granis minimis, iaspidis simili lapide, quem *Iaspidem cupreum* nominat. Praeterea cuprum ochraceo induratum, phlogisto mixtum, quod *mineram piceam* (*Pecherz*) dicunt, illic reperitur; cui plerumque crystalli basalticae columnares hexaedare vel polyedrae vtrinque truncatae insident. *Spati calcarii* crystallos hexaedras, planis tribus latioribus, tribus angustioribus, pyramide triedra; atque dodecaedras (quales LINNAEVS amoen. T. I. fig. 25. depinxit): tum *triedram* pyramidalem *gypsi spatosi* crystallum raras dicit.

p. 33. (margin note beside "dinarum")

p. 40. Post Saska tota regio saxo, *Gneis* nostris dicto, tecta est; hinc inde montes calcarei et argillacei
p. 42. conspiciuntur. Fissurarum in montibus Nouae Moldauiae Pendens iterum est calx, in Iacente schistus argillaceus griseus reperitur: vterque saxo micaceo quarzoso impositus. Vestigia veteres iam coluisse fodinas indicat Auctor. Et hic minerae cupreae fodiuntur.

Ab

Ab Oraviza ad *Dognazka*, quorſum Cl. Au- P. 44.
ctor proficiſcebatur, ſchiſtus argillaceus, mica commixtus, granitem ſuppoſitum tegit. Granites etiam baſis eſt montium, cui ſaxum micaceo quarzoſum, argilla, arena et calx impoſita ſunt. Dognazkae vna ſolaque in Banato vena eſt, cuius extenſio verſus plagas mundi et ſitus ad horizontalem vel verticalem lineam per magnum ſpatium conſtanter maneant. Hanc venam, in iugo *Ioannis (Iohannergebürge)* per 1500 perticarum longitudinem ab occidente in orientem extenſam eſſe, itaque ex meridie in ſeptemtrionem deſcendere. Queritur Cl. Auctor de ignorantia foſſorum, vnde, cum propter aquarum copiam, fodinas ipſe intrare non poſſet, ſaxum venam metalliferam cingens certe definire non audet. Fodina, quae *Simon Iudae* dici P. 47.
ſolet, omnium cupro eſt ditiſſima: huius dat delineationem, et deſcriptionem. Alia fodina Asbe- p. 51.
ſto fuluo tegitur, in quo mica ferrea et granati ferrei nigri immixti ſunt. Mineras enumerat varias praeſertim cupri, hic foſſas.

Quae ſit ratio fuſionis atque contuſionis metal- p. 53.
lorum in his locis, docet Cl. Auctor. Hic ſimul in- p. 62.
ſerta eſt CHRISTOPHORI TRAVGOTT DELII, cuius ſaepius in hoc libro laudabilis mentio fit, tractatio, exhibens *conſilium, quo cuprum tractabile reddi poſſit.* Cauſſam, qua intractabile ſit, ponit in ferro: quod, ſi omne a cupro ſeparetur, ſequetur, vt cuprum tractari facilius poſſit. Illud fieri, ſi ſulphuris pyrites purus iam fuſus, cupro addatur, toſtio lenis fiat: hinc locus toſtorius ab aere et pluuia munitus et tectus ſit, atque interdum toſtum cuprum, addito lecho iterum fundatur. Poſtea, quod poſt toſtionem remanet, ferrum in furno, *Spleisofen* dicto, addito lithargyrio et demum in foco purificatorio ſulphure eſt ſeparan-

 dum.

p. 77. dum. Deinde Consiliarii aulici DE KOCZIAN obseruationes *circa lotionem auri in Banato* hic leguntur. Putat nempe is, non in fluuiis aurum generari, sed aqua illud a stratis terreis mollibus leniterque cohaerentibus delui, atque aduehi. Probat hoc inde, quod etiam ex terra continente circa fluvium *Nera* incolae aurum, et maiori copia, quam ex fluuio, lauent. Stratum terrenum, quod aurum continet, tegitur humo, limo, silicea et calcarea terra, atque mixtum est silice, saxo, (*Wakenstein*) atque subtili ferruginea arena. Hoc stra-
p. 86. tum per terram continentem vlterius extendi coniicit: quod confirmant obseruationes DEMBSCHERI: propter paruam tamen auri copiam sumtus non resarciuntur.

p. 85. Iugum circa Deua basin habet schistum argillaceo micaceum, quem tegit saxum margaceum fissuris diuisum. Lapis venae argilla grisea molli, quarzo et spato compositus est; innati sunt pyritae
p. 96. cupri. Nagyagam venit Auctor. Iuga hic *saxo metallifero*, quod schisto argillaceo rubro tegitur, constant. Casu celebris auri fodina patri Cl. Auctoris indicata est. Venae *), quae minus profundae aurum ferebant, profundiores argentum
p. 99. afferunt: et contra. Ratio aedificii. In venis reperitur spatum scintillans rubrum, et quarzum album pingue. Minerae diuites sunt lamellatae, nitentes, et nigro griseae, fissiles et flexiles. Alia minera argentum natiuum, auro diues continens, colore dilute luteo cognoscitur: quae rarius alba est. In alia auri natiui argentei coloris grana cum ochra nigra aurifera terrae argillaceae commixta sunt. Reditus magnos ex hac fodina indicat, cum, omnibus expensis demtis, quolibet

*) cf. WALLERII Metallurgia, p. 80. §. XVIII. 3.

bet menſe ad viginti millia florenorum remaneant.

Iuga poſt Nagyagam eodem ſaxo metallifero conſtant: quod circa *Barzcha* altius eleuatur et calcario tegitur; poſtea vero priorem altitudinem recuperans, iterum ſchiſto argillaceo rubro tegitur, qui ad *Zalathna* vſque totam regionem occupat In fodinis his venae quarzo et corneo immixtum pyritem auriferum ferunt In alia fodina, *Loretto* dicta, cos ſchiſto argillaceo impoſita eſt. In cote, particulis ſubtilioribus, griſea et lutea cuniculus agitur: hanc ſequitur ſaxum ex arena et argilla compoſitum, *Breccia arenacea* CRONST. tum corneus griſeus, in quo fiſſurae duae, altera aurum, altera argentum ferens; haec non colitur. In corneo griſeo, foramina parua rotunda, quatuor digitos profunda, natura facta, vidit, in quibus ſilices, vel argilla indurata continebantur In quibusdam mineris aurum natiuum conſpicitur; in aliis vero, ne microſcopio quidem, particula auri cognoſcitur, at igne, vt in minera Nagyagenſi, globulorum forma educitur. Male hic confuſio minerarum ſuſcipitur. In alia fodina *Cinnabaris ſolida, textura ſquamoſa* in venis quarzo et ſpato repletis, intra nigrum argillaceum ſchiſtum et cotem; vel etiam in alia fodina *textura granulata* in griſeo calcario foditur.

p. 106.
p. 110.
p. 212.
p. 117.

Iugum *Bogaienſe* ex corneo firmo conſtat, in quo minera argenti vitrea in fiſſuris fertur. Reliquae circumiacentes fiſſurae auriferae in ſaxo metallifero protenduntur. Circa *Topliza* venae quarzeae auriferae a meridie verſus Septentrionem extenduntur. In his montibus aurum ſaepius in plumbo refertis venis foditur. Circa *Fuezes*, loco Schiſti argillacei, ſaxum metalliferum a Schiſto margaceo tegitur. Iuga Boiczenſia cum iis cohaerent,

p. 119
p. 132.

haerent, quae in limite Transsiluaniae cis et trans fluuium *Marosam* diuidebantur. Et illa saxo metallifero, quod calcario, schisto et arena tegitur, componuntur. Fodina regia in saxo excolitur, quod spati scintillantis frustis maioribus distinguitur. In fissuris galena, aurum argentumque fe-
p. 124. rens, zinco immixto, continetur. Calcarium metallicolae putant venas metalliferas abscindere: Auctor autem putat, illum serius ab impositis montium stratis allatum, atque intra vallem, in qua vena prius finita erat, appositum esse. Mineras nunc enumerat, quae plures aurum ferunt: inter eas est aurum natiuum, innatum arsenico natiuo griseo. Memorandus est circa Nagyagam collis ex innumeris frustis, pedem latis, planisque, saxi metalliferi compositus, qui quomodo ortus sit, dubium est.

p. 132. Cum in vicina fluuii *Marosae* circa pagum *Bobolna* colles essent, qui ex silicibus rotundatis argilla conglutinati viderentur; colligit, ex fluuio, silicibus arena atque argilla relictis illicque depositis, eos ortos esse. Coniicitque Boiczensia iuga, magis versus septentrionem sita, ita etiam nata esse, cum fluuius magis versus meridiem fluxisse videatur. In planitie trans *Marosam* satis expansa sub humo in arena aurum immixtum est, cui strato firmus argillaceus schistus suppositus est. Stratum arenaceum ex inundatione ortum, atque aurum ex fissuris auriferis montium vicinorum, pluuiis in illud allatum Auctori videtur. Iterum de auri lotione quaedam.

p. 137. Pone *Földwinz* iuga magis magisque eleuantur, quibus vbique circa *Torda* minores colles impositi sunt, quos ex griseo calcario, qui humo tectus sit, constare coniicit. Salinae circa Torda in monte schistoso argillaceo fodiuntur: Has, vt et colles calcareos, a mari orta esse putat, confirmarique hanc

hanc ſententiam ex copioſis petrefactis: Omne planum montis ſal foſſile continet: efflorescentiis ſalis culinaris humus tegitur. Structura ſalinarum interna conica eſt. Gypſum et Alabaſtrum etiam hic fodiuntur, quae cum plerumque in ſalinis ſint, coniicit Cl. Auctor, acidum ſalis culinaris forſan in vitriolicum mutari. Ante Claudiopolim mons altus ſitus eſt, ſchiſto argillaceo conſtans, in quo globoſa ſaxa, tres vel quinque pedes craſſa, compoſita ex cote flaueſcente, quae petrefactis repleta et calce conglutinata ſit. Hic mons, cum ſolitarius ſit, indicare videtur, a mari hanc regionem prius tectam, indeque ſaxa hic relicta eſſe. Claudiopoli conuenit P. FRIDWALSZKY, monachum ex ordine Ieſu, qui *mineralogiam Transſilvaniae* *) ſcripſit: hunc vero, quod iam liber oſtenderet, ſolertem quidem; at imperitum, fabuloſum atque a vera cognitione naturae alienum inuenit. p. 142.

In itinere verſus *Riuulum Dominarum* ſ. *Nagy-Banya* omnes colles montesque pallide luteo calcario, petrefactis referto, tecti erant, cui ſubiacebat ſchiſtus argillaceo micaceus, interdum nudus. Verſus ſeptentrionem petrae nudae graniticae, quae haud dubie cum montibus Carpaticis cohaerent, et ſchiſtus argillaceo micaceus montes conſtituunt. Hiſtoriam fodinarum indicat. Montes, qui mineras nobiles continent, ſaxo conſtant, quod fruſtis albae lithomargae tantum a communi metallifero diſtinguitur. In aliis ignobilioribus corneus trapezius reperitur. Plurimis in locis vtraque ſaxa ſchiſto argillaceo micaceo teguntur. Mineras, quae fodiuntur, deſcribit. Inuenit hic cryſtallos connatas, cuius baſis calcarea, mollis erat, ex qua, cum premeretur, aqua emanabat; p. 146. p. 150.

Ii 3 indi-

*) Minerologia principat. Tranſiluan. a IO. FRIDWALSZKY Claudiopol. 1767. 4.

indicio cryſtallos etiamnum generari. Venae conſtant ex ſpato ſcintillante carneo, aurum ferente,
p. 153. cui minera argenti griſea immixta eſt. In alia fodina vena quarzea, zinco, galena et auro repleta, cingitur in Pendente ſaxo viridi, calce mixto, et in Iacente albo Saxo metallifero.

p. 158. Quomodo igne vtantur foſſores in fodina magna, quae eſt in montibus circa *Felſö-Banya*, vt *Corneum*, quo mons maxime componitur, griſeum findant, deſcribit. Lapide enim aliquantum fracto, in fracturam ſuper ferrea lamina crati impoſita ligni pedalia fruſta incenduntur: quo lapis emollitus facilius frangitur. Via, hoc modo aliquantum patefacta, in fundo lapides viles trium pedum altitudine eriguntur hisque lignum cruciatim imponitur, vt circiter quatuor perticae occupentur. Ita flamma in vno apice cogitur, atque nouerunt metallicolae, hanc flammam in quemcunque locum dirigere. Vena eſt iaſpidea. Interim Cl. Auctor hanc rationem improbat, aedificium enim inordinatum fieri, vapores ſulphureos aliosque metallicos ſolui, vitaeque foſſorum inſidiari, ipſius denique metalli bonitatem corrumpi.
p. 162. Vena *fodinae magnae* intra ſaxum metalliferum extenditur, coniicitque Auctor ſtrata ſuperiora huic
p. 163. eſſe impoſita. Salinae *Marmaroſenſes* ſchiſto argillaceo mica diuite cinguntur; cui cryſtalli quarzeae octaedrae aluminis forma inſident, quae aqua elotae in riuulis nomine *lapidum Marmaroſenſium* colliguntur.

p. 165. Circa Tokaium inueniuntur fruſta Lauae vitreae nigrae coeruleſcentisque, ſeu *Pumicis vitrei* LINN. quae ſine dubio a montibus Carpaticis huc aqua delata ſunt. Non procul a Vetuſolio granitarum fruſta diſperſa ſunt, hinc iuga montium ex iis
p. 167. conſtare videntur. De fodinis Hungariae ſuperio-

ris,

ris, praesertim iis, quae sub magistratu *Schmoelnizensi* sunt, breuis historia. Iuga etiam ex schisto argillaceo micaceo constant, inter quem venae parallelae, et quaedam fissurae extensae sunt. Quaedam de varietatibus venarum fissurarumque regulae Minerae plerumque sunt cupreae, aquae fodinarum cupri particulis, acido vitriolico solutis, repletae, ex quibus cuprum praecipitatum separatur. p. 172.

Iam Saxa, quae montes Hungariae inferioris componant, describit. Promontorium eorum montium, in quibus venae Schemnizenses nobiles sunt, iuxta fluuium *Granum* eleuatur, constatque schisto, qui postea cum saxo metallifero Auctoris connascitur. Montes Schemnitienses tandem cum Carpaticis nectuntur, omnesque eorum venae Saxo metallifero replentur. Ditissima vena, *Spitalensis* dicta, a septentrione versus meridiem tendit: ab initio metallis nobilibus carebat constabatque ex argilla molli, grisea, quae spato mixta est. Postea contusioni submittendae minerae, tumque vena ex quarzo, galena et iaspide martiali componitur. Demum ex contuso quarzo, qui spato interdum miscetur, tumque mineris ditioribus comitatur atque soluto silice, cum ferruginea magnesia (*Bräune*), quae maiori auri copiae forsan quidquam tribuat. Rarum est, in profunditate, octoginta nouem perticarum, in ipso iaspide martiali madreporam petrefactam inueniri: quae a Cl. FERBERO dicitur *madrepora simplex, subtus plana, annulis concentricis, supra conuexa, vmbilico impresso, lamellis approximatis in superficie granulosis*, nondum descripta vel depicta. Hanc a colle, qui prope a *Schemnizio* versus septentrionem, situs est, et ex schisto, cui iaspis immiscetur martiali similis, constat, in quo etiam petrefacta inueniantur, p. 181. p. 184.

 huc

p. 188. huc delatam Auctor suspicatur. Pergit describere reliquas fodinas: Sunt in vna earum reliquiae laboris; quo, ante inuentum puluerem pyrium, lapides disploderent. In venis satis magnis latisque calcarii, gypsi, et quarzi, crystallorum forma conglutinati inueniuntur: quarum crystallorum variam figuram deriuat a diuersa, quae cum salibus iuncta origini earum multum tribuissent

p. 193. natura metallorum. Pone *Bugganz* montes decrescentes schisto argillaceo teguntur, incipitque planities Posonium tendens. Basis montium Carpaticorum circa *Modernum* incipit, ibique venae plumbeae, asbesto mixtae, in corneo lapide extenduntur. Versus septentrionem calcarei colles siti sunt, qui ad balneum Glashüttense extenduntur. Balnei huius aqua tophum, ochra ferri mixtum, deponit. Cremnitziense iugum est Saxum metalliferum. Vena quarzea alba argenti mineras rubras albasque, ac pyritas aurum ferentes continet.

p. 199. Versus *Liptau* vtrinque viam cingit catena montis, ex stalactite calcareo eleuati: quem a calcario montium Carpaticorum per aquam huc latum esse putat. *Ui Banya* in valle posita vrbs, cincta est et montibus e Saxo metallifero, et in parte septentrionali et orientali iugis, Granite compositis, cum Carpaticis nexis Venae Iacens granite, Pendens Saxo metallifero efficitur.

p, 204. Carpatici montes basin vel melius nucleum habent granitem. Ex quo summos Hungariae montes componi ex obseruatis his patet. Inde tamen non sequi vult Auctor, ac si globus terrae ex solo granite constaret: quin imo probabile Ei videtur in ima parte, quae a fossoribus nondum attacta sit, basin constituere simpliciorem lapidem.

p. 206. Secundarium lapidem existimat *Saxum metalliferum*.

p. 207. Corneus fissibilis rarius; corneus trapezius in mi-

nori-

noribus fiſſuris frequentius inuenitur. Calcarius tertium et vltimum ſtratum eſt montium primariorum. Hos primarios lapides breui temporis interuallo ſibi ſuperimpoſitos eſſe, veri ſimile videtur. Montes ſuccedaneos et accidentes etiam ex calcario, arena, et ſchiſto componi dicit. Huc etiam eſſe referendum Corneum, quem petroſilicem nominat. Sententiam hanc dictis aliorum iam confirmatam paſſim indicat. p. 208. p. 212.

Addit catalogum minerarum, quae in fodinis montium Hungariae inferioris fodiuntur. Zinnopelum dixit Iaſpidem, qui metalla plura ferat. Quarzum, ferro mixtum, ſemper auriferum eſſe obſeruationes docuerunt. Argentum natiuum pyriti pallide luteo innatum poſſidet Auctor. Minera argenti capillaris griſea, fere ſtellarum formam aemulatur: haec minera etiam alba illic foditur. p. 214. p. 216. p. 218.

Denique ſtatum hiſtoriae naturalis Viennenſis, iam multum mutatum, indicat. p. 224.

XIV.

Beyträge zur Waſſergeſchichte von Böhmen, 1ſter Band, Leipzig und Prag, bey Frantz Auguſtin Höchenberger und Compag. 1770. 8. 191. *Seitt. ohne die Vorrede.*

i. e.

Collectiones et excerpta ad hydrologiam Bohemicam, Vol. I.

Anonymi noſtri officio, hiſtoriam Bohemiae aquaticam, ne minus cognita, vel librariorum manibus erepta pereat, et excerptam, et translatam, debemus. Cui quidem, alterum demum volumen, conſpectu quodam geographico

patriarum aquarum, ornamentum addet non leve; semestribus vero singulis, fasciculi singuli prodibunt, ad vsum mechanicum physicumque ipsarum explicandum.

Incipit D. CHRIST. POERNERI *relatio de fonte medicato Stecknizensi*, quem et Cl. O REILLY *) descripsit. Introductio Cl. Auctoris ostendit, quod aqua, quo subtilior, leuiorque reperiatur, eo tutius, ob largum spiritum mineralem adhiberi possit. Ita quidem vtilitatem summam, experimentorum, de grauitate liquidi, probat; se tamen a scaturigine nimium seiunctum eo Lectoribus non posse facere satis excusat.

p. 1. *Sectione prima: de natura huius fontis mineralis*
p. 12. *dicit;* sub *alteroque capite*, *experimentis*, *partes es-*
p. 14. *sentiales disquirit.* Ex libra vna grana decem terrae obtinuit: *Salis* triginta grana, quod inferius, *medium ferreae indolis* nuncupat; vti etiam illud, quod affuso spiritu vini, nubeculae niuisque floccis simile, ad fundum cessit. Praeterea tamen *alcali*, etsi *debile*, cum ex aliis, tum ex nubecula alba, per infusum oleum tartari fundum petente
p. 16. assumit. Exstitisse quoque in fonte *acidum* probat; Nec non *Alcali acidumque* iuncta fuisse sali.

p. 20. *Tertia de ipsis partibus hanc aquam constituentibus*, *sectione*, pyritem, spiritum aquis inflare metallicis, fretus plurimis phaenomenis, censet. Ex iisdem vero experimentis hanc elicit *spiritus mineralis definitionem:* qui sit subtilis, spirituosus halitus, vi extendente, elasticaque valens, ob partem fixam et aliam volatilem ab acido sulphureo haustam. Huic vero *salis solventis* nomen tribuit, quod, si libero accedente aere auolauerit, partes aquam constituentes sponte

*) Confr. nostr.. comment. Vol. XV. p. 91.

ſponte ſeceſſerint. Vi nempe aëris, partes acidas, ferreasque motu perpetuo inter ſe conteri; ſimulve per calorem liberioris aeris, frigidiore aquae expanſo, a pingui, quae ipſum tenuerat natura, vaporem iſtum pyritum avelli dicit. Quo quidem acidus ſulphuris ſpiritus, inferior ipſo alcalino martialium particularum pondere abſorptus, ſalque factus enixum, forma pulueris, in fundum cadat. Pinguedinem vero, ipſam cuticulam gigne- p. 30.
re verſicolorem explicat. Sal vliginoſa ferri parte, ita, vti ferrum acidis alcalinisque particulis inquinatum, impeditur, quo minus cryſtallis fulgeat vllis. Ipſis vero partibus conſtitutiuis aquae, adeo manet iunctum, vt nullo modo disiungi poſſint. Colore ſubflauo, ſapore acido, acerbe adſtringente a vitriolo martis alienum apparet.

Quarta de effectibus et viribus Stecknizĭani fontis: ii p. 36.
praecipue in ſtomachi, inteſtinorum, hepatis, renum atque veſicae vrinariae, nervorum, vteri, haemorrhoidumque malis, atque illis ab humoribus denſis, acidis ortis reſiſtere cernique demonſtrantur.

II. *Tractatio de fonte ſalutari, iuxta Tetſchem,* p. 44.
ex deſcriptione Cl. I. H. BAVERI ſequitur. Eſt ager *Weier* dictus, vbi, ſub radice fere alti montis (*St. Ioſephi*) ſaxis amplis et argilla collatis per ſtrata exaggerati; duplex riuulus, largiter protruſus et ex ſeptentrione oriundus, ſumma velocitate, in meridiem ruit, terramque argillaceam non metallicam, per aquam fortem colore orbatam, denſius flaueſcentem ſternit. Aer eſt ibi puriſſimus, proſpectusue regionis hilaris. Omnis generis hoſpitalis ſuauitas, peregrinorum in delectamentum paratur.

Reperit Ill. COMES DE THVN, a quo iuſſus p. 48.
venatoriarum rerum praefectus FRANTZ BALLEN locum ſecunda fortuna inquiſiuit. Cl.

p. 55. BAVER eadem fere, quae superior, experimenta cum illa instituit. Non nisi ad ipsum fontem, pars lunae solutae, partibus aquae nouem immixta, lacteam, fuscam, vel brunam, post quatuor et viginti horas, nigricantem turbauit aquam. Calx argenti nigra submergebatur. Coelo haud sereno, lactea tantummodo, teneram albamque amisit lunam.

p. 59. Internis et externis morbis, tres per septimanas, quotidie ad semimensuram potatus fons, et in balneo adhibitus, egregie aduersatur. Apte bibes post lauacrum, iusculum carnium; postea pannis fricatus linteis, siccusque, in cubiculo sudorem expectabis lenem; et aeris externi vicissitudines, easque praecipue vespertinas vitabis.

p. 61. III. *De Tepliano fonte medico*, secundum Cl. ZAVSCHNERI descriptionem, quam alio loco *) iam Lectoribus tradidimus.

p. 86. *Septem qui restant fontes*, omnes simul comprehendimus: quum

1) *Dobritschanus* a Cl. ô REILLIO descriptus, praestantia forsan per multos annos superstite, et eo, quod plethoricis minus conducat hominibus, a reliquis facile secernatur;

p. 92. 2) *Sternbergensis*, (*Bechiner*) referente D. et Pr. IO. IAC. GEELHAVSEN, non nisi debilitate, et dixerim inopia spiritus mineralis aliis quodammodo postponendus sit;

p. 115. 3) THEODORI vel *Chuchelensis*, commemoratus per Prof. SCRINCI, nullo tantum colore ex gallis, mutato vero, in margaritarum pellucidum, per affusam solutionem mercurii corrosiui; serenitateque, quae nubecula coerulea, fundumque petente desuper nascitur; et ex mixtione olei tart.

*) comment. nostr. Vol. XIV. p. 536.

tart. p. del. inde deiecta terra calcarea; alcalique praedominante; caeteris praestet.

4) *Podoliensis* vel ST. WENZESLAI, qui Cl. WEITH descriptorem habet, spiritu calcareo subtilissimo; p. 120.

5) *Cuculi*, vel *Gradlitzensis* vero, D. KIRCHMEIERO teste, per bitumen terrestre a reliquis distinguatur;

6) *Aciduli Egerani* autem, laudante Cl. ESWEILERO D. M. et Phys. ciuitatis *Eger*, auro praegnantem mineram ferri, qua praecellat, habeat;

7) Et denique NICOLAI puro nitroso fixoque sali, quo iunctus est, leuis ipse, mineralique praegnans spiritu, vires debeat, aegrisque amicus sit. De modo per singulos hos curandi, quae adspersit Cl. Auctor, hic recensere breuitas vetat.

XV.

IO. ANDREAE MVRRAY, D. Medic. Professoris Goetting. P. O. Enumeratio Librorum praecipuorum medici argumenti. Lipsiae sumtibus Weygandianis. 1773. 8. plagg. 9.

Si verum est, vti est, libros optimos, qui disciplinas bene explicent, a tironibus esse cognoscendos, vt his in addiscenda disciplina vti possint, certe Cl. Auctor non exiguas eorum laudes atque gratias hoc catalogo librorum componendo meretur. In praefatione, vbi de instituto suo exponit, p. 10. se eam ob causam iudicia de libris non addidisse monet, quod nullos alios receperit, nisi eos, qui bonae notae essent. Inter commoda, quae ex hoc libro redundatura sperat, enumerat hoc, quod putat

tat tirones ex hoc libro cognoſcere poſſe, quo ordine medicina ſit pertractanda atque quam late pateat ſtudium medicum. Propoſuit itaque nexum diſciplinarum medicarum atque ordinem quo ſint addiſcendae, enarrandis iis, quae in diſciplinis tractentur et modo, quo vtiliter tractandae ſint et ſic ſibi viam ad ipſam enumerationem parat. Primo de neceſſaria cognitione hiſtoriae naturalis, phyſices, hiſtoriae medicinae litterariae, anatomiae atque phyſiologiae in arte medica loquitur.

p. 13. Quod ad anatomiam attinet, recte monet, cavendum eſſe ei, qui ipſe cadauera ſecare velit, a
p. 15. libris, in quibus ars ſecandi traditur. Poſtea ad ſtatum morboſum corporis humani progreditur atque pathologiae vtilitatem recenſens, aſſerit, eam generalem metaphyſicam morborum appellari poſſe. Porro ad remedia, quibus morbis mederi poſſimus et ad rationem medelae procedit et de botanica, materia medica, chemia et pharmacia, therapia, chirurgia et arte obſtetricia quaedam proponit.

p. 17. Materiam medicam ſcientiam incertiſſimam atque imperfectiſſimam vocat. Cl. Auctorem autem certiorem et perfectiorem reddere multisque annotationibus ditare eam materiam medicam,
p. 26. quam proxime vulgabit, ſcimus. In fine tandem quaedam de diaetetica et medicina legali addiſcenda adiicit.

p. 1. In ipſis vero libris medicis commemorandis eam rationem ſequitur, vt primo de diſciplinis ſcientiae medicae praemittendis loquatur, commemorans praecipuos hiſtoriae naturalis atque phyſices libros; deinde eos recenſeat, in quibus auxilia ad artem medicam addiſcendam proponuntur.
p. 2. Ad auxilia vero refert encyclopaedias, hiſtoriam medi-

medicinae, introductiones in artem medicam, bibliothecas, atque lexica medica. Inter libros, qui de medicina in vniuerſum exponunt, enumerat diaria atque acta eruditorum. Scriptores, qui ad partes ſpeciales medicinae pertinent, eodem ordine propoſuit, quo in praefatione ipſas diſciplinas indicauerat. In anatomicis libris commemorandis ſingularum doctrinarum v. c. oſteologiae, ſplanchnologiae auctores, nec non eos, qui modo de ſingulis partibus c. h. expoſuerunt, annotauit. In libris botanicis enarrandis fere plures, quam in ceteris diſciplinis ei commemorare non male placuit. Praeterea librorum ipſorum inſcriptionem, annum, quo prodiit atque formam indicat. p. 6. p. 9. p. 32.

Cum vero tantus ſit librorum egregiorum medici argumenti numerus, vix fieri potuit, vt omnes commemorarentur in prima hac publicatione. Hinc in altera egregii atque vtiliſſimi huius libelli editione, librorum, ad ceteras diſciplinas ſpectantium, non minus copioſam, quam in hac editione libris botanicis tributam intelligimus, enumerationem expectamus.

XVI.

Diſſertation ſur les vapeurs et les pertes de ſang. Par P. HUNAULD, Conſeiller, Médecin Ordinaire du Roi, Docteur-Régent de la Faculté de Médecine d'Angers, et de l'Académie Royale des Belles-Lettres de la même Ville, etc. Nouvelle Edition. à Paris, chez Humaire, Libraire MDCCLXXI. 12. mai. pagg. 372. ſine praefatione.

i. e.

Diſſertatio de affectibus vaporoſis feminarum et de haemorrhagiis vteri, Auctore Cl. PETRO HVNAVLD. Editio noua *).

Luben-

*) Prior prodiit anno 1756.

Lubenter credimus bibliopolae, librum hunc auidiſſime expetitum omniaque eius exemplaria diuendita fuiſſe, vt de noua editione cogitandum fuerit. Librum enim de morbo feminis noſtra aetate adeo ſolemni conſcriptum, et eo quidem fine, vt ipſae ad eum legendum allicerentur, plures ſui amantes, quae cupide eum legerent, inueniſſe plane non miramur. Quod quidem vt efficeret Cl. Auctor, finxit medicum, cum femina litteris dedita et ipſis philoſophiae principiis imbuta, colloquentem, adeoque et tractatu iſto non tantum ſeueriorem illum ordinem, qui ſyſtematici quid redolere poſſit, prorſus abeſſe voluit, ſed colloquiis (quorum ſex ſunt) varia epiſodia intexuit: qua quidem in re num apud omnes lectores gratiam initurus ſit, et num ſaltem nimia verborum officioſitas huic vel illi taedium moleſtiamque creatura ſit, nec ne, penes alios iudicium eſto, quum nos quidem facile ſuo quemque abundare ingenio patiamur. Quod autem exulare prorſus dixit ex hoc libro Cl, Auctor, quicquid hypotheſin ſapiat, quatenus praeſtiterit (licet in praefatione quaedam ſeſe ideo defendendi cauſſa proferat); ex nunc exhibendis potioribus libri momentis Lectores noſtri ipſi iudicent.

p. 28. In genere affectus iſti vaporoſi in tranſitorios, quorum ſedes primaria in deprauata digeſtione quaerenda eſt, et qui adeo ad genium ſeculi pertinere putantur (*vapeurs à la mode*), et hyſtericos diuiduntur; qui, ſi coniunctim corpus afficiunt, compoſiti audiunt. Reliquas diſtinctiones in idiopathicos et ſymptomaticos, fixos et vagos cet. non tangimus.

p. 47. Principium vtile, eſſentiale vegetabilium, propagationi ipſorum deſtinatum, germen, ſeu ſpiritus germinans aut prolificus, eiuſdem indolis

in animalibus eſt, eo tantum diſcrimine, quod in-
his ſentiendi facultate gaudeat: his igitur ſpiriti- p. 52.
bus in motum ductis ſiue efflorefcentibus, vti quae-
que mutatio corporum adſcribenda eſt, prout cauſ- p. 53.
ſae mouentes diuerſae fuerint, ſic etiam affectus
vaporoſi: quod copioſe ſatis explicatur.

Mirum exemplum feminae cuiuſdam, quae ſu- p. 66.
bito morbo correpta per 21 dies mortuae ſimilis iacebat, reſpiratione laborioſa, oculis toruis, febre continua, abſque conſcientia ſui ipſius; interdum tamen, praegreſſis profundis ſuſpiriis, diſtincta voce loquebatur, et res futuras praedicebat. Superato demum morbo nihil horum omnium recordabatur.

Luſibus ingenii annumeramus ideam, vt men- p. 70.
tis amore nimio captae ſenſationes cauſſas affectuum vaporoſorum ſiſtunt, ſic ipſas eodem nomine inſigniri poſſe, adeoque v. c. SAPPHO affectus ſuos vaporoſos viuidiſſime verſibus expreſſiſſe.

In accuratiore examine cauſſarum horum affe- p. 80.
ctuum iterum omnis res ad ſupra dictos ſpiritus germinantes ex alimentis eliciendos redit: quod, ſi mo-
do praeternaturali eueniat, ſeu nimius calor ven- p. 88.
triculi digeſtionem praecipitet, ſeu idem deficiens eam imperfectam reddat, vel cruditatum, vel acrimoniae bilioſae et ſalinae nimia copia ſuccos perverſae indolis et vaporoſos producit, tranſpiratione, quae generalis ex centro corporis ad omnem
externum eius ambitum fit, non ſatis depurandos; p. 92.
ideoque flatus iſti, vt HIPPOCRATES dixit, ex
fluidis corporis noſtri ob ipſum eorum motum ſe- p. 94.
parati in ſuperficie ipſorum per totum corpus vagantur exitumque ſibi denegatum quaerunt.

Ab acrimonia acida ex primis in ſecundas vias delata non tantum ſeroſa pars ſanguinis coagula-
tur; ſed etiam oleoſa plus minusue caloris acqui- p. 113.

 rit,

rit, vt spritus nitri oleis aethereis additus flammam, oleis autem pressis, calorem producit. Sicut autem hoc non, nisi irregulari modo fit, neque vlla, nisi maxime volatilis atque exaltata sanguinis pars huius mutationis capax est: sic haec species inflammationis seu deflagrationis, vt aliis in operibus Cl. Auctor dixit, non potest nisi momentanea
p. 124. et transitoria esse. Quod autem deinde frigoris insignior gradus subsequatur, inprimis extremitatum, ex simili qualitate spiritus nitri, qui liquores, quos coagulat, valde refrigerat, illustratur, et praeterea ex nisu fluidorum rarefactorum (qui effectus est caloris) ascendendi, et coagulatorum se praecipitandi, declaratur. Ad explicandum
p. 128. vero adeo subitum transitum caloris et frigoris ex vna parte in alteram, rursus flatibus in corpore oberrantibus, quos supra induxit, vtitur Cl. Au-
p. 131. ctor. Differentias vaporum ratione temperamentorum, sanguineo pituitosi, pituitoso biliosi, melancholici, et caussas earum aeque ac diagnosin in
p. 150. compendio tradere non possumus. Pauca postea de prognosi subiunguntur; et dein transitus fit ad hos affectus cum aliis morbis complicatos, et ab his ad hystericos. Hos vere, sub initium aesta-
p. 165. tis, et auctumno frequentiores esse, ex vniuersali germinationis euolutione tunc eueniente sequitur; opus tamen est quadam peculiari dispositione corporis vniuersi, vel huius illiusue tantum partis: licet etiam saepe eaedem caussae, quae affectus vaporosos prius descriptos fouebant, adsint, saepe tamen deprauatio digestionis potius effectus, quam caussa dici debet, aeque ac suppressio menstruorum, in quo tamen vltimo casu saepe effectus et caussa,
p. 174. arcte inter se iuncta, affectus vaporosos compositos constituunt. Porro de similitudine vaporum
p. 182. hystericorum cum insultibus epilepticis: differunt quidem

quidem inter ſe, ſed interdum tranſitus ex vapori- p. 182.
bus in epilepſiam timendus eſt, quum excretiones p. 184.
ſub ipſo paroxyſmo fiunt, praeſertim quum ſpuma ſpiſſior ex ore effluit. Exempla egregii vſus balneorum frigidorum in eiuſmodi vaporibus. p. 185.
Vtrum ſimiles cauſſae dolorificae animalia bruta p. 187.
nonnunquam afficiant? quod Noſtro haud adeo a veritatis ſpecie remotum videtur. Suo etiam modo morbus noſter contagioſus et haereditarius di- p. 191.
ci poteſt.

In praeſcribendis remediis primo admodum p. 193.
prolixus eſt Cl. Auctor in enarrandis noxis, quae ex peruerſa viuendi ratione, noſtrae aetati ſollemni, redundare debent, et deinde ad curationem ipſam progreditur. Venae ſectione ſemper p. 225.
in eius principio opus eſt; quae tamen vtrum in pede, quod ſemper praeſtat, an in brachio, cui repetita in pede ſubiungi debet, adminiſtranda ſit; porro, quouſque repeti, et quantum ſanguinis detrahi debeat? ex partialibus conditionibus definiri oportet, quas ſtudioſe et egregie exponit Cl. Auctor, et in tranſitu de noxis ſectionis venae iu- p. 233.
gularis in apoplexia diſſerit, qua ſanguinis impetus magis verſus ſuperiora dirigatur; noxium quoque p. 235.
vſum emetici ſtatim in primo morbi impetu declarat, et poſt ſanguinis miſſionem primo cardiaca volatilia, et dein vomitorium exhiberi iubet.

Sed redimus ad curationem affectuum vaporoſorum. Altero vel tertio poſt miſſionem ſangui- p. 237.
nis die vomitorium exhibetur vel ieiuno ventriculo, vel ſi magis tenacitas, quam abundantia pituitae animaduertatur, praemiſſis iuſculis aliquot. Remedium, quo Cl. Auctor vtitur, componitur ex vino emetico, manna in aqua ſoluta, et infuſo abſinthii ſeu chamaemeli. Tartari emetici et kermis

mineralis praeparatio minus determinatum effe-
ctum promittit, adeoque minus commode adhi-
bentur. Verſus finem effectus vomitorii laxans
exhibetur ex cremore tartari, cinnamomi et car-
damomi minoris puluere, in aqua tanti gradus ca-
loris, quantum ferre poteſt aeger, ſolutis; et tunc
per vnum alterumue diem lenioribus laxantibus
p. 245. corpus purgatur. Vbi autem pectus imbecillius
fuerit, loco emetici per plures dies ſalibus et man-
na primae viae eluendae ſunt. Tandem, prae-
greſſis his praeparationibus, compoſitio hic tradi-
p. 256. tur ex aequalibus partibus aloes, ſcammonei,
myrrhae, aſae foetidae, galbani et caſtorei, cum
ſapone tartari et oleo lini diuturna et poſt menſem
iteranda trituratione in maſſam pilularem forman-
dis, cuius in principio integra drachma exhibetur,
quae vero poſtea partitis vicibus per plures dies por-
rigitur. Inſignis etiam huius remedii vſus in
clyſteribus eſt. Vbi autem hae pilulae non ſuffi-
p. 260. ciunt, magneſia alba, *panacée de Saſſouge* Noſtro
dicta, mane a dimidia ad integram vnciam ex te-
nuiore emulſione vel aqua ſimplici ſumta, praeſtan-
tiſſimum eſt remedium, quae, poſtquam effectus
ſuos in primis viis exſeruit, per vrinam et tranſpi-
rationem euacuat; et hac ipſa aegrotae ad lactis
huius vel illius animalis vſum praeparantur, quo
p. 263. curatio abſoluitur. Iam de aliis remediis ſenten-
tiam ſuam proponit Cl. Auctor.

Iuſcula concentratiora vt in vniuerſum raro
vtilia ſunt, ſic in noſtro morbo aperte nocent: te-
nuiora autem ventriculum nimis debilitant, et in
ipſo acorem acquirunt; falluntur etiam, qui ab
incoctis herbis multum virtutis exſpectant, qua-
rum potius ſuccus antea exprimendus eſt et iuſcu-
lis addendus, vt per momentum tantum cum iiſ-
dem ebulliat. Ptiſanae ac decocta in noſtro morbo
item

item raro conducunt, quia potius cum materiis viſcidis coniunguntur eaſque vlterius expandunt, quam euacuant. Alia ratio eſt aquarum medicatarum, quae non tantum reſoluunt, ſed reſoluta etiam ex corpore expellunt, quales ex Gallicis ſunt Balarucenſes, Vicienſes, Borboniae, Forgenſes. Aquae purae copioſior vſus in nimia tenacitate et viſciditate humorum ſuſpectus eſt, vel ſaltem non ſufficit.

Eadem medendi ratio quoque in vaporibus hy- p. 269.
ſtericis et compoſitis locum habere poteſt: ſed ſae-
pe tunc minus ſufficiens inuenitur, adeoque cauſ-
ſarum accedentium ſcrutinium exactius requiritur,
tam moralium, quam phyſicarum. Et hic, pri-
mo omnium de reſtitutione ſuppreſſi fluxus men- p. 275.
ſtrui, primarii effectus vaporum hyſtericorum,
vti ſuperius dictum eſt, cogitari oportet. Hic au-
tem ampla fit digreſſio de toto negotio menſtrua-
tionis. Quod vero totum corpus ſub hac muta-
tione mirum ſaepe in modum afficiatur, rurſus p. 288.
ſpiritibus iſtis germinantibus ſeu prolificis, in par-
tibus generationi inſeruientibus incluſis, iam vero
totam maſſam humorum in motum cientibus, ad-
ſcribitur: inde etiam alienatio carnium animalium,
tempore coeundi enectorum. Statum tempus,
quo menſtrua redire ſolent, ſi coniecturae dandus p. 301.
eſt locus, forte ab influxu lunae proficiſci putan-
dum eſt: hanc ſpiritibus germinantibus, ſolem au-
tem ſpiritibus animalibus producendis inſeruire;
poſteriorum vehiculum ſeu potius fontem eſſe par-
tem oleoſam ſeu rubram et balſamicam ſanguinis,
priorum vero partes ſeroſas et lymphaticas; actio-
nem vtrorumque in ſe inuicem turbari oportere, p. 306.
quum irradiationes lunae ſpiritus germinantes af-
ficiant; et huic ideo cauſſae ſanguinis euacuatio-

 nem

nem originem debere. Ex conditione deprauata
p. 308. sanguinis, vel huius ad spiritus relatione etiam menstruorum vitia patent; et iam modo vix persentiscendo transitus fit ad pertractandas haemorrhagias vteri, ita tamen, vt nonnunquam ad vaporosos effectus, illarum caussas vel comites, respiciatur.

p. 324. Harum vero haemorrhagiarum alia species est, quae a sola plethora oritur, non protinus sistenda, sed sua saepe sponte cessans, neque symptomatibus grauioribus stipata, aegram leuans, haemorrhagiae narium, iuuenibus adeo sollemni, assimilanda; alia critica, febres insequens, attentione maiori digna, ne iustas limites excedat; alia, quae a sanguine ab acrimonia scorbutica resoluta, et alia demum, quae a dispositione eiusdem inflammatoria proficiscitur. Eaedem vero caussae, quae affectus vaporosos efficiunt, vehementius agentes vel diu-
p. 332. tius subsistentes etiam haemorrhagiam vteri producere possunt.

p. 334. Iam quod ad remedia attinet huic haemorrhagiae opponenda, venae sectio reuulsoria in brachio, per interualla repetenda, primum esse debet; cauendum tamen, ne sanguinem impetuosius ad caput ducamus: porro protinus linteum aqua frigidissima vel aceto vini fortissimo vel solo, vel addito meraciori decocto absinthii, sed frigido, imbutum toti abdomini imponi debet. Interne puluis suberis combusti a dimidia ad integram drachmam ex vino bonae notae vel syrupo absinthii omni bihorio, vel puluis leguminum et seminum fabarum combustorum ad idem pondus ex vino rubro quarta quauis hora propinetur, donec profluuium sensim cessauerit. Ad praeuertendam vero recidiuam succus expressus vrticae nigrae, primis tribus diebus quarta, et tribus subsequentibus

sexta

ſexta quaque hora a tribus ad ſex vncias hauſtus, praeſtantiſſimi vſus eſt, cui, ſi ſanguis nimium rarefactus eſt et vrget, ad ſingulam libram drachma vna aluminis crudi addatur. Conducunt etiam decoctum foliorum peruincae et burſae paſtoris, et eſſentia RABELII, ſeu oleum vitrioli ſpiritu vini dulcificatum, cuius paucae guttae iuſculis et potui aegrotae admiſcentur. Aluus in principio morbi nonniſi emolliente clyſmate mouenda eſt: huic p. 343
autem altero die aliud ex iuſculo tenui et vrina, in qua drachma pilularum ſupra deſcriptarum ſoluta fuit, ſubſtituatur. Licet autem haemorrhagia ceſſauerit, tamen vere curata non putetur, niſi aluus liberrime reſpondeat, et perſpiratio inſenſibilis perfecte reſtituta ſit. Opiata in hoc morbo ſaepius fu- p. 352
neſtiſſimum effectum producunt, et leuis adeo tinctura papaueris albi dolorem grauatiuum capitis, et diuturnam virium proſtrationem induxit. Antiſpaſmodica, affectibus vaporoſis de reliquo conuenientiſſima, nimium calorem excitant. Refrigerantia nec adeo facile per corpus diſtribuuntur, nec debiliori ventriculo conducunt, qui a cardiacis quidem melius iuuatur, ſed his ipſis haemorrhagia augetur. Terreorum abſorbentium effectus vel nimis exiguus eſt, vel nimis lentus; et haec aeque ac adſtringentia ventriculum plus iuſto grauant: ab his tamen eximenda eſt magneſia, vt ſupra monitum fuit.

Nunc rurſus fit digreſſio ad cauſſas ceſſantis p. 358.
fluxus menſtrui, quas Cl. Auctor in termino quodam, a natura vi et actiuitate ſpirituum germinantium poſito, ſicut omnibus aliis rebus ſuos limites deſignauit, ponit: ita tamen, vt multis accedentibus conditionibus vario modo terminus hic mutari poſſit. Exemplum vetulae, cuius ſuppreſſum menſtruum fluxum venae ſectio in pede bis

reſtituebat, cum ſeptuaginta, et rurſus, cum ſeptuaginta et tres annos nata eſſet.

p. 364. In ea haemorrhagia vteri, quae ab orgaſmo humorum oritur, laudatur epithema ex puluere ardeſiae recentis, adeoque nitro aereo nondum ſaturatae, cum albumine ouorum mixtae, ſpinae dorſi, potiſſimum vero regioni lumborum et infimae parti abdominis imponendum, mane et veſperi iterandum, et nonnunquam pauco aceto vini fortius reddendum: quod ſpecie quadam magnetiſmi acida iſta turbulenta, quae potiſſimum humores adeo exagitauerant, vt inde haemorrhagia haec orta fuerit, attrahere veriſimile Noſtro videtur.

p. 366. Exemplum eiusmodi haemorrhagiae ſolo terrore ob lipothymiam, qua ſacerdos ad aegram vocatus correptus fuerat, ſubito curatae.

Tandem de haemorrhagiis, a reſolutione humorum ſcorbutica ortis, quae nimis ſubito repreſſae facillimo negotio in hydropem tranſeunt. Hic plantae amarae, adſtringentes et aromaticae, in aceto vini optimae notae digeſtae, egregii vſus ſunt; neque alumen alienum eſt: tutius quoque cardiacis vtendum, exterius fomentationes adhibeantur, ac demum ſpecifica ſupra dicta ſubiungantur.

XVIII.

XVII.

IOSEPHI THADAEI KLINKOSCH, Phil. et Medicin. Doct. in Alma Caesarea Regiaque Vniuersitate Carolo - Ferdinandea Pragensi Anatomiae Professoris Senioris Regii Publici et Ordinarii Programma, quo hydrocephalum fetus rariorem eiusque caussam proponit, nec non demonstrationes suas osteologicas publicas aestiuales anni 1773. indicit. Cum approbatione caesareo - regiae censurae. Pragae 4. charactere Ioannae Pruschinn viduae pl. 1.

Fetus hic masculus, praeter caput morbosum, rite et mature edebatur a femina viginti duorum annorum, secundo grauida. Illud vero a basi frontis ab auribus, totoque occipitio versus sinciput, circumfluo hemispherico duro et renitente tumore protuberabat. Hydrocephali igitur huius perimeter erat vnciarum viginti duarum, altitudo autem septem: color inflammatorius; ad accensam candelam quodammodo corneae crassae adinstar transparebat tota haec regio; reliqua infra cranium capitis facies bene sese habebat.

Mortuo conuulsionibus fetu post horam vitae, p. 3.
velamenta capitis subinde separantes cauum grande detegebant, libras tres aquae continens, cuius pauimentum a dura matre, paries, lacunaeque a pericranio fiebant: in eo ossa sincipitis liberrime oberrabant, laminae frontales ossis frontis, squamosae ossium temporum, lambdoidea ossis occipitis, p. 235.
ab inuolucris suis denudatae in cauum illud eminebat: quae ossa cranii omnia iuste euoluta erant.

Dura mater ſine oſſibus quidem, quae eam alias determinant, iuſte et ſolito tamen ſeſe repraeſentabat et ea includebat encephalum.

p. 4. Grauida bene ſeſe habuit vsque ad octo dies ante partum, cum a marito iuueni, diu abſente, concubitum feruentem repetitumque paſſa eſt; et ab eo tempore dolores totius ventris, animi deliquia, horripilationes, febriculam, fluxum leuem ſanguinis vterini, et magnos motus conuulſiuos fetus ſenſit, quibus interdum ſedatis, ſymptomata mitigata fuerunt.

Rariſſimam hanc ſpeciem hydrocephali, vltimis grauiditatis diebus a concubitu feruente mariti potentis ortam Noſter iudicat, nec ſimilem legere meminit, vbi oſſa ſuperiora cranii a velamentis perfecte ſoluta, in aqua, quae inter pericranium duramque matrem coiuit, libere ſupra ſe inuicem fluctuant, dura mater figuram caluariae ſolitam ſine oſſibus ſeruat, encephalum, quoad omnes ſuas dotes, integrum reperitur. Finiunt hanc obſeruationem alia mala, ab eadem cauſa profecta, vt abortus, monſtra, debilitates, vita breuis cet. et quorundam hic exempla narrantur.

XVIII.

Berliniſche Sammlungen zur Beförderung der Arzneywiſſenſchaft, der Naturgeſchichte, der Haushaltungkunſt, Kameralwiſſenſchaft und der dahin einſchlagenden Litteratur. III. Band, I-VI. Stück. Berlin 1771. *Seitt.* 692. *in* 8. 6. *Kupf. IV. Band, I-VI. Stück. ebend.* 1772. *Seitt.* 708. *in* 8. 6 *Kupf.*

i. e.

i. e.

Collectanea Berolinensia ad promouendam medicinam, historiam naturalem, oeconomiam et scientiam cameralem scripta. Vol. III. et IV. *)

1. De *cultura et vsu Trifolii pratensis, Auctore* DE K. **). Pars I. p. 5.

2. *De Gemmis vulgo dictis generatim*, colligit plurium Auctorum sententias IOANNES SAMVEL SCHROETER. p. 28.

4. Tractatus *de vernalibus curationibus*. p. 66.

8. *Taenia est expulsa vini adusti vsu* et alios vermes, a nimio vsu vini vsque ad crapulam in ventriculo latentes, interdum forsan necari posse colligitur. p. 108.

1. GÜNTHERVS Cl. putat *Entomolithum paradoxum* LINN. non ex *Monoculo*, sed e *Chitonis* specie ortum esse, quod eum icones Knorrianae et Wilkianae ipsaque naturalia exempla docuerunt. Pars II. p. 118.

3. *De museo naturae et artis b. consiliarii priuati* DE BÜCHNER *ampla relatio*, auctore IOANNE SAM. SCHROETERO. Nomina sunt triuialia Germanorum, his naturalibus ita ludentium, commemoratis interdum auctorum iconibus. Omnino tamen dubitamus, aliquem ex tali catalogo in disciplinae augmentum fructum posse redundare. p. 134.

4. *Descriptio et icon Viuerrae Naricae* LINN. desumtae ex Actis Holmensibus **). p. 189.

1. *De*

*) Priora volumina vide comment. nostr. Vol. hoc p. 314.

**) vid. comment. nostr. Vol. XVII. p. 64.

Prs. III. p. 229. 1. *De muscis incrustatis*, qui in riuulo, *saxoso* (*Steingraben*) dicto, circa Blankenburgum in ducatu Schwarzburgensi reperiuntur, commentatur Cl. I. S. SCHROETER. Rara esse muscorum vera petrefacta, multa commentitia, recte dicit. Stalactite musci, quos describit Auctor, sunt obducti, triplici modo; vel enim muscorum forma plane est destructa, vel tantum parum mutata, vel in natuturali statu est conseruata. Incrustationem lente succedere asserit.

p. 256. 2. *Physicas inter res memorabiles* legimus de puella a natiuitate grauida, de praeternaturali graviditate iuuenis, de homine hystrici simili *). Reliqua hic mittimus.

p. 279. 3. *Methodus medendi pesti.* Venaesectio rarissime locum habet in peste. Acetum resistit quidem putredini, resoluit tamen quoque, vt omnia acida vegetabilia sanguinem. Pestis arcendae ergo commendatur aer purus et liber, et, si eo vti non liceat, curetur primum libera perspiratio et cum animi commotiones eam facile impediant, eae sunt curiose vitandae, e. gr. timor ob infectionem, horrores, moeror cet. Dein fonticuli suadentur.

p. 291. 4. *De petrefacto*, quod *ignotum* dicitur. Nullum putamus esse petrefactum: verum lapidem figuratum, in quo striae flauicantes gypseae sunt, et quem *ludum* HELMONTII, in insula Shappy Angliae inveniendum, dicunt.

p. 294. 5. Ill. Praepositus GENZMER, Stargardensis, breuem *descriptionem* et *iconem rari petrefacti* dat. Inuentum est illud in saxo marmoreo, schistoso, arenaceoque, atque putat Auctor, esse cancrum quendam eiusdem protypum habendum.

6. *In-*

*) vid. comment. nostr. Vol. XIII. p. 117.

6. *Insecta facilius* necari posse, experientia doctus Cl. SGHROETER refert, si oleum terebinthinae iis in os parua in copia fundatur, eaque ita suffocentur. Posse quoque hac ratione cochleas interimi facile, quarum testas quis in museo servare velit. Nos tamen experti sumus, perire hac methodo colorem insectorum naturalem. p. 297.

1. *De egregia vtilitate asae foetidae in maiori dosi conuulsiuis in motibus.* Asae foetidae ortu, bonitate et viribus a b. HIRSCHEL praemissis, laudatur hoc remedium in vaporosis, hypochondriacis, hystericis, neruosis, paralyticisque affectionibus; hac tamen cautione adhibita, ne ob stimulantem et exaestuantem eius vim eo vtatur remedio, febre praesente. Quod si vero imbecillitas corporis appareat et inprimis in naturalibus functionibus laesis cernatur, item in marasmo, aut vbi calefaciente medicina opus est, ibi asa praeferri meretur reliquis remediis.. Pars IV. p. 342.

Promouet enim digestionem et humorum circulum, vitales et animales actiones iuuat et seruat naturalem aluiductionem. Mentionem hic quoque facit Noster IO. MILLAR *), qui asam in asthmate, laudat. In epilepsia, in ventriculi impuritatibus primarum viarum, inque haemorrhoidalibus obstructionibus cum bono successu asa Noster vsus est in maiori dosi.

2. *Cum ad systema vniuersale naturae* rite condendum opus sit, vt corpora naturalia omnia diversarum regionum noscantur, neque hoc hactenus notum sit: suadet Cl. SCHROETER, vt octo viri singuli partem quandam historiae naturalis ita tractent, vt collectis, quae ab Auctoribus detecta et descripta sint, corporibus naturalibus, indica- p. 353.

*) Obs. on the asthma cet. Lond. 1769. 8.

dicatisque locis natalibus, generum specierumque characteres, similitudo dissimilitudoque eorum definiantur, atque auctorum opinionibus comparatis maxime probabilis deligatur; atque sic altera parte operis corporum naturalium enarratio, altera locorum et auctorum index realis contineatur. Lapidum igitur alius historiam, alius conchyliorum, mammalium alius, alius auium, piscium quidam, quidam insectorum, plantarum alter, alter minerarum ratione dicta disquirat.

Verum, etsi consilium Auctoris Cl. non sit spernendum, tamen hanc partitionem minus congruam esse, quis non videt? Vt enim taceamus, comparata multitudine varietateque insigni plantarum, auctorumque in hac parte summo dissensu fere, cum reliquis partibus, numquam vnum virum, etsi grandaeuum futurum, operi facturum esse satis: cur amphibia atque vermes reliquos, intestina, mollusca, lithophyta, atque zoophyta dictos, omiserit, nos non intelligimus. Difficultates postea, quae occurrant in hoc consilio exsequendo, minuere studet Auctor atque exemplo ex petrefactorum doctrina desumto rem illustrat.

p. 385. 4. *Collectiones remediorum nouorum.* Opiatum quod multi medici reformidant, remedium contra podagram laudatur *). Folia nympheae albae vel luteae ad lac reprimendum commendantur.

p. 396. 5. *Ex oeconomicis et physicis* rebus memorabilibus hic collectis haec exempla nominamus. Contra luem bouinam suffimigia ex pice liquida laudantur item eiusdem illinitio pone aurem et in nares. Mane et vesperi hoc fiat et initium sit in septembri et continuatio vsque ad frigus. Reliqua remedia contra luem hic sparsim collecta mittimus

*) v. WARNER's of the gout. comm. nostr. Vol. XVI. p. 211.

timus. Porro remedia contra ouium ſcabiem *) hic ſunt propoſita.

6. *Annotationes de mania et eiusdem cura*, per IO. GEORGIVM SCHENCKENBECHER cuius alio loco iam mentionem fecimus **). Magnam inprimis vtilitatem in huius maniae curatione ei praeſtitit radix hellebori nigri in puluere adhibita quam et b. VOGELIVS ***) in hoc morbo laudavit. Aliquoties Noſter vnam et dimidiam drachmam eiusdem radicis pulueriſatae cum pauxillo ſacchari et purae aquae dedit huic aegro cum effectu vomente et laxante non fruſtraneo. Interea vſus eſt doſi minori. p. 411.

7. Iterum Cl. SCHROETER *de baſalte*, ad conſilium mox indicatum Auctorum ſententias colligit. Non quidem potuerunt hic referri, quae FERBERVS Cl. in itinere *de origine Baſaltis* detexit †). p. 419.

8. *De Sciuro volante.* p. 433.

1. *Continuatio tractationis de vernalibus curationibus*, vbi de morbo hypochondriaco eiusque agitur medela. Pars V. p. 453.

2. *De Terebratulitis*, qui circa ducatum Montenſem et Eiffaliam ††) inueniuntur, Auctore Cl. I. S. SCHROETER. Primum de *Anomitis*, quibus quosdam nouos rariores et a Cl. WILKE †††) et DE HÜPSCH deſcriptos addit, iconibusque illuſtrat. Inter eos eſt nondum vllibi deſcriptus, p. 480.

*) Cl. REVSS. diſſ. de ſcabie ouium Tubing. 1764. 4.

**)) vid. comm. noſtr. II. decad. Suppl. II. p. 264.

***) vid. comm. noſtr. Vol. XIX. p. 289.

†) conf. EIVSDEM *Briefe*, p. 56. ſqq. 164. ſeq. comm. noſtr. Vol. XX. p. 249.

††) Dicitur, vti monet Cl. Auctor, et *Eiflia* ſeu *Ripuaria*.

†††) *Nachrichten von ſeltenen Verſteinerungen, vornehmlich des Thierreichs, Berl. und Stralſ.* 1769.

ſcriptus, qui dicitur ab Auctore *Conchites anomius multilobus, mediae magnitudinis, extremitatibus binis valde acutis roſtrisque duobus non pertuſis donatus.* Tum de ipſis *Terebratulitis.* Hos optime dici putat, *anomitas chamitis ſimiles.* Hos in *laeues* et *ſtriatos* diſpeſcit, qui poſteriores iterum vel ad longitudinem vel transuerſim ſtriati deprehenduntur. Bene et curate Cl. Auctor plures vel ſpecies, vel varietates perſequitur, quas vero nos hic vlterius enumerare nequimus.

p. 515. 3. *Noua remedia.* Contra calculum achras ſapora laudatur: cuius deſcriptio et vſus in diario *) legitur. Confirmatur porro hic vſus ſalicis, quae ſubſtituitur cortici Peruuiano et quaſſiae in omnibus, in quibus cortex et quaſſia conducunt morbis.

Pars VI. p. 581. 2. *Meditationes de inſitione quorundam morborum in genere.* Hominibus variolae, morbilli **), peſtis et ſcabies et lues venerea, armentis lues bouina et ouium variolae ſ. ſcabies poteſt communicari per implantationem.

p. 595. 3. *De ſale alcali minerali Panonico.* Ex terra Sebrezina, qua ſapo Sebrezinus paratur, obtinuit hoc ſal, poſtquam eam cum purificato ſale alcalino contriuiſſet et aqua pura ſolutam per euaporationem in cryſtallos mutauiſſet.

Vol. IV. In quarto volumine haec digna, quae excerpantur, nobis ſunt viſa.

Pars I. p. 5. 1. *De felici variolarum inſitione.*

p. 21. 2. Excerptum ex diſſertatione PHILIPPI LVDOVICI STATII MÜLLER ſiſtente, *dubia coralliorum origini animali oppoſita*, quae *Erlangae*,

1770.

*) Journ. de médecine 1768. p. M. ROUX.
**) vid. comm. noſtr. Vol. IX. p. 504.

1770. 4. prodiit, auctum quibusdam annotationibus translatoris. Argumenta Auctoris Cl. Lectoribus proponamus, quae quidem satis ingeniosa et grauia videri poterunt; nondum tamen, vt ad eiusdem sententiam accederemus, nos mouere. Primum ostendere conatur, quae animalia videantur microscopii ope, ea non, nisi iudicio talia haberi; motum, qui in illis conspiciatur, non esse spontaneum; ex similitudine animalium in coralliis cum Hydris et vermibus aquarum dulcium non sequi, illa eadem esse, cum et partes plantarum illis similes sint. Deinde negat animalcula ex ipsorum succo haec corallia fabricare: calcaream enim eorum massam nihil demonstrare; non omnia, quae animalia redoleant, esse animalia habenda, neque animalem odorem ab omnibus concedi; neque inde in natura saltum quendam effici, neque seriem in omnibus adsumi posse. P. 30.

Tum ipsa dubia recenset, quorum alia directa sunt erga lithophyta, in quibus animalia composita assumuntur, alia erga zoophyta. Igitur lithophyta raro altiorem magnitudinem, quam tripedalem, acquirere: quod si animalcula semper multiplicarentur, fieri non deberet; ramos coralliorum semper ratione quadam esse, ad mediam partem, quam truncum dicit, etc. (contrarium nos Auctori in multis exemplis *Tubiporarum*, *Madreporarumque* ostendere possemus); ramos non oriri, nisi si media pars certam quandam altitudinem nacta sit; neque posse comprehendi ex hypothesi assumta, cur corallia extendantur; stellas atque aperturas in vno eodemque corallio non esse aequales, (quae tamen in omnibus, quae vidimus, eadem est) cum tamen animalia alia, quae sibi domicilia struent, vnam semper retineant structuram (et haec certe in multis diuersa deprehenditur); esse autem formam eo-

rum externam arbori similem (paucis profecto); non posse declarari, vnde animalcula tantam succi hauriant copiam, quae ad corallia struenda sufficiat; atque esse magnas coralliorum massas, quae ani-
p. 46. malibus careant. Ad alteram classem haec monet: Non esse demonstratam possibilitatem, qua planta in animal mutetur, (multa sunt, quorum possibilitas a nobis non demonstrari potest; neque tamen quisquam ideo eorum existentiam, quam sentit, negare audebit), atque cum ad generationem animalis ouum necessario requiratur, id in plantas has marinas sepositum esse, vel casu, vel ab animalibus. Omittimus reliqua dubia, quae ei repugnent opinioni, qua ab animalibus oua in plantas posita esse affirmatur; cum ipsam horum animalium multiplicationem alio, ac communi modo fieri, satis notum sit. Suam non dicit mentem, nisi, quod alio loco *), corallia dicat, vnitum vegetabile animali in sua massa.

p. 57. 3. *Miscellanea de venenis et antidotis.* Inter antidota reperimus hic suctionem per os hominis, quod nisi interne laesum est, sine omni periculo venenum sugere et exspuere potest, suadetur dein, vt eluatur os aceto s. succo citri. Id quod vero nobis valde periculosum videtur.

p. 62. 4. *Consilia, quibus exequendis animalia noxia et insecta deleri possint*, collecta traduntur. Gypso vsto et cineribus mixto limaces, arua vastantes, interimi tuto posse. Cepis albis contusis, quae seminibus serendis immisceantur, eosdem arceri, quod etiam fuligine hinc inde dispersa fiat. Optimum esse, si fossa locus circumdetur, in quo versantur.

4. *Qua*

*) vid. *deliciae naturae selectae.*

5. *Quarundam Simiarum, Pitheciae, Midae, Iacchi, Rosaliae, Oedipi, et argentatae historia naturalis*, maximam partem ex BVFFONO collecta, Auctore Cl. MARTINI. *Oedipus* icone delineatur ex EDWARDO. p. 72.

2. *De quibusdam animalibus plantisque, quae circa ripas fluuii amazonarum habitant et crescunt*, relatio ex itinere DE LA CONDAMINE in America desumta. Sunt ea *Dasypus nouemcinctus, Gymnotus electricus, Testudines, Crocodili*, vbi pugna eiusdem cum Tigride describitur, *Crotalus, Coluber corallinus*, et *Boa constrictor*. Pars II. p. 144.

3. *Noua inter remedia* pix liquida linteo illinita contra clauos laudatur. Applicatur illud emplastrum piceum tam diu, donec ipsum se soluit, dein abraditur clauus et denuo applicatur recens emplastrum, tandem et ipsa radix claui extrahitur. p. 158.

4. *Vulturis Papae* L. historia, cum icone ex EDWARDO. p. 173.

6. *Lethargus periodicus* inuadebat per mensem quemlibet bis, semper die Martis, aegrum et durabat per quatuor dies. Post vsum balnei in flumine apparebat hic lethargus. p. 181.

2. Obseruatio *de lienis obstructione ex male curata febre quartana*, quae vsu salis communis est sanata. Auctor huius obseruationis est Cl. HIRSCHEL, qui cum Cl. TISSOT, expertus est, obstructionem et indurationem hepatis post febres melius ac facilius posse curari, quam lienis. De materia febrili eiusque saepe exigua in corpore copia dum disputat, duo exempla quartanarum febrium memorat. Vna est curata, applicato ob Pars III. p. 234.

oculorum dolores veficatorio et fuppuratione ex-citata. Altera ceffit poft combuftionem manus fortuitam. Saepe nonnullae puftulae paruae criticae apparent in febribus. Paroxysmum febrilem fugat cataplafma ex allio, finapi et aceto, metacarpo ibi, vbi pulfus tangitur, applicatum, item terror, f. aliae vehementes animi commotiones febres depulerunt.

Huic aegrae itaque Nofter dedit fal commune f. culinare, quod a RYSSEL, GAVBIO, POISSONNIER, DESPERRIERES, qui de aqua marina fcripferunt, oftenfum eft, effectus eius in obftructionibus referandis pendere a fale communi *). Quidam anonymus **) eodem remedio in apoplexiis et epilepfiis cum glandulis induratis felicia tentamina fecit, nec non Cl. GREDING ***) eo vfus eft in fimilibus aegris, minus vero fimili euentu. Ab initio duo cochlearia huius falis b. HIRSCHEL in aqua foluti dedit huic aegrae, cum laxante effectu, qui cum nimius fieri videretur, vnum cochleare modo fuadebat quotidie, cuius vfu copiofum foetidum et crudis particulis impraegnatum lotium excernebatur et tam induratio, quam expanfio et tenfio abdominis decrefcebat intra quatuordecim dies. Interea vero aegra paroxyfmos febriles faepe paffa, animam foetidam exfpirabat et fanguis exftillabat ex gingiuis. Hoc autem iuuabatur decocto florum chamomillae vulgaris concentrato aliquoties interdiu aegrae propinato. Qua occafione vim antifebrilem et cum Cl. PRINGLE antifepticam horum florum Nofter praedicat et cir-

ca

*) vid. comment. noftr. Vol. XI. p. 670. it. XVIII. p. 468. it. Vol. XVII. p. 95.

**) v. *Landarzt*, 12tes *Stück*.

***) Aduerf. medic. pract. Vol. II. p. 314. comm. noftr. Vol. XIX. p. 120, feqq.

ea finem huius obſeruationis exempla memorat. De vi ſalis communis in putredinem et putredinis in ſal Noſter dum diſputat, Cll. PRINGLE et GAVBII tentamina *) huc facientia repetit, et ſcorbuti, quem non ſolum ex vſu ſalinorum ciborum deriuat, et feminae ex vſu aquae marinae effluuia ſanguinis copioſa ex genitalibus, gingiuis et naribus paſſae**), mentionem facit. Ex his Noſter colligit, aquam marinam excitare putredinem, quae craſſiorem vero ſanguinis partem et partes ſolidas non penetrat. Praeterea autem Noſter aquae marinae tribuit vim ſuppurantem ſcrophuloſas indurationes et obſtructiones ſoluendi.

Quapropter reiicit ſal et minimam eius portionem in morbis acutis et putridis.

3. Inter *oeconomicas* notatu dignas res legimus quoque de noxa fungorum eorumque campeſtrium et clathrorum. p. 252.

4. *De Serpentum faſcinatione* iterum ex CONDAMINEO et KALMIO narratur. Tum etiam *Trochili* et *Pſittaci* ſpecies, *Anatem Gambenſem*, *Bucerotem Rhinocerotem*, *Vulturem Gryphum*, et *Viverram Putorium* circa fluuium Amazonarum habitare, eorumue breuis hiſtoria traditur. p. 266

5. *Scolopendra forficata* SVLZERI deglutita, vomitorio dato, felici cum ſucceſſu per os euacuata eſt, morbusque dirus conuulſiuus ſanatus. p. 303.

8. *Bouis Indici* LINN. hiſtoria c. icone ex EDWARDO. p. 310.

*) vid. comm. noſtr. Vol. II. p. 406. Vol. XVIII. p. 471.

**) v. Philoſ. Transact. Vol. LV. p. 6. it. comm. noſtr. Vol. XV. p. 58.

Pars IV. p. 341. 1. *Praemissa breui historia de naturâ Curculioni segetum* LINN. *remedia contra eum suadentur* a S. A TH.; oeconomis vtilis tractatio.

p. 370. 2. *Viuerrae Ichneumonis* historia cum icone ex EDWARDO. Egregia et omnia bona hic collecta ex Auctoribus traduntur, quorum tamen, cum noua non sint, mentionem non facimus, sed Lectoribus lectionem ipsam iucundam commendamus.

p. 381. 3. Vt lues bouilla praecaueatur, optimum auxilium esse putat anonymus, si pastores pecorum rerum periti in schola veterinaria educantur.

p. 386. 4. *Flores zinci*, aqua soluti et linteo excepti, ab Ill ROSENSTEINIO aegris, qui erosionibus cutaneis diu cubantes in morbis vexantur, externe commendantur.

Lac asininum artificiale paratur ex hordei puri vnciis tribus per quartam horae partem cum tribus mensuris (*Schoppen*) aquae coctis, dein colatur hoc decoctum et adduntur cornu cerui raspati vnciae tres, totidem eryngii maritimi conditi et triginta limaces coquuntur vsque ad gelatinae spissitudinem et colantur. Huius gelatinae partem quartam mensurae (*Schoppen*) liquesce et misce cum totidem lactis (forsan caprini). Talis portio sumitur mane ieiuno ventriculo, dein post horam rursus et deinum hora quarta vespertina. Ita dicitur idem effectus posse exspectari, qui ab asinino lacte, et multo minori pretio.

Pars V. p. 453. 1. Ratio, qua omnia corpora naturalia colligi, conseruari, et in exteras regiones mitti possint. Plurima nota sunt, quae suadentur, et ipsa rerum contemplatione docentur. Animalium maiorum et auium cutis interne illinienda est liquore, qui

ex

ex ſalis ammoniaci vncia vna, in aqua ſoluta, et mercurii ſublimati corroſiui vnciis duabus paratur, vel arſenico aqua ſatis ſoluto. Poſtea ſiccata cutis eſt inſpergenda puluere, qui ex nicotianae, piperis nigri, partibus anaticis quatuor, aluminis vſti, et mercurii ſublimati corroſiui parte vna confectus ſit. Deinde capſulae, molli lana, liquori deſcripto intincta occludantur animalia, et ſic transmittantur*). Quae de plantis monet, ea conveniunt cum his, quae alio loco **) ex libro Cl. ELLIS retulimus.

2. *Ratio delendi Mures et muſculum, et terreſtrem* LINN. Inter alia ſuadetur a Cel. DE HÜPSCH ***), in oeconomicis claro, vt nuces auellanae vel iuglandes, vel aliae eſcae murium, coquantur in decocto cicutae, atque in arua regionis infeſtatae vbique diſpergantur. Reliqua paſſim indicauimus. p. 470.

3. *De Locuſtis*, quae in Thuringia habitant, agit Cl. I. S. SCHROETER. Eas ſubdiuidit, vti SCHAEFFERVS fecit, in *Mantem*, *Locuſtam*, *Acridium*, hisque quartam addit familiam, quam dicit *Locuſtam ſpuriam*, quamque ad eam pertinere ex deſcriptione videmus, quae a LINNAEO dicitur *Bulla*. *Achetam* LINN. ſeparat. Deſcriptiones ſpeciebus ſubiungit bonas ac ſatis curatas; optaremus tamen, vt in ſelectu terminorum magis cautus eſſet. p. 496.

3. Deſcriptio et icon *Muris Iaculi* LINN. ****) p. 552.

 1. De-

*) cf. comm. noſtr. Vol. X. p. 918.

**) vid. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 526.

***) vid. Eiusd. *oekon. Vorſchläge wider die Schädlichlichkeit der Ackermäuſe. Kölln.* 8. p. 10.

****) vid. comm. noſtr. Vol. IV. p. 654.

Pars VI. 1. Descriptio et icon *Hirundinis Dauricae*; Auctore ERICO LAXMANN, sumta ex actis Holmensibus *).

p. 582. 3. Inter remedia noua *schistus* inuenitur, cuius vtilitas externe in serpigine, aliisque morbis cutaneis angina gangraenosa, vuulae elongatione et tonsilla cum tumore a Cl. CLERK chirurgo laudatur.

XIX.

DOMINICI COTVNNII Philos. et Med. Doct. de aquaeductibus auris humanae internae anatomica dissertatio, Vienn. 1774. 8. pl. 13. c. tab. aen. 2.

Ad scripta anatomica, quae documento esse possunt, ex iis, quae de corpore humano vel dum lateant, quaeque diu nonnisi coniectura assumta, nonnulla tandem detegi pleniusque demonstrari, modo in experimentis assiduitate et diligentia vtamur, dissertatio Cl. COTVNNII de aquaeductibus auris humanae internae pertinet **). Cuius meritissimus Auctor praemissis iis laudatisque, qui inde a longo tempore fabricam auris, eiusque vsum commentationibus illustrarunt, non omnes quidem auris internae partes, sed labyrinthum inprimis ad examen vocauit, et de singulis eius partibus, cochlea, vestibulo et canalibus semicir-

*) vid. comm. nostr. Vol. XVIII. p. 19.

**) Hoc opusculum, quod Neapoli 1760. prodiit, reperitur etiam in *thesauro dissertationum programmatum* cet. Cl. EDVARDI SANDIFORT, Roterod. 1768. 4. c. f. Vol. I. XVI. p. 387.

micircularibus, nec non de neruis per has partes distributis ea, quae anatome ei subministrauerat, exposuit, quo ad aquaeductus describendos vsumque eorum definiendum transire posset.

Nerui auditorii, in quo describendo diligenter versatus est, portio dura per aequaeductum FALLOPII transiens, ramum canali Vidiano potius exhibet, quam ex sententia b. MECKELII accipit, nonnullosque ramos tum ad musculum EVSTACHII et stapedis, tum ad faciendam chordam tympani dimittit. Mollis portionis Noster tres ramos esse vidit, quorum inferiorem, mollissimum, fere diffluere, eaque propter totam portionem istam nerui acustici mollem dictam esse monet. Ex his vnus, *neruus cochleae* dictus, in cochleam ingreditur, et, ad modiolum accedens, in ramos funditur, qui per foramina, in *spiralem tractum* modioli disposita, ingressi, directionem modioli sequuntur. Antea vero, quam hi ramuli dimittantur, nerui paullo longiores ad laminam spiralem ex eodem ramo distribuuntur, qui, cum in spiram dispositi sint, *interuallum* intercipiunt *spirale nerui cochleae.* Alter ramus, *superior et anterior* dictus vestibulum ingreditur in multos ramulos diuisus, qui per foramina in vestibulum patula ingressi in membranam neruosam expanduntur, quae *septum vestibuli neruosum* dicitur et vestibulum in cauitatem anteriorem et posteriorem dirimit: vtraque cum canalibus semicircularibus cohaeret. Ramus tertius, *superior* scilicet *et posterior*, in alios diuisus per foramina in vestibuli cauitatem hemisphaericam (MORGAGN. epist. anatom. 12. §. 5.) intrat, eiusque filamenta ex parte in pulpam diffluunt, libere in ea cauea fluitantem, ex parte per eam transeunt, nonnulla ad canalem posteriorem distribuuntur, tenuissimis periostei expansionibus, ve- p. 51.

 luti

luti vaginulis, vt videntur, inclusa. Hae nerui mollis expansiones in labyrintho factae cum mollissimae sint, ne collabescerent vltro, aquoso humore suscipiuntur et sustinentur; cuius tanta copia est, vt is cauum labyrinthi prorsus repleat, neque vlla eius pars habeatur, quae in naturali sanoque statu hoc humore vacua dici possit. Aeris, affirmatur, in labyrintho, quae clarissimorum huc vsque opinio fuerit, nullum locum esse, et, si quid eius in eo inuenerint, eos aures vel diu post mortem, vel non satis caute explorasse. Has ergo nerui acustici expansiones cum pulpa nerui optici non incongrue comparari: veluti enim ex hac retinam effingi, ita illas, per foramina in caveas ingressas, retis ad instar disponi, et humectatas sustineri.

Fontem humoris aquosi labyrinthi eundem, quem in aliis cauitatibus esse: in cauea enim vestibuli pariter, ac in aliis corporis cauis ex arteriis minimis vaporem exhalari. Quo teneriores autem isti nerui sint, eo magis opus esse, vt liquori immersi inueniantur, ne si rudi contactu in tremorem coniici deberent, dilacerarentur. Quamquam autem sonus ob humorem, in labyrintho contentum, percipiatur; eius tamen varietates recte distingui non posse, nisi aer, omnium maxime elasticus accederet. Hunc enim, omnibus corporibus circumpositum, vel minimas eorum vibrationes quasi percipere, easque in sphaeram sonoro corpori concentricam in aurem vsque propagare. Officula auditus a tremente tympani membrana, quacum coniuncta sunt, trahuntur et concutiuntur; quo facto, stapes, cuius basis cum margine foraminis oualis per ligamentum circulare firmatur, in humorem, qui vestibulum replet, impellitur, et neruosa pulpa inde afficitur, nullus tamen

tamen aeri vllo modo per foramen ouale ad veſtibulum aditus conceditur. Stapedis autem baſis duplici vi impellitur, partim muſculi proprii virtute, partim incudis auxilio. Quod ſi factum eſt, humor, in poſteriore cauitate veſtibuli contentus, ſeptum neruoſum, ita agitat, vt humor alterius cauitatis, preſſus, contremiſcat. Haec fieri non poſſent, niſi tum in cauitatem anteriorem, tum poſteriorem canales ſemicirculares paterent, quorum per patula orificia humor tum is, a baſi ſtapedis preſſus, tum ille a ſepto neruoſo concuſſus, fugere et impulſui cedere poſſet. Si ſtapedis baſis a membrana tympani, nimis contremente, nimis introrſum vrgetur, motis ſcilicet interiectis oſſiculis; ligamentum circulare baſeos ſtapedis, disrumpitur, et, elapſo humore, auditus perit.

Eſt autem inter humorem cauitatis anterioris et poſterioris is conſenſus, vt, ſi qua humoris copia e cauitate anteriore a ſepto neruoſo conuexo facto, per canales ſemicirculares ad cauitatem poſteriorem propulſa ſit, eadem eodem itinere recedat, poſtquam ſeptum neruoſum nunc mortua vi huius renitentis humoris repreſſum, nunc, membrana tympani cum oſſiculis recedente viua repulſum, ad planam et priſtinam formam redactum ſit. Eo igitur tempore audimus, quo humor labyrinthi ab anteriori veſtibuli cauea per canalem maxime externum ad caueam poſteriorem, ab hac per canalem communem et poſteriorem ad ſuperiorem canalem et ad eandem denuo caueam anteriorem propellitur.

Hinc *maior circuitus* eſt: *minor* eſt a cauea poſteriori per canalem communem et poſteriorem ad eandem anteriorem caueam. Hos circuitus vnusquisque excitat ſtapedis impulſus, et in vnoquoque p. 83.

que

que impulſu, eodem fere tempore nerui, qui intra labyrinthum diſponuntur, mouentur et ſentiunt vniuerſi. In homine veſtibulum ſeptumque neruoſum duplo maiora et canales ſemicirculares longe ampliores ſunt, quam in boue et equo, quo is ſonororum corporum minorum vim facillime experiri poſſit. Quemadmodum enim bruta propter magnum olfactus organum, per quod magni olfactorii nerui expandi poſſunt odoratu plurimum valent; ita homo, vt brutis audiendi facultate praeſtaret, ſeptum neruoſum magnum amplumque veſtibulum accepit. Eſt igitur is canalium ſemicircularium vſus, vt inter vtramque veſtibuli cauitatem ductus communicationis ſint, per quos humor, eos replens, ad motus libertatem neruis conciliandam deriuetur.

Neque tamen veſtibulum tantum humore plenum eſt, ſed ipſa etiam cochlea, ſcala tympani aeque, ac veſtibuli. Humori in veſtibulo contento in cochleam per ſcalam veſtibuli aditus patet; ductus eſt in hac ſcala veſtibuli, qui humorem e veſtibulo in caueam membranaceam effundit, e qua venae inhalantes eum in proximum ſinum lateralem refundunt. Hic ductus dicitur *aquaeductus veſtibuli.* Alius ductus e ſcala tympani in cochlea per rimam in cranium ipſum aperitur, per quem vaporis inſtar humor efflatur. Eſt autem inter ſcalam veſtibuli et tympani ea communicatio, vt ſcala tympani, quippe quae propius ad cauitatem tympani occluſa eſt, cum ſcala veſtibuli tubum communicantem efformet, adeoque nil in ſcala tympani contineatur, quin antea e ſcala veſtibuli in illam tranſierit. Hic alter, in baſin cranii apertus, *aquaeductus ſcalae tympani* dicitur. Humor in baſin cranii per aquaeductum ſcalae tympani effuſus

effuſus, vt in aliis cauis fit, vaporis ad inſtar reſorbetur ſanguinique reaffunditur.

In phyſiologica tractationis parte demonſtratur, ſenſum auditus in concuſſione neruorum ponendum eſſe, quae a tremore humoris, a ſtapedis baſi moti, naſcatur. His omnibus accedunt icones, quibus partes labyrinthi deſcriptae illuſtrantur.

XX.

Diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationes anatomicas circa infundibulum cerebri, oſſium capitis in fetu ſtructuram alienam; partemque nerui intercoſtalis ceruicalem. Praeſide IONA SIDRE'N Anat. et Med. Pract. Prof. R. et O. Auctore ADOLPHO MVRRAY, Stokholm. Vpſaliae, ex prelo Edmanniano 1772. 4. c. fig. pagg. 31. praeter dedicationem.

Paulo diligentius inſpecto quatuor cadauerum cerebro, quorum duo apoplexia ſanguinea, reliqua hydrope erant extincta, haec obſeruata notatu digna hic nobis Cl. Auctor propoſuit. Exponit vero primo de ea parte cerebri, quam infundibulum dicunt, quod praeter membranam arachnoideam et piam matrem ex membranula quadam ſtipatiori, contextui celluloſo ſimili confici vidit, hincque fieri exiſtimat, vt canale prope glandulam transuerſim abſciſſo, lumen eius fere vt in arteriis conſpiciendum ſeſe praebeat. Infundibuli vero amplitudinem in aliis eſſe aliam vidit, modo enim pennam columbinam, modo duas tertias partes pennae anſerinae aequare, imo inprimis in extremis partibus eſſe maiorem. Idem quoque in infantibus

p. 4.

p. 2.

et

et habitus laxioris hominibus eſſe maius, quibusdam ſignis comprehendit, quam in firmioris robu-
p. 3. ſtiorisque naturae hominibus. Colorem rubicundum vel cinereo rubentem, iniectionibus perſuaſus, ab arteriae calloſae ramulis proficiſci putat.

p. 4. Cauitatem infundibuli neque medullam, neque contextum celluloſum continere, ex cerebro congelato ſatis tuto collegit, ſed vacuitatem ſeruire, id quod dudum conſtat, humoribus abundantibus ex cerebro excernendis. Veruntamen hocce infundibulum, in vetula, quae anaſarca hydrope perierit, quibusdam filamentis celluloſis repletum fuiſſe obſeruauit, cuius rei cauſſam arceſſendam cenſet a laxitate corporis, quae in hoc malo de-
p. 5. prehendatur. Viam a ventriculis lateralibus per tertium ad infundibulum pertingere et inde peruenire ad glandulam pituitariam, hinc diuidi in duos ramulos, quorum vterque ſuum petat lobulum, et inde per durae matris plicas proreptam in ſinubus cauernoſis exire, collegit ex duobus capitibus gelu adſtrictis, in quibus continua gleba glacialis il-
p. 6. lam viam, de qua diximus, luculenter oſtendit. Denique opiniones veterum et recentiorum de modo humoris e cerebro excernendi recenſet, additque,
p. 8. quid ſibi de hac re videatur, nimirum illum humorem per viam, de qua dictum eſt, ex infundibulo in ſinus cauernoſos excerni.

Inuſitata oſſium capitis in fetu forma, de qua in ſecunda parte agitur, non minus memorabilis
p. 10. eſſe videtur. Difficili ille fetus edebatur partu, et cum Cl. Auctor ob ſuturarum coalitum perforatorium adhibere fruſtra tentaret, forcipe tandem illum extraxit. Caluariae diameter verticalis per quinque et dimidium digitos; transuerſalis autem quatuor cum quarta parte patebat: ipſa vero cal-

varia

varia, non vbique eiusdem erat craſſitiei, ad ſuturam enim coronalem, vbi os frontis cum parietalibus erat omnino connatum, triplo craſſior ac omnibus caeteris partibus reperiebatur. Hic opi- p. 15.
nionibus *) Hunauldiana et Bertiniana, de cauſa, cur interdum oſſa capitis in fetu connaſcantur, refutatis, cauſam huius rei ab eo repetendam exiſtimat, quod puncta oſſificationis, vbi nimis prope ad ſuturas acceſſerint, fibris ſuis eas plane tollant. Quod in hoc quoque reperit fetu, in quo eo in p. 11.
loco, vbi ſutura eſſe debuiſſet, tria oſſificationis vidit puncta, quae inter ſe ſeſquialteram vnciam diſtabant; quorum alterius fibrae ad vtrumque os, alterius ad os frontis ſolum, tertii tandem ad occipitis erant porrectae. Fomes vero viroſus, miaſma p. 17.
vulgo dicunt, cauſa ipſi, ſi non ſemper, certe in hoc fetu, videtur, cur puncta oſſificationis non ſemper eundem obtineant locum. Carie quaſi p. 11.
varia corrupta videbantur oſſa, vt interna ſuperficies oſſis frontis et bregmatum, quae cellularis a vermibus quaſi eroſa conſpiciebatur.

Eiusdem capitis quoque foueam, in qua diffuſa p. 12.
eſt glandula lacrymalis, tres lineas craſſam quatuorque altam eſſe deprehendit. Margo oſſis frontis, ſuturam ſagittalem in infantibus continuans, ita erat inaequalis, vt ex connexione oſſium vtriusque lateris plures formarentur fontanellae. Apophyſis orbitalis vtriusque lateris, in quinque partes tenuiſſimas atque difformes erat diuiſa. Angu- p. 13.
lus anterior oſſium bregmatum nimis elongatus ad fonta-

*) Cauſa coalitionis oſſium in diuerſa incrementi proportione inter cerebrum et oſſa latet, adeo vt, ſi cerebrum magis increſceret et inde maior preſſio in oſſa, ſuturae diutius hient; oſſificatio vero ſi ſuperet incrementum cerebri, oſſa concreſcant limitesque eorum obliterentur.

fontanellam comprimendam coarctandamque multum contulisse Nostro videtur. In medio margine superiore emarginatio erat sigmoidea, quae tanta erat, vt angulum 80 gradus superantem constitueret: quae tanta emarginatio fontanellam efficiebat quadratam, cuius anguli anteriores cornuum
p. 17. obtusorum instar erant producti. Emarginationem hancce a penuria materiae osseae ducendam esse, asserit Noster.

p. 13. Partes ossis temporum in dextro latere, altero osse multo erant maiores, parsque squamosa atque petrosa arcte erant connata, cum in altero latere facile se diduci sinerent: annulus osseus itidem ita erat cum vicinis partibus iunctus, vt plane deesse videretur, donec sulcus membranae tympani destinatus extremaque annuli, ad apophysin zygomaticam in conspectum veniissent.

p. 18. De variationibus quibusdam in parte ceruicali nerui intercostalis tandem agit: pertinent eae potissimum ad ganglia ceruicalia vulgo dicta et neruos cardiacos ex hisce gangliis ortos. In tabula aenea adiecta cranium cum suturis coalitis, in secunda obseruatione descriptis, continetur.

XXI.

Neruorum ceruicalium anatome a IANO BANG. Hauniae litteris N. Moelleri 1772. 8. $1\frac{1}{4}$ pl. tab. aen. 1.

Cum nerui ceruicales omnes nondum accurate satis descripti aut delineati sint, pleniorem quandam eorum notiam Cl. Auctor in tabulam quandam redactam hic tradere tentat. In icone vero adiecta hi nerui non in situ, sed extra corpus exemti

exemti delineatur. Octo eorum paria, vt recentiores omnes, numerat, decimo scilicet neruorum cerebri seu infraoccipitali ad ceruicales neruos relato: occipitalem magnum sub secundi, paruum vero sub tertii paris historia, vt auricularem et superficialem colli describit. Phrenici nerui quoque descriptionem eo loco tradit, vbi de quarto pare exponit, vt alia taceam.

In altera figura varietas in origine nerui intercostalis a Cl. Auctore obseruata ab eo describitur. Vidit enim neruum hunc duplici radice ex neruo sexto cerebri oriri, ita, vt cum ea radice, quae ex ramo profundo nerui Vidiani prouenit, tres eius radices essent. Ramus quoque Vidiani nerui ramulo sexti paris inserebatur. Prodiit hic libellus academicus anno seculi huius septuagesimo secundo, licet annus impressionis non in titulo eiusdem indicatus sit.

XXII.

Diss. neurologica de gangliis neruorum, quam pro loco in ordine medicorum Academiae Lipsiensis obtinendo defendit IOANNES GOTTLOB HAASE, Phil. et Med. Doct. Respondente *G. H. C. Peschelio*, Lipsiae 1772. 4. pl. 7.

Plures dissertationes academicas, quae vltimis hisce annis hic Lipsiae et in aliis vicinis Academiis prodierunt, librorum copia impediti indicare non potuimus, licet inter eas haud paucae sint, quae praestantiores obseruationes continent et de auctorum suorum doctrina satis testantur. Ad eas imprimis varii Cl. HAASII libelli pertinent, ex quibus

iam de eo, quod *de gangliis neruorum* inſcribitur, pauca monebimus.

p. 15. Docet vero in illo Cl. Auctor FALLOPIVM primum ganglia deſcripſiſſe, licet eius deſcriptio ab erroribus non immunis ſit. Plura deinde WILLISIVS et VIEVSSENIVS addiderunt, quorum prior ea ſpirituum animalium diuerticula eſſe, poſterior vero in iis nouam ſpirituum horum elaborationem fieri putarunt. LANCISIVS poſtea gangliis varias quoque tunicas muſculoſas tribuit, eaque cum corde ita comparauit, vt fluidi potiſſimum neruei motum illa contractione ſua adiuuare autumaret. Triplicem tandem, vt alios omittamus, vſum beat. MECKELIVS iis *) adſignauit: vt ſcilicet primo in iis nerui diuidantur et in ramos ſecedant; deinde, vt eorum ope rami ad varias e regionibus diuerſis poſitas partes diſtribuantur, tandemque tertio, vt minimi ſurculi neruei in gangliis his arctius inter ſe vniantur. Quibus omnibus nuperrima de hac re hypotheſis Cl. IOHNSTON accedit, qui**) gangliis animae in partes vitali motui praeditas imperium limitari putat.

p. 26. His praemiſſis Cl. Auctor ea deſcribit, quae ipſe in gangliis humanis, equinis et bouinis non recentibus tantum, ſed et coctis ac maceratis vidit, quibus obſeruationibus omnibus abſentiam fibrarum muſcularium et gangliorum ex neruis et tela celluloſa arctius conſtipata compoſitionem confirmat. Quae ganglia exterius inuoluit celluloſa tela laxa eſt, altera propius iis adhaerens denſa eſt. In interiore vero ganglii parte nerui minimi retis ad inſtar inter ſe coniunguntur, atque areolas eorum

*) *Mém. de Berlin.* 1749.

**) Eſſay on the vſe of the ganglions of the nerues Shrewsbury. 1771. comm. noſtr. Vol. XIX. p. 621

rum contextus cellulofus replet. Vaforum quoque fanguiferorum in gangliis diftributionem obferuauit, ex quibus nonnulla cum fibrillis nerueis e ganglio procedentibus iterum quoque egrediuntur.

Ad vfum deinde, quem ganglia neruorum c. h. praeftant, Cl. Auctor accedit, eumque potiffimum cum Ill. MECKELIO in diuifione et diftributione neruorum ponit. Neruorum tamen vnioni efficiendae ea deftinata effe negat. Omnes enim neruorum fafciculi propria quadam tela cellulofa inuoluta funt, et in gangliis medullae fpinalis, quas ad radicis duplicis coniunctionem factas effe Cl. MECKELIVS autumat, in boue Cl. Auctor obferuauit, magnam radicis pofterioris partem ganglion non ingredi, fed ei tantum adhaerere. Omiffis aliis argumentis, quibus ZINNII hypothefin, qui neruos in gangliis nouum contextum cellulofum accipere docuit, et GORTERI fententiam Cl. HAASE refellit, qui vaforum ad neruos diftributioni ea inferuire putauit, ea tantum indicaffe fufficiat, quae contra IOHNSTONII opinionem Cl. Auctor monet. p. 37.

Docet vero primum gangliorum ftructuram non cum corticis cerebri fabrica comparari poffe, a qua longe diuerfa eft, cum vafa non acinos forment, fed tantum vel cellulofam telam neruis interiectam adeant, vel neruis applicata vna cum iis iterum egrediantur, vt itaque ab iis vafis non alius fecernatur humor, nifi qui nutritioni harum partium inferuiat eafque humectet. Deinde ex gangliis quoque ad partes voluntati fubiectas rami procedunt, vt ad intercoftales mufculos, diaphragma cet. Nec experimentum, quo Cl. Auctor, abfciffo animalis capite, ex irritatione medullae fpinalis p. 40.

omnes musculos reliquos conuelli cordis vero motum non mutari vidit, aliquid probat, cum cordis motus ab irritabilitate pendeat et capite cum collo abscisso ex parte quoque ii destruantur nerui, ex quibus cardiacorum pars oritur. Ventriculus contra in quem nullum voluntatis imperium est, ex pari vago ramos accipit. Addit Cl. HAASE obiectiones quoque alias ex physiologia repetitas: v. c. partes, quae a gangliis neruos accipiant, aeque acute, quam reliquas sentire, sensum itaque gangliis non imminui et angustationem pupillae spontaneam non a ganglio ciliari pendere, cum is irritationis nerui optici effectus a luce productus sit.

p. 51. In fine quaedam Cl. HAASE de sympathia partium corporis humani monet, cuius caussam non in gangliis vel neruorum anastomosi, sed cum WHYTTIO in cerebro et sensorio communi quaerit. Plures alias subtiliores animaduersiones omittimus.

XXIII.

Nova physico medica.

A Societate Caesareo regia scientiarum elegantiorum literarum et bonarum artium *Bruxellensi* *), de qua supra dictum est, praemium die 14 octobris 1775. distribuendum huic quaestioni est dicatum: *Qua ratione in Belgicis prouinciis ouium lana praestantior gigni possit?* (*Quels seroient les moyens de perfectionner dans les provinces Belgiques la laine des moutons?*)

Libelli Gallice, Belgice aut Latini conscripti ante diem 16 iulii 1775. Cl. GERARD, qui Reginae Poten-

*) comment. nostr. Vol. XIX. p. 363.

Potentiſſimae et ſocietati a ſecretis eſt, obſeruatis cautionibus, quas alibi tradidimus *), mittantur.

Seelandina nuper fundata ſocietas *Vliſſingenſis* **) artium et ſcientiarum repetit in annum 1776 propoſitam quaeſtionem: *Quaenam ex natura ſoli prouinciae Seelandiae eiusque inſularum proportio poſſit inueniri inter arbores, viridaria, prata agrosque* cet. ***).

Dein praemium die 1 ianuarii 1776. ſoluendum proponit *Eadem* quaeſtioni: *Quae ſint ſigna febris cuiusdam putridae nauigantibus in Indiam Orientalem infeſtae? Quae cauſſae eius et remedia? (Quels ſont les ſignes diſtinctives d'un fievre putride, qui regne à preſent ſur les vaiſſeaux, qui partent de Hollande pour les Indes Orientales? et quels en ſont les cauſes et les remedes?)*

Qua lingua commentarii ſint ſcribendi et, quo modo iidem mittendi, alibi †) iam narrauimus.

Societatis ſcientiarum *Harlemenſis* quaeſtio in annum 1777. ita ſe habet: *Quae ſunt arbores vel plantae, quae incolis conducunt et quarum efficacia contra morbos* in Belgio confoederato *experientia eſt ſtabilita? (Quels ſont les arbres ou plantes relatifs à nos beſoins et reconnus infallibles par l'experience dans la guériſon de maladies, qui ſe trouvent dans l'etendue de ſept Provinces unies et pays aſſocies.)*

Porro quaerit *Eadem: Sintne praeter coffeam, ſaccharum, cacao et goſſypium aliae plantae et arbores et vegetabilia, quae poſſint coli in coloniis Indiae occidentalis reipublicae et quae potiſſimum victui opificiisque*

*) v. comm. noſtr. Vol. XIX. p. 363.
**) ib. Vol. XVIII. p. 538.
***) ib. p. 539.
†) ib. Vol. XVII. p. 535.

ciisque huius regionis seruiant? (Est-il outre le caffé, le sucre, le cacao et le coton, quelques autres plantes, arbres et végétaux, qui puissent etre cultivés dans les colonies des Indes occidentales de la Republique et qui soient propres à servir d'alimens, ou applicables aux manufactures et aux fabriques de ce pays?)

Denique repetita est quaestio in annum 1776. quae attinet ad legumina, radices, siliquas cet. a nobis iam supra commemorata *): nec non alia, quae agit de morbis, quibus sunt obnoxii incolae patriae ex naturali eius conditione cet. **) et tandem, quae sunt arbores, arbusta et plantae, praeter arundinem cet. ***).

Regia *Gottingensis* scientiarum Societas exspectat mense nouembris 1775 solutionem quaestionis de letiferis vaporibus acidularum anno 1772. propositae et alio loco iam memoratae †).

Eodem tempore *Eadem* optat, commentarium, quo disquisitum sit certis et indubitatis experimentis atque tentaminibus, *utrum equorum coryza morbus sit contagiosus secundum plerorumque sententiam, nec ne, uti nonnulli recentiorum volunt?*

Porro ab *Eadem* ad nouembrem 1776. haec oeconomica quaestio est proposita: *Quaenam vegetabilia in Hannouerano territorio sine cultura crescant, quae inprimis ruricolis valde utilia euadant, negotiis eorum haud neglectis, ideoque mereantur iis cognita esse?*

Praemium est moneta duodecim aureorum Hollandicorum numorum. Commentarii ita, uti solitum et a nobis iam aliquoties notatum est, mittantur societati ante finem septembris.

Noua

*) vid. comm. nostr. Vol. XVIII. p. 354.
**) v. ib.
***) v. ib. Vol. XIX. p. 548.
†) v. ib. Vol. XVI. p. 544.

Noua item quaeſtio *Eiusdem* Societatis in nouembrem 1776. ex claſſe mathematica ita eſt formata: *Inquirere in leges, ſecundum quas corporum motus retardatur ob frictionem. Quod ſi quid in his legibus a conditionibus diuerſis ſuperficierum earum forte magnitudine, figura, politura aut a materiarum diſcrimine proficiſcitur, vt v. c. alia chalybis ſuper chalybe, alia chalybis ſuper aurichalco ſe mouentis ſeu circumducti frictio ſit: quid haec efficiant, ſaltem vnius alteriusue earum forte ſuperficierum, quae maxime in rerum vſu adhibeantur exemplum illuſtrare.*

Praemium eſt moneta quinquaginta aureorum Hollandicorum pretio. Elaborationes exſpectantur ante finem ſeptembris 1776.

Helmſtadii Cl. GODOFREDO CHRISTOPHORO BEIREISIO profeſſio therapiae et botanices a Sereniſſimo Principe eſt demandata et munus Eius profeſſoris medicinae theoreticae ac materiae medicae FLOR. LAVR. FRID. CRELLIO eſt datum.

Ibidem Experientiſſimus GEORGIVS RVDOLPHVS LICHTENSTEIN inter profeſſores medicinae extraordinarios eſt receptus.

Cl. IOANNES IACOBVS FERBERVS Suecus in gymnaſio academico *Mitauienſi* hiſtoriae naturalis Profeſſor electus eſt.

CHRISTIAN GOTTLIEB KRATZENSTEIN nuper medicinae Doctor et Decanus creatus eſt *Hafniae.*

Ibidem Experientiſſimus GVLDBRAND Medicinae Licentiatus Doctoris honores eſt adeptus, cum nuptiae principis regii celebrarentur.

Experientiſſimus PETRVS RVDOLPHVS SPANGENBERG, conſiliarius et medicus aulicus Megapolitanus, *Bützouiae* Profeſſionem medicinae tertiam nactus eſt.

Cl. CHRISTIANVS IOANNES BERGIVS, Danicus medicus regius *Kilonienſis* Profeſſor Chirurgiae et artis obſtetriciae nominatus eſt.

Cl. et Experientiſſimus SCHROETER, qui hactenus Baſſumi prope Bremam fecit medicinam atque libro de methodo inoculationis notus eſt, vocatus eſt Profeſſor medicinae ordinarius *Rintelium.*

Cl. NATHANAELIS GODOFREDVS LESKE, philoſophiae doctor, artium magiſter, medicinae baccalaureus, ſocietatum naturae curioſorum Berolinenſis et apiariae in Luſatia ſuperiori ſodalis, Profeſſor Hiſtoriae Naturalis Publicus Extraordinarius eſt factus in Academia *Lipſienſi*. Adibit hoc munus die 8 Februarii 1775. oratione de *hiſtoria naturali philoſophice conſideranda*, ad quam audiendam invitat programmate, quo *phyſiologiam animalium* commendat.

Regiae ſcientiarum Societatis *Goettingenſis* ſodales ſunt facti GEORGIVS CHRISTOPHORVS LICHTENBERG ad claſſem mathematicam, Cl. HELL ſodalis extraordinarius exterus: Cl. vero IOANNEM FRIDERICVM GVILIELMVM CHARPENTIER Profeſſorem Freybergenſem et IOANNEM CASPARVM D'ANSE DE VILLOISON, nuper inter ſodales academiae ſcientiarum Berolinenſis receptum, Correſpondentes ſibi elegit Societas.

IOAN-

IOANNI GEORGIO EISEN ſacerdoti Tormano in Liuonia Illuſtriſſimus Comes Schaumburgico - Lippenſis cet. inuentione artificii omnia olera ſiccandi claro *) numum miſit inſcriptum: *Herbarum conſeruatori.*

Moriebatur die 15 iunii 1774. *Dunfries* in Scotia Experientiſſimus EBENEZER GILCHRIST.

Berolini Celebris in anatomia pariter ac medicina IOANNES FRIDERICVS MECKEL variarum ſocietatum et academiarum ſodalis hac ipſa 1774. aeſtate quinquageſimum primum aetatis annum morte finiuit.

Die 8. octobris 1774. *Coburgi* Experientiſſimus IOANNES SEBASTIAN ALBRECHT, per quadraginta annos Phyſices Profeſſor Ordinarius Gymnaſii, quod ibidem floret, academici, Phyſicus prouincialis huius principatus, et Adiunctus Naturae curioſorum, annos octoginta natus obiit.

SAMVEL GOTTLIEB GMELIN, Profeſſor Academiae Petropolitanae, natus *Tubingae* 1744 et de hiſtoria naturali bene meritus, non ſolum diario ſuo cum omnibus ſuis rebus priuatus eſt, ſed quod maxime dolendum, poſt ſex ſeptimanas etiam die 1. auguſti 1774. diarrhoea correptus obiit et ad Caucaſum ſepultus iacet. Viduae ab Auguſtiſſima Imperatrice Ruſſorum ſtatutum eſt ſtipendium 2000 numorum Ruſſicorum.

Piſae paulo abhinc deſiit viuere Experientiſſimus BONAVENTVRA MARTINI Profeſſor medicinae theoreticae, qui vt mathematicus praeſertim fuit celebris.

*) v. Indic. Med. phyſic. ſcriptor. 1772. ſub nomine EISEN paulo infra.

Gedani MICHAELIS CHRISTIANVS HANOW celebris phyſicus 1774 anno exeunte ſenio confectus vitam finiuit.

Nidroſiae Cl. IOANNES ERNESTVS GVNNER, qui Floram Norwegicam ſcripſit, mortem nimis praematuram expertus eſt, 1774.

Petersdorfii in Auſtria die 21 nouembris 1774. anno aetatis ſexageſimo nono IOANNES SIGISMVNDVS VALENTINVS POPOWITSCH, vir de lingua Germanica et hiſtoria naturali optime meritus e vita exceſſit. Obſeruationes, a ſemetipſo collectas intra quadraginta annos, botanicas, entomologicas aliasque ad hiſtoriam naturalem pertinentes tradidit Cl. DENIS Viennenſi, qui earum editionem optime curabit.

Vindobonae Cl. HELL chalybem vi tanta magnetica impraegnauit, quanta antea vix Angli valuerunt et colicam feliciter cum eo curauit. Applicatur idem ipſi abdomini per variae magnitudinis annulos.

CANINI ſacerdos Venetus inuentione chalybis magnetici clarus vendit machinam ingenioſiſſimam, quae ſeptem refert chalybes praeſtantiſſimos magnetice attrahendo valentes, firmiſſime conflatos laminis orichalceis et cochleis (*Schrauben*) ſub forma ferri equini; differunt vero grauitate et volumine, medius vnciarum 17. pondere, diametro 16, ſex reliqui minuuntur pro diſtantia a centro per gradus pondere et volumine. Attrahunt vero 129. libras 11. vncias $\frac{7}{12}$. His chalybibus acus magneticae poſſunt ſummopere refocillari et ad augendam vim chalybis magnetici contra conuulſiones praeſtantiſſimi ſunt.

Eſt

Eſt profecto de magnetis viribus medicis huc vsque multum diſputatum eique roborans, anodyna et neruina vis adſcripta. Plurimae, quae ad vſum magnetis medicum pertinent, reperiuntur in diſſertatione *) apud nos ventilata, qua praemiſſis quibusdam de ferro, magnete natiuo, chalybe et magnete artificiali, deque effluuiis magneticis, quatenus per experientiam patent, agitur de mutationibus, quae magnetis adiumento in corpore humano fiant, de viribus magnetis medicis, de morbis per magnetem curandis et de methodo magnetem applicandi, additis ſimul exemplis ex aliis atque aliis Auctoribus ſparſim propoſitis de virtute magnetis medica. Laudatur et hic magnes contra conuulſiones aliasque neruoſas affectiones morboſas.

Inuenta eſt machina, vbi ſpecula duo cauſtica radios ſibi mutuo miſſos ita cogant, vt ad pedes octo Pariſinos metalla pro denſitatis gradu quaeque ſatis cito fundant: multum de ipſa, niſi ad modum Archimedeae in bello, in mineralogia tamen ſperatur.

Cl. KAEMPFER *amoenitatum* verſionem Germanicam ex manuſcripto KAEMPFERI cum 45 tabulae aeneis curabit Meyeriana in Lemgouia officina pretio quinque thalerorum. Incipietur hoc opus, ſimulac ducenti, qui nomina ſua profiteantur emtores conuenerint.

Augebitur praeterea et hoc opus a Cl. DOHM tam libellis ex amoenitatibus deſumtis, quam operibus quibusdam KAEMPFERI a Cl. SLOANE partis et in muſeo Britannico ſeruatis.

Cl.

*) De magnetiſmo in corpore humano Auctore IO. DANIEL REICHEL. Reſp. *Chriſtian. Ludwig*, Lipſiae 1772. 4.

Cl. GOETZE, ſacerdos Quedlinburgenſis, hiſtoriae naturalis aſſiduus cultor TREMBLEYI *de polypis* opus auctum et commentarios Celeberrimi de GEER *de inſectis* Germanice vertere incepit.

XXIV.

Continuatio indicis ſcriptorum phyſico medicorum, quae anno 1772. prodierunt.

L'art de ſe guerir ſoi même dans les maladies veneriennes par M. BOURRY Doct. reg. de la faculté de méd. en l'univerſité de Paris. Seconde edition. à paris 8. maj.

* * BRANDERS *Beſchreibung zweyer neuer Barometer. Leipz.* 8.

Select caſes in the practice of medecine. By JOHN BRINBANE, M. D. Lond. 8.

Beweiſſ der Möglichkeit, daß einige Leute könnnen lebendig begraben werden, nebſt der Anzeige, wie man dergleichen Vorfälle verhüten könne, von I. P. BRINCKMANN, *der A.* D. *Düſſeldorf, Cleve und Leipzig,* 8.

BRISBANE V. BRINBANE.

RICHARD BROCKLESBY'S *oekonomiſche und medeciniſche Beobachtungen zur Verbeſſerung der Kriegslazarethe und der Heilart der Feldkrankheiten. Aus dem Engliſchen überſetzt und mit einigen Anmerkungen begleitet durch* D. CHRISTIAN GOTTLIEB SELLE. *Berlin* 8.

H. C. BRODKORB ſpec. inaug. de affectione hypochondriaca ac hyſterica. Erford. 4.

Neue verbeſſerte und vollſtändige Beſchreibung der geſunden warmen Brunnen und Bäder zu Ems, entworfen von CARL PHILIP BRVCKMANN. *Frankf.* 8.

MAR-

MARTIN THRANE BRÜNNICHII zoologiae fundamenta praelectionibus academicis accommodata : *Gründe der Dyrelaeren.* Hafniae et Lipſ. 8.

Nachricht von dem jetzt herrſchenden Fleck - und Frieſelfiebern von D. WILH. HEINR. SEBASTIAN BVCHOLZ. *Weimar* 8.

Neuviéme décade des planches de botanique. Par M. BUC'HOZ à Paris fol.

Eiusd. *Sammlung auserleſener Briefe zur Erhaltung der Geſundheit und durch den Bau und Erziehung der Gewächſe ſich zu bereichern. Erſter Theil. Aus dem Franzöſiſchen. Nürnb.* 8.

Introduction à l'Etude des corps naturels tirés du régne minéral. Par M. BUCQUET, Doct. Reg. de la facult. de medecine de Paris. à Paris. 12 Vol. I. et II.

HERRN VON BUFFONS *Naturgeſchichte der Vögel. Aus dem Franzöſiſchen überſetzt und mit Anmerkungen, Zuſätzen und vielen Kupfern vermehrt durch* F. W. H. MARTINI. *Erſter Band. Berlin* 8.

Eiusd. *Naturgeſchichte der vierfüßigen Thiere. Erſter Band. Berlin* 8. *m. K.*

Eiusd. *allgemeine Naturgeſchichte. Vierter Theil.* ib. 8.

ANT. FRID. BÜSCHINGS *eigne Gedanken und geſammlete Nachrichten von der Tarantel zur gänzlichen Vertilgung des Vorurtheils von der Schädlichkeit ihres Biſſes. Berlin* 8.

A diſſertation on the gout and all chronic diſeaſes iointly conſidered as proceeding from the ſame cauſes, what thoſe cauſes are and a rational and natural method of cure propoſed, addreſſed to all invalids. By WILL. CADOGAN Fellow of the college of phyſicians. The tenth edition. Lond. 8. maj.

WIL-

WILHELM CADOGAN traité de la goutte et de toutes les maladies chroniques; avec une méthode naturelle et raifonnée propre à les guérir traduit de l'Anglois. à Paris 12.

Eiusd. *Abhandlung von der Gicht und allen langwierigen Krankheiten als Folgen von einerley Urfachen betrachtet. nebft einem Vorfchlage zu ihrer Heilung. Aus der Englifshen zehnten Ausgabe überfezt. Frf. und Leipz.* 8.

Inftitutiones pathologicae. Auctore M. A. L. CALDANO. Patauii 8. maj.

The baths of the Romans explained and illuftrated. With the reftorations of Palladio corrected and improued. By CHARLES CAMERON Archit. Lond. fol. maj.

Anmerkungen über die Einimpfung der Blattern durch Beobachtungen erläutert von PETRVS CAMPER. *Aus dem Hollaendfchen. Mit Kupfern. Leipzig* 8.

La médecine pratique rendue plus fimple plus fûre et plus methodique par M. LE CAMVS, D. M. à Paris 12.

** CARL diff inaug. de igne et grauitate calcis metallicae Refp. IO. NEPOM. ANT. RECHEN, Ingolftad. 4.

A differtation upon neruous ganglions and nervous plexus. By JOHN CAVERHILL. Med. F. R. S. Lond. 8.

Erfahrungen und Wahrnehmungen über die Urfache des Todes derer Ertrunkenen, nebft denen dabey fich ereignenden Erfcheinungen; welche in Gegenwart derer dazu ernannten Abgeordneten in der Königlichen Vieharzneyfchule zu Lyon öffentlich angeftellet, durch ihren Bericht gebilliget und von der Königlichen Academie der Wundarzneykunft fehr günftig beurtheilet worden find, durch die Herren

ren CHAMPEAUX *und* FAISSOLE. *Aus dem Französischen übersetzt, Danzig* 8.

Le ventriloque on l'engastromythe. Par M. DE LE CHAPELLE Censeur royal. etc. à Paris 12. Voll. 2.

AVR. CORNEL. CELSI de re medica libri octo ex recensione I. VALART. ib. 12.

La camalogie; ou de l'education des filles destinées au mariage. Par M. CERFVOL. à Paris 12.

CODE de médecine militaire pour le service de terre. Ouvrage vtile aux Officiers necessaire aux médecins des armées et des hopitaux militaires. Par M. COLOMBIER, Doct. en Medec. ib. 12.

HENR. COPE demonstrationes medico practicae prognosticorum HIPPOCRATIS ea conferendo cum aegrotorum historiis in primo et tertio libro epidemicorum descriptis. Ienae 8. (Studio Cl. ERNEST. GODOFR. BALDINGER.)

De la sobriété et de ses avantages; ou le vrai moyen de se conserver dans une santé parfaite iusqu' a l'age le plus avancé. Traduction nouvelle de LESSIVS et DE CORNARO; avec des notes. Par M. D. L. B. à Paris 12,

Elixir Américain ou le salut des Dames par rapport à leurs maladies particulieres. Par M. DE COURCELLE. ib. 12.

An essay on the nature, cause and cure of a disease incident to the liuer hitherto but little known tho' very frequent and fatal in hot climates. By JOHN CRAWFORD Surgeon. Lond. 8.

Lectures on the materia medica. By WILL. CULLEN. M. D. Lond. 4. maj.

Eiusd. synopsis nosologiae methodicae in usum studiosorum. Editio altera in quarta parte emendata

data et adiectis morborum ſpeciebus aucta. Lugd. Batav. 8. maj.

SAM. VERESTOI DE CZER ſpecimen annotationum helmintologicarum, quae ſpectant naturalem hiſtoriam lumbricorum. Franequerae 4. maj.

Le manuel du jardinier, ou journal de ſon travail diſtribué par mois. Par M. D***. à Paris 12.

La mère ſelon l'ordre de la nature, avec un traité ſur les maladies des enfants. Par M. DELEURYE. ib. 12.

Eſſais de criſtallographie, ou deſcription des figures géometriques, propres à différens corps du regne mineral, connus vulgairement ſous le nom de criſtaux avec figures et dévéloppemens. Par DE ROMÉ DELISLE etc. ib. 8. maj. c. fig. aen.

H. F. DELIVS diſſ. inaug. de moderando vſu nitri in febribus putridis et malignis. Reſp. *I. Th. Val. Selig.* Erlang. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de ataxia menſium prouide diiudicanda et curanda. Reſp. *Io. Caſp. Hirzel.* ib. 4.

CASPAR. MARIA DEVENS diſſ. inaug. de fungo cancroſo ex verruca orto. Argentorat. 4.

Avis aux gens de la campagne, ou traité des maladies le plus communes. Ouvrage très utile aux paſteurs, chirurgiens, et gens de la campagne. Par M. DIDELOT. à Paris 12,

Eiusd. *Unterricht für die Hebammen in der Stadt uud auf dem Lande etc. Aus dem Franzöſiſchen überſetzt von* S. HEDELHOSTER, *Chirurgus und Geburthshelfer in Yverdau. Augsb.* 8.

FRANC. XAV. DIETL diſſ. de auſtriaci imperii aquis medicatis Brisgoiae, Carinthiae, Carnioliae,

liae, Styriae, Tyroliae et nonnullis aliis. Vienn. 8.

MICH. DITTELMAIR diff. inaug. de inflexionibus arteriarum capreolaribus. Altdorf. 4.

Obferuations on the operation and ufe of mercury in the venereal difeafe. By ANDREW DUNCAN M. D. Lond. et Edinb. 12.

Recueil de mémoires et obferuations fur la perfectibilité de l'homme par les agens phyfiques et moraux; par M. DUVERDIER, Docteur en médecine etc. à Paris 12.

Onomatologia medica completa, *oder medicinifches Lexicon, mit einer Vorrede des Herrn* VON HALLER, *aufs neue verbeffert und vermehrt von* D. IO. PETER EBERHARD. *Ulm, Frankf. und Leip.* 8. *maj.*

Die Kunft alle Küchenkräuter und Wurzeln zu trocknen und in Kartufe zu verpacken um dadurch ein neues Nahrungsmittel anzuzeigen, mitgetheilet von IOH. GEORG. EISEN, *Paftor zu Torma in Liefland. Riga* 8.

Anfangsgründe der Naturlehre entworfen von IO. CHRIST. POLYCARP. ERXLEBEN. *Göttingen* 8.

Eenige heelkundige waarneemingen en konftbewerkingen nan een konftoeffening van meer dan een halve eeuw door PIETER VAN ESCH. Te Gouda 8. mai.

MICHAEL CHRISTIAN IVSTVS ESCHENBACH epift. gratulat. ad GOTTHELF LEBERECHT WOCKAZ, De CELSO non medico practico. Lipf. 4.

PHIL. CONRAD. FABRICII *Herzogl. Braunschw. Lüneburgl. Hofraths etc. Sammlung verschiedener medicinischer* responsorum *und Sectionsberichte. Neue und vermehrte Auflage. Halle und Helmstaedt* 8.

MAVRIT. FABRY diss. systematis artis pharmaceuticae in vniuersitatis Tyrnauiensis laboratorio quotannis experimentis demonstrandi. P. I. et II. Tyrnauiae 4. (*Auctore* IACOB WINTERL Prof. Tyrnav.)

FAISSOLE V. CHAPEAVX.

Traité du rachitis, ou l'art de rédresser les enfans contrefaits. Par M. VACHER DE LA FAITRIE, Doct. en médec. à Paris 8.

A treatise on venereal diseases, by N. D. FALK. Lond. 8. c. f.

Das in Wien im Jahr 1771. *und* 1772. *sehr viele Menschen anfallende Fäulungsfieber. Samt einer bösartigen Krankheit, welche im Jahr* 1770. *unter den Kindbetterinnen im Spitale zu St. Marx gewütet hat; beschrieben von* I. P. XAVERIO FAVCKEN, *der Arzney Doctor. Wien* 8. *maj.*

Obseruations sur les differentes methodes de traiter les maladies vénériennes: avec une nouvelle méthode de guérir ces maladies par des lavemens mercuriels. Par M. FERRAND. à Narbonne et à Paris 4.

LEONH. LVDOV. FINKE diss. inaug. de febrium salubritate in morbis chronicis. Hal. 4.

Abregé de physique par M. FORMEY. Tom II. qui contient la physique speciale. à Berlin 8.

Eiusd. *Entwurf der Physic, 2ter Band, so die besondre Physic abhandelt. Aus dem Französischen übersetzt.*

Novae

Nouae species insectorum, Centuria I. Auctore IOANNE REINOLDO FORSTERO. S. A. S. Lond. 8.

Eiusd. catalogue of the animals of North-America. ib. 8.

IDEM v. BOUGAINVILLE.

Essais pratiques de géometrie, ou suite de l'art du trait; Ouvrage utile et necessaire à toutes personnes, qui font usage de la regle et du compas etc. Par M. FOURNEAU. à Paris. fol. c. f.

DAVID FRENZELS *Verzeichnis der Edelgesteinen, Fossilien, Naturalien, Erdarten und Versteinerungen, welche in Bezirk der Stadt Chemnitz in Meissen gefunden worden. Leipzig* 8. *maj.*

HIERON. DAVID GAVBIVS *Entwürfe von verschiedenen Innhalt. Aus dem Lateinischen ins Deutsche übersetzt von* D. A. M. SIEFFERT, *herausgegeben und mit Anmerkungen begleitet von* D. WILLHELM HEINRICH SEBASTIAN BVCHHOLZ. *Jena* 8. *maj. m. K.*

Nouvelle theorie sur les maladies cancéreuses, nerveuses et autres affections du même genre avec des observations prâtiques sur les effets de leur reméde approprié, par M. I. M. GAMET. à Paris 8. Voll. 2.

Mémoires des insectes Tom. II. avec figures. Par M. DE GEER. à Stockh. 4.

IO. CAROL. GEHLER diss. inaug. de partus naturalis adminiculis: sectio prior. Resp. *Traugott Christoph Härtel.* Lips. 4.

Eiusd. diss. inaug. de partus naturalis adminiculis: sectio altera. Resp. *Theod. Frid. Lohde.* ib. 4.

CARL ABRAHAM GERHARDS materia medica *oder Lehre von den rohen Arzneymitteln, die zwote verbesserte Auflage. Berlin* 8.

. A. GERSTLACHER tractatus medico legalis de stupro, in vsum eorum, qui iurisprudentiae et

medicinae operam dant, praecipue eorum, qui in foro verſantur. Lipſ. 4.

PAVL. DIETR. GISEKE M. D. oratio aditialis de hiſtoriae naturalis cum phyſica coniunctione, vtili et neceſſaria. Hamb. 4.

Nützliche Vorſchläge bey heftigen Feuersbrünſten, Häuſer und Mobilien ſicher zu retten, nebſt Anweiſung große und gefährliche Feuersbrünſte zu verhüten etc. von D. IOHANN FRIEDRICH GLASER. *Zweyte Auflage. Hildburgshauſen. 8. maj.*

IO. FRID. GMELIN enumeratio ſtirpium agro Tubingenſi progenitarum. Tubing. 8.

GODART. V. BOISSIEU.

Lecture on the duties and qualifications of a phyſician. By JOHN GREGORY. a new edition enlarged. London. 8. maj.

Obſeruations on the nature and cure of fevers, by WILL. GRANT, M. D. the ſecond edition. ib. 8. maj. Voll. 2.

Muſeum Grauelianum ſiue collectionis regni mineralis, praecipue hiſtoriam naturalem illuſtrantis a b. IO. PHIL. GRAVEL magna ſolertia comparatae, a filio eius, pie nuper defuncto, egregie auctae, recenſio. Argentorat. 8.

PETR. IOSEPHI GRVBER diſſ. inaug. de exceſſu vis vitalis vaſorum, variisque inde in machina animali pendentibus phaenomenis. Prag. 8.

Cenſura librorum Hippocrateorum, qua veri a falſis, integri a ſuppoſitis ſegregantur, collegit ex optimis quibusque auctoribus EROTIANO, GALENO, HIER. MERCVRIALI, FOESIO, CLERICO, I. ALB. FABRICIO, HALLERO aliisque, omnia recenſuit, diiudicauit nouumque in ordinem redegit D. CHRIST. GOTTFRIED GRVNER. Vratislav. 8. mai.

CHRIST.

CHRIST. GOTTFRIED GRVNERS *Gedanken von der Arzneywissenschaft und den Aerzten, Breßlau* 8. *maj.*

Von den Grenzen der Städtischen und Landhaushaltung, von PHIL. PETER GVDEN, Syndic. *der Stadt Münden zu Hannover. Göttingen und Gotha* 8.

Digressions academiques, ou essais sur quelques sujets de physique, de chimie et d'histoire naturelle. Par M. GUYTON DE MORVAUX, à Dijon et à Paris 12.

DAN. WILHELM GÜNTHER diss. inaug. de signis ex lingua. Duisburg. 4.

IVST. GVIL. GÜNZ diss. prior et posterior inaug. de cortice salicis cortici Peruuiano substituendo. Resp. *Chph. Carol. Mayenberg.* Lips. 4.

IO. ERN. GVNNERI flora Norwegica. Hafn. Fol. c. fig.

GERH. GYSBERT VAN HAAF diss. de bile cystica vulgo dicta. Leidae 4.

IO. GOTTLOB HAASE diss. neurologica de gangliis neruorum. Resp. *Gottlieb Hieronym. Christian. Peschelio.* Lips. 4.

IOSEPH HABERMANN diss. inaug. de salubri sepultura. Vindebon. 8. mai.

IO. HABLA diss. inaug. de tussi conuulsiua infantum. ib. 8.

Wahrnehmungen zum Behuf der Wundarzneykunst in Deutschland von IO. PHILIP HAGEN. *Mietau* 8.

ALBERTI DE HALLER bibliotheca botanica, qua scripta ad rem herbariam facientia a rerum initiis recensentur Tom II. A TOVRNEFORTIO ad nostra tempora. Tiguri 4. mai.

Eiusd. principum medicorum P. VI. VII. Lausannae c. indice locuplete D. VICAT. 8.

ALBERT VON HALLER *Anfangsgründe der Physiologie, 5ter Band. Aus dem Lateinischen übersezt durch* IO. SAMVEL HALLEN. *Berlin.* 8.

Die Ursachen der Bewegung der Planeten, der Schwere und des Zusammenhanges der Cörper erwiesen von ADOLPH ALBRECHT HAMBERGER. *Jena* 8. *m. K.*

Traité général des pêches. Par M. DUHAMEL DU MONCEAU. Cinquieme cahier, seconde partie, faisant suite aux arts de l'academie. à Paris Fol. c. fig.

Epistola D. C. R. HANNES ad Ill. IACOBVM FERDINANDVM BAIERVM de insitione variolarum in vrbe patria Vesaliensi tentata. Vesaliae et Lipsiae.

ANTON. DE HAENS *Abhandlung über die Art des Todes der Ertrunkenen, Erhenkten und Erstickten, und über die Mittel das Leben herzustellen. Aus dem Lateinischen. Leipzig.* 8.

HENR CAROL. HARDEGE diss. inaug. de praecipuis difficultatibus in explicando secretionis animalis negotio. Ienae 4.

IAC. HART. diss. inaug. de zinco eiusque florum vsu medico obseruationibus confirmato. Leidae 4.

CARL. LVDWIG HAASE *)

CHRISTIAN TRAVGOTT HEFFTER ep. grat. de viribus vitae. Lips. 4.

ERNEST. LVDW. HEIM diss. inaug. de origine calculi in viis vrinariis, quatenus est arthritidis effectus.. Hal. 4.

Appendix ad ephemerides anni 1773. de parallaxi solis ex obseruationibus transitus Veneris anno 1769. a P. MAXIMILIANO HELL. Vienn. 8.

IOACH.

*) Confr. nostr. comment. Vol. hoc p. 377.

JOACHIM FRIDR. HENKELS *Abhandlung der chirurgischen Operationen. Viertes Stück von Brüchen. Berlin.* 8.

Selectus medicamentorum rationalis tam simplicivm, quam compositorum. Auctore CHRIST. PHIL. HERWIG. Ienae 8.

Eiusd. *wahre Beschreibung zweyer aneinander gewachsener Kinder, die zum Anfang dieses Jahres in dem Hochfürstl. Hohenlohe und Waldenburg Schillingsfürstischen Marktflecken Kupferzell lebendig gebohren und nach ihren Tode zergliedert worden: als eine Wiederlegung der Meyerischen Geburth zweyer an den Bäuchen zusammengewachsener Kinder etc. mit einer Kupfertafel. Frankf. und Leipz.* 8.

The modern Gardener, or universal kalendar; containing monthly directions for all operations of gardening, with the method of performing the different works according to the best practice. Also an appendix giving full instruction for foreing grape-vines etc. in a new manner never before published. Selected from the diary manuscripts of the late M. HILL. Revised corrected and improved By JAMES MEADER. Lond. 8.

Eiusd. cautions against the use of violent medicines in fevers and instances of the virtue of petasite root, so far as have yet come to the author's knowledge. ib. 8.

LEONH. HIRSCHELS *medicinische Nebenstunden. Berlin* 8.

Eiusd. *Briefe über verschiedene Gegenstände aus dem Reiche der Arzneywissenschaft. 3ter Theil.* ib. 8.

Eiusd. *vermischte Beobachtungen und Gedanken zur ausübenden Arzneywissenschaft gehörig.* ib. 8.

HIPPOCRATES *Buch von der Lebensordnung in hitzigen Krankheiten. Aus den Griechischen. Altenburg. 8. maj.*

CHPH. IAC. HOFFMANN diss. de aliquibus musculorum differentiis. Altdorf. 4.

Reflexions philosophiques sur le systême de la nature. Par M. HOLLAND. à Paris 12.

Natuurlyke historie der dieren, planten en mineralien volgens het zamenstel van den Heer LINNAEVS door HOUTTUYN. M. D. ab anno 1771 — 1772, XV. et XVI. Deel. The Amsterd. 8. mai.

A treatise on the puerperal fever, wherein the nature and cause of that disease so fatal to lying in women are represented in a new point of view, illustrated by dissections and a rational method of cure proposed and confirmed by experience. By NATHANAEL HULME. M. D. Lond. 8.

Eiusd. *Abhandlung von dem Kindbetterinnenfieber. Aus dem Englischen übersetzt und mit einigen Zusätzen vermehret. Leipzig* 8.

FRANC. IACOBI descriptio methodi mercurium sublimatum corrosiuum tutius copiosiusque exhibendi. Monaster. 8.

Prospectus d'un cours complet d'anatomie gravé en couleurs naturelles. Par ARNAUD ELOY GAUTIER D'AGOTY. Ouvrage executé sur le choix des meilleurs tables anatomiques comparées à la nature, pour former une exposition précise de toutes les parties du corps humain expliqué. Par M. JADELOT. à Nancy fol. maj.

CHRIST. FRID. IAEGER diss. 1ma de phthisi pulmonali casu notabiliore et epicrisi illustrata. Resp. *Io. Lud. Goll.* Tubing. 4.

CHRIST.

CHRIST. FRID. IAEGER diss. 2da. de phthisi cet. Resp. *Henric. Struue.* Tubing. 4.

IO. MICH. AVGVSTIN. IAGEMANN, nuper in Eisenfeldia medici nunc in Academia Erfordiensi Professoris publici, circa annos 1770 — 1772 liber epidemiorum de acuta passim epidemica febre. Erford. 8.

Eiusd. circa medicinam forensem proxime legendam praenotiones de iis, quae circa morbos epidemicos in Eisfeldia terra Moguntina ex cura principis Electoris acta sunt. ib. 4.

Reflections and obseruations on the gout. By Sir. JAMES JAY. M. D. Lond. 8.

Mémoires et obseruations anatomiques physiologiques et physiques sur l'oeil et sur les maladies, qui affligent cet. organe. Par IEAN IANIN, Oculiste de la ville de Lyon. à Lyon 8. mai.

IAC. FRIDER. ISENFLAMM diss. inaug. de difficili in obseruationes anatomicas epicrisi: commentatio secunda. Resp. *Io. Carl. Dan. Krauss.* Erlang. 4.

IO. HENR. IVNG specimen de historia martis Nassouico-Siegenensis. Argentor. 4.

IO. CARL. IVSFELDT diss. inaug. anat. de lusibus naturae. Leidae 4.

Traité des vertus des plantes, ouvrage posthume de M. ANTOINE DE JUSSIEU, Doct. Reg. augmenté d'un grand nombre de notes par M. GANDOGER DE FOIGNY. à Paris 12.

CHRISTIAN FRIDR. KADELBACH diss. sistens tympanitidis pathologiam. Resp. *Io. Salomone Schubert.* Lips. 4.

MELCHIOR CHIST. KAEPLER *Gutachten, wie bey dem An-Fort- uud Ausgange eines Kiefernwaldes zu verfahren. Eisenach* 8.

C. A. KLOECKHOF M. D. opuſcula medica omnia: iterum edidit. D. D. C. T. SCHLEGEL medic. Longoſaliſſ. Ienae 8.

FRID. AVG. GOTTLOB KNOLLE diſſ. inaug. de obſtructione aluina diaeteticis auxiliis tollenda. Lipſ. 4.

D. KOENIG diſſ. de experimentis pulmonum natantium. Reſp. *Chriſt. Lud. Lieberkühn.* Hal. 4.

C. G. KRATZENSTEIN diſſ. inaug. ſiſtens praeſidii claſſis regiae ſanitatem tuendi methodum. Reſp. *Henric. Calliſen.* Hafn. 8.

Eiusd. progr. ſiſtens nonnulla de THEOPHRASTI hiſtoria plantarum bene merendi ſubſidia. ib. 8.

CAROL. CHRIST. KRAVSE diſſ. inaug. de irritabilitate partium corporis humani, diſſertatio prima. Reſp. *Traugott Guilielm. Gnauck.* Lipſ. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de phlogiſto corporis humani. Reſp. et Auctore *Petro Deucke.* ib. 4.

De l'homme et de la femme conſiderés phyſiquement dans l'etat du mariage. Par M. DE L*** Chirurgien. Ouvrage auec figures en taille douce. Premiere Partie. à Lille 12.

A diſſertation on the diſorders, which affect the neck of the bladder, the urinary paſſages and the neihgbouring parts, producing excreſcences in the urethra, ſuppreſſions of urine and dangerous inflammations. Shewing the cauſes of ſuch complaints and a readie and more effectual method of cure, lately diſcovered by the author improving the compoſition of DARAN'S bougies etc. By FRANCIS LALLIER ed. 2. with additions. Lond. 12.

IOSEPH.

IOSEPH. IO. BAPTIST. LANGMEYER diss. inaug. de methodo vtendi aquis mineralibus in balneis, thermis, potu. Vienn. 8.

An inquiry whether women with child ought to prefer the assistance of their own sex, to that of man midwives 2) whether the assistance of man midwives may allarm the modesty of the fair sex. By LOUIS LAPEYRE. Paris 8.

I. L. LAVATER *von der Physiognomick. Leipz.* 8.

IO. GOTTLOB LEIDENFROST diss. inaug. exhibens de morbis adipis humani principia genegeneralia. Duisb. ad Rhen. 4.

DE LESSIVS V. CORNARO.

The natural history of the tea tree with observations on the medical qualities of tea and effects of tea drinking. By IOHN COCKLEY LETSOM M. D. Lond. 4. c. f.

LVDOV. LEVADE diss. inaug. de variolis L. B. 4.

HENR BALMATII LEVELING disquisitio crustae inflammatoriae eiusque mire variantium phaenomenorum. Aug. Vindel. 8.

A. LEVRET *Kunst der Geburthshülfe nach den Gesetzen der Bewegung und Naturlehre aus den Französischen übersetzt von* D. CHRIST. FRIEDRICH HELD. *Gera und Leipzig* 8.

Eiusd. obseruations sur la cure radicale de plusieurs polypes de la matrice, de la gorge et du nez. Troisieme edition corrigée et augmentée. à Paris 8. mai. c. f.

An essay on the formation structure and use of the teeth; with a supplement containing instructions for preserving them. By MAYER LEWIS. Lond. 8. mai.

GEORG. AVGVST LICHTENSTEINS *Abhandlung vom Milchzucker und den verschiedenen Arten desselben. Braunschweig* 8.

A trea-

A treatiſe on the putrid and remitting fever which raged at Bengal in 1762. Translated from the latin of a diſſertation on that ſubject. By JAMES LIND M. D. Lond. 12.

Eiusd. *Verſuch über die Krankheiten, denen Europäer in heiſſen Climaten unterworfen ſind; nebſt der Vorrede ihre gefährliche Folgen zu verhüten. Aus dem Engliſchen überſetzt. Riga und Leipzig* 8.

IVST. FRID. LIND diſſ. inaug. de ruptura vteri eiusque ſequelis ac methodo medendi. Erford. 4.

Reiſe des Herrn OLOF TORÉN *nach Surate und China nebſt einer kurzen Beſchreibung von der Chineſiſchen Feldoeconomie und einer Nachricht von den gegenwärtigen Zuſtande der Engländiſchen Colonien in den nördlichen America. Herausgegeben von* CARL VON LINNÉ. *Leipzig* 8.

Eiusd. mantiſſa plantarum altera ſyſtematis naturae. Holm. 8.

Eiusd. ſyſtema naturae ex editione duodecima in epitomen ductum et praelectionibus academicis accommodatum a IOANNE BECKMANNO. Tom. I. regnum animale Tom. II. regnum vegetabile. Gotting. 8. mai.

Eiusd. terminologia conchyliologica, edita ab EODEM ib. 8.

Idem v. HOVTTVYN.

Eiusd. materia medica per tria regna naturae. Edit. IIda auctior curante IO. CHRIST. DANIEL SCHREBERO. Lipſ. et Erlang. 8.

Eiusd. nomenclator botanicus enumerans plantas omnes in ſyſtemate naturae edit. XII. et mantiſſis binis deſcriptas. Lipſ. 8.

Eiusd. diſſ. inaug. de fraga veſca. Reſp. *Suenone Andr. Hedin.* Vpſal. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationes in materiam medicam. Reſp. *Io. Lindwall.* ib. 4.

CARL

CAROL. VON LINNE' diss. inaug. de haemorrhagiis ex plethora. Resp. *Ernest. I. M. ab Heidenstam.* Vpsal 4.

SAM. DAN. LISSOVINY diss. inaug. sistens epitomen historiae variolarum. Vienn. 8.

Anleitung zur ausübenden Arzneykunst in einer Anzahl von Vorlesungen über die Ursachen und Entstehung der Krankheiten und die Mittel solche zu heilen durch THEOPHILVS LOBB. *Aus dem Engl. Leipzig* 8. *mai.*

IO. ERID. LOBSTEIN diss. de neruis durae matris. Resp. *Iacob Beykert.* Argentorat. 4.

CHRIST. GOTTLIEB LVDWIG diss. inaug. de nutritione differentiis oligochymiae accommodanda. Resp. *Gotthelf Leberecht Wockaz.* Lipf. 4.

Eiusd. progr. inaug. de elaboratione succorum plantarum in vniuersum. Pars III. medulla. ib. 4.

Eiusd. diss. inaug. de cacochymiae differentiis. Resp. *Adolph Gotthelf Stoeckhardt.* ib. 4.

Eiusd. progr. inaug. de plantarum viribus medicis in vniuersum. ib. 4.

Eiusd. progr. in memoriam IOANNIS CHRISTIANI MÜLLERI Med. Doct. de medicinae studio non praecipitando. ib. 4.

Eiusd. prog. inaug. de viribus plantarum cultura mutatis. ib. 4.

Eiusd. progr. inaug. comment. I. sistens de plantarum viribus specificis. ib. 4.

BERN. MARIAN. LVTHER diss. de balneis veterum inunctione coniungendis. Resp. *Georg Chph. Francke.* Erford. 4.

Eiusd. diss. de pleuritide per metastasin orta casu illustrata. Resp. *Io. Christ. Altenfelder.* ib. 4.

BERNH. MARIAN LVTHER diss. febris epidemicae per dimidium annum Erfordiae inque eius confiniis grassatae disquisitionem sistens. Resp. *Georg. Wilh. Breithaupt.* Erford. 4.

Eiusd. diss. de ventriculo humano aeque ac quorundam brutorum eiusque actione. Resp. *Io. Ioach. Fridr. Bruhn.* ib. 4.

Practical essays upon intermitting fevers, dropsies, diseases of the liver, the epilepsy, the colic, dysenterical fluxes and the operation of calomel. By DAN. LYSONS. Bath. 8. mai.

Eiusd. an essay upon the effects of camphire and calomel in continual fevers, illustrated by several cases. Lond. 8.

E. v. M*** *Abhandlung von Naturaliencabinetten* *)

DAVID MACBRIDE's methodical introduction to the theory and practice of physic with an appendix. Lond. 4. mai.

Eiusd. systematische Einleitung in die theoretische und practische Arzneykunst. 2 Theile. Aus den Englischen. Leipzig 8. mai.

MARTIN MAHS analecta circa destillationem acidi salis eiusque naphtham. Argent. 4.

Commentaries on the principles and practice of physic. By IAMES MAKITTRICK. M. D. Lond. 8. Vol. I.

Verhandelingen om de kwaadartige rootkoorts, welke a. 1770 en 71. geregeert heeft te Maurik door MAXIMIL. IAC. DE MAN an door de schryver nauden overgezien. Te Nymwegen 8. mai.

HEINR. MATTH. MARCARD *von einer der Kriebelkrankheit ähnlichen Krampfsucht die in Staade beobachtet ist. Hamburg und Stade. 8.*

PHIL. AMBROS. MARRHERR praelectiones in HERRM. BOERHAAVE institutiones medicas cum

*) vid. comm. nostr. Vol. hoc p. 378.

cum praefatione CRANZII Tom. I. Tranſitus et mutationes alimentorum per primas vias, nec non chyli per ſua vaſa. Tom. II. vaſa, cor circulatio ſanguinis, pulmo, reſpiratio, cerebrum, cerebellum, nerui, glandulae ſtructura, lien, hepar, renes, ſudoris excretio, muſculorum actio, cutis. Tom. III. nutritio, incrementum, decrementum, ſenſus externi, interni ſomnus, vox, loquela, ſeminis maſculini ortus, menſtrua, conceptus. Vienn et Lipſ. 8. Voll. 3.

RANIER BONAVENTVRA MARTINI inſtiſtitutiones medicae. Pars II. Florent. 4.

Mannichfaltigkeiten zweytes und drittes Vierteljahr des dritten Jahrganges durch D. FRIEDRICH HEINRICH WILHELM MARTINI. *Berlin* 8.

* *. MARTIN philoſophia Britannica. P. II. III. Lipſ. 8. c. f. *aus dem Engliſchen.*

Obſeruata quaedam medica cum figuris aeneis a M. MARX. M. D. Berolin. 8.

L'art de faire le vin, ou experiences ſur la bonification de tous les vins tant bons que mauvais lors de la fermentation. Par M. MAUPIN. à Lauſanne 12.

Die Geburt zweyer an den Bäuchen zuſammengewachſener Kinder in Kupferzell — in ihrer dreyfachen Ausſicht nach der Theologie, Polizey und Anatomie beſchrieben von IOHANN FRIEDRICH MAYER *Pfarrer in Kupferzell. Frf. am Mayn* 8.

Eiusd. *Antwort auf die Herwigiſche ſo genannte wahre Beſchreibung zweyer an einander gewachſener* 1772 *zu Kupferzell lebendig gebohrner und getaufter Kinder. Frankf. und Leipz.* 8.

IO. FRIDERIC. MECKEL noua experimenta et obseruationes de finibus venarum ac vasorum lymphaticorum in ductus visceraque excretoria corporis humani eiusdemque structurae vtilitate. Berolin. 8. mai.

Eiusd. tractatus de morbo hernioso congenito singulari et complicato feliciter curato. ib. 8.

Idem liber Germanice per E. G. BALDINGER. Berl. et Stettin 8.

Index plantarum horti electoralis Manhemiensis Auctore FRID. CASIMIR. MEDICVS. Manhemii 12.

CARL GOTTLOB MEIER Vratislau. diss. inaug. de carice arenaria s. sassaparilla germanica. Franc. da Viadr. 4.

GISBERT VERZYL MVILMANN diss. med. an ex celebrata hactenus opinione de plethora vniuersali vel particulari vera fluxus menstrui caussa explicari possit. Leidae 4.

CHPH. IACOB MELLIN pharmacia seculo moderno accommodata. Altenb. 8.

Eiusd. *Auszüge aus den besten medicinischen Probeschriften des 16 und 17ten Jahrhunderts. ib.* 8.

*Unterricht für Mütter, wegen Behandlung der Pocken und Masern bey Kindern. In Briefen an die Frau von *** nebst einer Frage die Einpfropfung der Pocken betreffend der Königlichen Societät der Wissenschaften zu Montpellier vorgelegt von* I. I. MENVRET. *Aus den Französischen. Leipz.* 8.

Curationum chirurgicarum, quae ad fistulam lacrymalem hucusque fuere adhibitae, historia critica Auctore I. D. METZGER. M. D. Monasteri 8. mai.

PHIL. MILLERS *allgemeines Gärtnerlexicon. Zweyter Theil. Nürnb.* 4.

IO. MILLS *Verſuch von dem Wetter, nebſt Anmerkungen über des Schafhirten von Banbury Regeln, wie man von den Veränderungen deſſelben urtheilen ſoll. Als einen Anhang zu des Verfaſſers Lehrbegriff der Feldwirthſchaft. Leipzig.* 8.

L'art de la porcellaine dedié au Roi. Par M. le Comte DE MILLY et faiſant ſuite aux cahiers des arts. à Paris. fol.

Expoſition des mines ou deſcription de la nature et de la qualité des mines. Par M. MONNET. à Paris. 12.

Verhandeling over de waterzugt on derzelve onderſcheide zoorten in de Engelſche taal geſchreeven door DONALD MONRO — vertaald en met aanmerkingen vermerdert door JAN BERNARD SANDIFORT — te Leiden. 8.

IO. BAPTIST. MORGAGNI *von dem Sitze und Urſachen der Krankheiten, welche durch die Anatomie ſinderforſchet worden. Altenburg.* 8. (Hanc verſionem fecit b. IOANNES GOTTHELF HERMANNVS *).

Deliciae naturae ſelectae of uitgeleezen kabinet van natuurlyke Zeldzaamheden welke de drie ryken der natuur aanbieden daor P. L. ST. MUELLER Prof. der natuurlyke hiſtor. te Erlangen. Twee Deele. Te Dordrecht. Fol. Imper. c. ill. fig.

M. MÜLLER diſſ. inaug. de palpebrarum affectibus. Hal. 4.

ANDR. MÜRCKE diſſ. inaug. de viribus ſanguinis et ſolidorum motum facientibus curatius definiendis. Lipſ. 4.

Tal om de på djur anſtäldte ſöns och försöks opalitelighet vid tillämpningen på Människans kropp

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 354.

kropp hållet i hans kongl. Majts Höga Närvaro för kongl. vetenskaps academien uid Intraedet den 4 mart. aår 1772. af JOHANN ANDERS MURRAY. Stockholm. 8.

FRID. HERRM. LVDW. MVZELS *medicinische und chirurgische Wahrnehmungen. Berlin. 8. m. K. 2 Theile.*

FR. W. DAN. MVZEL de examine vſus chemiae in medicamentorum ſcientia. ib. 4.

CHPH. LVDOV. NEBEL lectiones ſuas inſtanti ſemeſtri aeſtiuo habendas indicat ſimulque diſſertationem ſuam de ſecali cornuto a temerariis et contumelioſis obiectionibus D. SCHLEGERI vindicat. Giſſae. 4.

Eiusd. *Abhandlung von der Schädlichkeit des Mutterkorns aus Erfahrungen und chymiſchen Verſuchen bewieſen. Aus dem Lateiniſchen überſetzt von* I. S. E*** M. D. *und mit einer Vorrede begleitet von* ERNST GOTTFRIED BALDINGER. *Iena* 8.

IO. ERNEST. NEVBAVER diſſ. inaug. ſiſtens deſcriptionem anatomicam arteriae innominatae et thyroideae imae. Reſp. *Aug. Chriſt. Erdmann.* Ien. 4. c. tab. aen.

Eiusd. deſcriptio anatomica neruorum cardiacorum ſectio prima de neruo intercoſtali ceruicali dextri inprimis lateris. Adiectae ſunt icones neruorum a dextro corporis latere ad cor tendentium. Franc. Lipſ. et Iena. 4. mai.

FRANC. NEVMANN. diſſ. inaug. de pleuritide dorſali. Vienn. 8.

ERNST. ANT. NICOLAI diſſ. inaug. de analyſi chemica aquarum Ienenſium. Reſp. *I. A. Succow.* Ien. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de febribus malignis. Reſp. *Gotthard Io. Glaſen.* ib. 4.

Io.

Io. chph. niemann diss. inaug. de apoplexiae pathologia et therapia. Hal. 4.

Adam nietzki diss. inaug. de haemorrhagiae narium ac gingiuarum salubritate loco fluxus menstrui, casu quodam comprobata. Resp. *Ierem. Aronson.* ib. 4.

Herrn Abts i. a. nollets *physicalische Lehrstunden. Achter Theil, welcher enthält desselben Kunst, Versuche anzustellen. Zwote Abtheilung nach der Pariser Ausgabe übersetzt. Erfurt.* 4. *m. K.*

The anatomy of the human body, composed on an entire new plan in a method very different from all anatomical writers. By w. northcote Surgeon. Lond, 8.

Io. nvsche diss. inaug. de fracturis, quae in variis ossis femoris partibus obtinent. Argentor. 4.

Car. ioh. oehme ep. de serie corporum naturalium continua. Lips. 4.

Io. carl. oettinger progr. de febribus ab initio fere mensis decembris 1771. per annum 1772. hucusque Erfordiae inque eius confiniis epidemice grassantibus cet. Erford. 4.

Petr. mich. paarmann. diss. inaug. sistens examen ligni quassiae. Argentor. 4.

Spicilegia zoologica, quibus nouae imprimis et obscurae animalium species iconibus, descriptionibus atque commentariis illustrantur. Cura petr. simon pallas Fasc. IX. Berolin. 4. mai. c. tab. aen.

Dan. gotth. dieterich pegelow diss. inaug. de fetu brachio in partu prodeunte. Argent. 4.

Eſſays medical and experimental. The ſecond edition reviſed and conſiderably enlarged. To which is added an appendix. By THOMAS PERCIVAL M. D. F. R. S. Lond. 8.

PHIL. HENR. GERH. PETERSEN diſſ. inaug. de caſu iſchuriae ex materia podagrica ad veſicam delata cum epicriſi. Argentorat. 4.

L'art du coutelier. Par M. IEAN IAQUES PERRET Maitre coutelier premiere partie faiſant ſuite aux arts. à Paris. fol. c. f.

Théorie des êtres ſenſibles, ou cours complet de phyſique ſpéculative, experimentale, ſyſtématique et géometrique miſe a la portée de tout le monde etc. Par M. l'Abbé PARA DE PHAVIAS. ib. 8.

IO. GOTTFR. PIETSCHENS *wahre Quelle und materielle Urſache des Podagra und aller gichtigen Krankheiten überhaupt. Halle.* 8.

ERNST PLATNERS *Antropologie für Aerzte und Weltweiſe. Erſter Theil. Leipz.* 8.

ANDR. PLANMANN. diſſ. inaug. ſiſtens animadverſiones ſubitaneas in appendicem Hellianam ad Ephemerides 1773. de paralaxi ſolis. Reſp. *Io. Kreander.* Aboae. 4.

ANTON GVILIELM PLAZ progr. inaug. de piis deſideriis medicis. Lipſ. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de ſenſibus morborum cauſſis. Reſp. *Io. Ehrenfried Pohl.* ib. 4.

Eiusd. progr. inaug. de arte naturam ſuperante. ib. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de ſenſibus internis morborum cauſſis. Reſp. *Io. Gottlieb Plecker.* ib. 4.

Eiusd. progr. inaug. de abortibus medicis. ib. 4.

Eiusd. progr. inaug. de ſcrupuloſitate medica. ib. 4.

Hiſtoire naturelle de PLINE traduit en François. Tom. IV. à Paris. 4.

Voyages

Voyages de RICHARD POCKOKE membre de la focieté royale de Londres etc. en Orient, dans l'Aegypte, l'Arabie, la Palaeftine, la Syrie, la Gréce, la Thrace etc. ib. 12.

CARL WILHELM POERNERS *Churfürftlich Sächfifchen Bergraths Verfuche und Bemerkungen zum Nutzen der Färberkunft. Erfter Theil. Leipzig.* 8. *mai.*

IO. CHPH. POHLIVS progr. inaug. de cura morborum in hominibus carcere inclufis obferuatorum. Lipf. 4.

Eiusd. progr. inaug. de apta mufculorum difquifitione et diuifione. ib. 4.

Eiusd. progr. inaug fiftens obferuationes anatomicas de vreteribus. ib. 4.

Eiusd. diff. inaug. de febribus continuis putridis. Refp. *Io. Salomon Schubert.* ib. 4.

Nouveau traité des vapeurs ou traité des maladies des nerfs dans lequel on developpe les vrais principes des vapeurs. Par M. PRESSAVIN.

Eiusd. *Abhandlung von den Nervenkrankheiten und den Dünften oder fo genannten Vapeurs. Aus den Franzöfifchen überfetzt. Nürnb.* 8.

DE PREVILLE V. BOUGAINVILLE.

IOSEPH PRIESTLEY *Gefchichte und gegenwärtiger Zuftand der Electricität, nebft eigenthümlichen Verfuchen, nach der Zwoten vermehrten und verbefferten Ausgabe, aus den Englifchen überfetzt und mit Anmerkungen begleitet von* D. IO. GEORGE KRÜNITZ. *Berlin* 4. *mai. m. K.*

Des Ritter Baronet IO. PRINGLE'S *Beobachtungen über die Krankheiten der Armen; mit Genehmigung des Verfaffers nach der neuften Ausgabe überfetzt von* A. E. BRANDE. *Altenb.* 8. *mai.*

IOSEPH. QVARIN Sacrae Cefareae Regiae Apoftolicae maieftatis inferioris Auftriaci regni

Consiliarii sanit. et in nosocom. fratr. misericord. physic. methodus medendarum febrium. Vienn. 8.

Physicalische botanische Abhandlung von Nierenstein und den zuverläßig besonders eignen Mittel darwieder der Bärentraube (vua vrsi) *von* DOMINIC. IOSEPH QVER, *Königl. Wund- und Feldarzt, Mitglied der Academie der Wissenschafften zu Bologna etc. Aus dem Französischen übersetzt.* 8.

La cultivazione Italiana Tomo I. dal IGNACE RAUCONI. In Venezia. 8.

Kurzgefaßte Anweisung zur Hebammenkunst zum Nutzen der Hebammen von Herrn IOSEPH. RAVLIN. *Aus dem Französischen übersetzt, mit einigen nöthigen Zusätzen vermehrt von* M. F. ALIX. *Leipz.* 8.

Traité des eaux minérales de Verbusan. Par M. RAUSIN Doct. en médécine. à Paris. 12.

Unterricht für Mütter, welche ihre Kinder selbst warten wollen. Aus dem Französischen, ANEL LE REBOVRS. *Breßlau.* 8.

Eiusd. *Beylage zum Unterricht für Mütter etc.* ib. 8.

Io. IACOB REICHARD Flora Moeno Francofurtensis enumerans stirpes circa Francofurtum ad Moenum crescentes secundum methodum sexualem dispositas. Pars I. Francof. ad Moen. 8.

Io. DANIEL REICHEL diss. de magnetismo in corpore humano. Resp. *Christiano Ludwig.* Lips. 4.

Eiusd. diss. inaug. sistens obseruationes de calculis renalibus. ib. 4. c. fig. aen.

P. M. VON RESPVRS *besondere Versuche von Mineralgeist zur Auflösung und Verwandlung der Metalle, auch Bewegung der Welt und ihrer Theile.*

le. Aus dem Französischen übersetzt, mit Anmerkungen erst herausgegeben von IO. FRIEDRICH HENCKELN *Königl. Pohlnisch und Churfürstlich Sächsischen Bergrath, nunmehro aber aufs neue durchgesehen und hier und da vermehrt von* D. IO. GOTTLIEB LEHMANN *Königl. Preuß. Bergrath. Leipzig* 8.

RICHAKD POCKOKE V. POCKOKE *)

AVG. GOTTLIEB RICHTERS *Abhandlung von der Ausziehung des grauen Staars. Göttingen.* 8.

Eiusd. *chirurgische Bibliotheck des Ersten Bandes.* 4. *Stücke. Göttingen und Gotha.* 8. *m. K.*

Lehrbuch einer Naturhistorie zu einem gemeinnützigen Gebrauch, wie auch zu Vorlesungen und Schulen eingerichtet und gesammlet von ADAM DANIEL RICHTERN. *Leipzig.*

IO. IACOB RITTER *Zweifel über einige in der ausübenden Arzneykunst im Nördlichen Deutschland angenommenen Meinungen. Buntzlau.* 8.

A complete treatise of stones gravels and all other fabulous concretions, wherein are discovered the great virtues of the burdoc-seeds and wild carrot-seeds: and why the seed of all plants are most efficacious in the cure of all diseases. By NICHOLAS ROBINSON M. D. with a copperplate frontispiecen of human calculs. Lond. 8.

VON RODA *Abhandlung von Salpeterfraß an den Mauern. Eine Schrift, so den Preiß in Leipzig erhalten hat. Altenburg.* 4.

BERNH. WILH. RÖDDER *gründliche Abhandlung von der in Deutschland hin und wieder grassierenden Seuche, die Kriebelkrankheit oder Krampfsucht genannt, worinnen deren Beschaffenheit, Ursachen,*

*) v. supra p. 583.

Vorbauung und Heilung beſchrieben iſt. Frankfurth und Leipzig. 8.

Die Harbkeſche wilde Baumzucht, theils Nordamerikaniſcher und anderer fremder, theils einheimiſcher Bäume, Sträucher und ſtrauchartigen Pflanzen, nach den Kennzeichen der Anzucht, den Eigenſchaften und der Benutzung beſchrieben von D. IO. PHILIPP. DU ROI. *Zweyter Band. Braunſchweig. 8. m. K.*

Récherches ſur les habillemens des femmes et des enfans; ou examen de la manière dont il faut vetir l'un et l'autre ſexe; Par M. ALPHONSE LE ROI Médécin de la Faculté de Paris. à Paris. 12.

IO. FRIIS ROTBÖLL diſſ. inaug. de morbillis. Reſp. *Andr. Frauſing Fridſch.* Hafn. 4.

LAVRENT. ROVLY diſſ. de ſingulari renis calculo Argentor. 4.

Obſeruations on diſeaſes incidental to ſeamen. By LEWIS ROVPPE M. D. Translated from the Latin. Lond. 8.

A practical treatiſe on the diſeaſes of the breaſts of women. By WILL. ROWLEY. ib. 8.

Journal de médécine, chirurgie, pharmacie cet. Par M. A. ROUX. Tom. XXXVII. et XXXVIII. à Paris 12.

Obſervations phyſiques ſur l'hiſtoire naturelle et ſur les arts. Par M. l' Abbé ROZIER. Tom. VII. à Paris 12.

Eiusd. obſervations ſur la phyſique, ſur l'hiſtoire naturelle et ſur les arts, avec des planches en taille-douce; dediées a Mgnr. le comte d'ARTOIS Tom. IV. faiſant la huitiéme partie de cet ouvrage. ib. 12. c. f. (*Reperimus quoque eiusdem libri Tom. VI. X. et XI. nec non eiusdem libri annum ſecundum, qui tres tomos complectitur* (ſeconde année

née Tom. I. II. III.) *in catalogo Parisino, qui inscribitur* catalogue hebdomadaire 1772.)

Mémoire sur la meilleure maniere de faire et de gouverner les vins soit pour l'usage, soit pour leur faire passer les mers. Ouvrage qui a remporté le prix de l'Academie de Marseille en l'année 1770. Par M. L'Abbé ROZIER. ib. 8.

H. I. RVPERT diss. inaug. magnesiae albae alcalinae proprietates ac virtutes proponens. Helmstadii. 4.

An essay towards a natural history of the country of Doublin, accommodated to the noble Designs of the Dublin Society; afffording a summary View I. of its vegetables, with their mechanical and oeconomical Vses, and as Food for Men and Cattle; a Catalogue of our vegetable Poisons and a botanical Kalendar, exhibiting the respective months in which most of the Simples in Vse are found in Flower. II. Of its Animals. III. Of its Soil, and the state of its Agriculture; its fossils, mines, minerals, and some lately discovered mineral Waters; particular by the sulphureous Water at Lucan, and its medicinal Virtues, from practical Observations. IV. Of the nature of the Climate, from diaries of the Weather, kept in Dublin for fifty Years past; interspersed with meteorological and oeconomical Observations. By IOHN RUTTY. 8. 2. Vols. Dublin printed; and sold in London by *Johnston.*

Neue alchymistische Bibliothek für den Naturkündiger unsers Jahrhunderts ausgesucht und herausgegeben von S. *Ersten Bandes zwote Sammlung. Frankf. und Leipz.* 8. (Cl. SCHROETERO auctore.)

MICHAEL SARCONNE *raisonnirende Geschichte der Krankheiten die durch das ganze Jahr 1764 in Neapel sind beobachtet worden. Aus dem Italiänischen übersetzt durch* IO. RVDOLPH FÜSSLIN. *Zweyter, Dritter und letzter Band. Zürch.* 8. mai.

Elemens de mineralogie docimastique par M. SAGE de l'académie royale des sciences. à Paris. 8. mai.

Eiusd. examen chymique des differentes substances. ib. 8. mai.

Natuur en Genees - kundige Bibliothek door EDUARD SANDIFORT. Neegende Deel II Stuck In's Gravenhaye. 8.

Eiusd. oratio de circumspecto cadaverum examine optimo practicae medicinae adminiculo, habita publice cum anatomiae et chirurgiae professionem auspicaretur die 25 maii. Leid. 4.

Eiusd. *Beschreibung der Viehseuche in Holland* 1769 *und* PETER IONAS BERGIVS *Bedenklichkeiten bey der Einimpfung der Viehseuche aus des Herrn Hoffraths* ABRAHAM GOTTHELF KAESTNERS *Ueberſetzung der Abhandlungen der Königlich Schwedischen Akademie der Wissenschaften,* 1769 *besonders abgedruckt* *).

Essai d'un moyen de prevenir les disettes de bled. Par M. NICOLAS DE SAUSSURE et exposition abregée de l'utilité des conducteurs electriques par M. HOR. BEN. DE SAUSSURE Prof. en philosophie. à Geneve. 8.

M. SAXTORPH theoria de diuerso partu ob diuersam capitis ad peluim relationem mutuam experientia fundata et figuris aeneis illustrata. Hauniae et Lipſ. 8.

De

*) v. comm. nostr. Vol. XIX. p. 363.

De ſtructura feneſtrae rotundae auris et de tympano ſecundario obſeruationes anatomicae a D. ANT. SCARPA anatomiae et chirurgiae Profeſſore. Modenae. 8. c. f.

SAMVEL SCHAARSCHMIDTS *Abhandlungen von Receptſchreiben oder Anweiſung zur ordentlichen Verſchreibung derer Arzneymittel. Viel vermehrt herausgegeben von* D. ERNST GOTTFRIED KVRELLA. *Zweyte Auflage. Berlin.* 8.

Der Gebrauch und Nutzen des Tobacksrauchclyſtieres, nebſt zween dazu bequemen Maſchinen beſchrieben und bey dieſer dritten Auflage vermehrt von IOHANN GOTTTLIEB SCHAEFFER. *Mit zwoen Kupfertafeln. Regensburg.* 4.

ROVLANDI SCHEERS diſſ. de dentibus. Vltrai. ad Rhen. 4. mai.

ADAM GOTTLOB SCHIRACHS *natürliche Geſchichte der Erd-Feld auch Ackerſchnecken, nebſt einer Prüfung aller bisher bekannten Mittel wider dieſelbigen, wobey viele neue phyſiſche Erfahrungen gemacht worden. Erſte Sammlung. Leipzig.* 8. *m. K.*

De caritate annonae poſt annum 1769 fere vniuerſali eiusque potiſſimum phyſicis cauſſis quaedam praefatur et vna ad ſolemnia ad diem V. martii 1772. in almae Carolinae, quae Caſſellis floret auditorio maiori celebranda inuitat THEODORVS AVGVSTVS SCHLEGER, Prorector. Caſſellis. 4.

Eiusd. progr. quo ad orationem inauguralem Excellentiſſimi viri IACOBI MALLET Profeſſoris hiſtoriarum menſe aprili in collegii Illuſtris auditorio maiori habendam inuitat et hac occaſione clavos ſecalinos perperam a nonnullis venenum morbique rigidi cerealisue cauſſam nominari

minari nouis argumentis et experimentis docet.
ib. 4.

Kurze und gründliche Anweisung, wie die dermalen an so vielen Orten Teutschland grassirende bösartige Fieber am besten zu heilen seyn und wie man sich am besten davor bewahren kann; theils aus eigener Erfahrung, theils aus den besten Schriftstellern zusammengetragen von BERNHARD IOSEPH SCHLEISS *der Weltweißheit und Arzneygelahrheit Doctor. Nürnb.* 8.

Les moyens d'arretter le misere publique et d'acquitter les dettes des etats. Par I. A. SCHLETWEIN Conseiller de la chambre des finances de S. A. S. Monseign. le Marckgrave regnant de Baade et Hochberg etc. à Carolsruhe. 8.

Eiusd. *Erläuterung und Vertheidigung der natürlichen Ordnung in der Politik in einem Sendschreiben an dem Verfasser der teutschen Anmerkungen über die französische Schrift:* Les moyens d'arreter la misere publique etc. ib. 8.

Eiusd. *die wichtigste Angelegenheit für das ganze Publikum; oder die natürliche Ordnung in der Politik überhaupt, besonders aber die allgemeine Freyheit im Handel und Wandel; die ungestöhrte Ein- und Ausfuhr des Getraides; die Ordnung der Vollkommenheit in der Cultur der Ländereyen, und in dem Verbrauche der Waaren; die zur Wohlfahrt der Staaten einzuführende einzige Auflage auf den reinen Ertrag der Grundstücke, und die damit zu verbindende Einrichtung des Frohnwesens; auseinandergesetzt. Carlsruhe.* 8.

Beschreibung der Eisen- Berg- und Hüttenwerke zu Eisenerz in Steyermark herausgegeben von DANIEL GOTTFRIED SCHREBER *der Camerahwissenschaften Lehrer in Leipzig. Leipzig und Königsb.* 8.

DAN-

DAVID SCHVLZ VON SCHVLZENHEIM *gekrönte Preisſchrift von Frieſel. mit einer Vorrede von* D. ZACHARIAS VOGEL. *Aus dem Schwediſchen überſetzt. Lübeck und Leipzig* 8. *mai.*

PHIL. GEOR. SCHROEDER diſſ. inaug. de inflammatione diaphragmatis. Reſp. *Leuin. Arnold Eleling.* Gotting. 4.

Journal für die Liebhaber des Steinreichs und Conchiliogie. Erſten Bandes Erſtes Stück von IO. SAMVEL SCHRÖDER, *Stifftsprediger. Weimar.* 8.

Eiusd. *Lithologiſches Reallexicon, welches ſowohl die Lithographie als auch die nöthigſten Wahrheiten der Lithogeognoſie enthält. Erſter Band. Berlin.* 8. *mai.*

GOTTWALD SCHVSTERS *vermiſchte Schriften als eine Fortſetzung des mediciniſchen Journals. Erſte Layette. Chemnitz.* 8.

FRANCISC. XAVER. SCHWEDIAUER diſſ. inaug. exhibens deſcriptionem praeparatorum anatomicorum et inſtrumentorum chymicorum, quae poſſidet facultas medica Vindobonenſis, omnium aliorumque nonnullorum. Viennae. 8.

IO. ANT. SCOPOLI diſſertationes ad ſcientiam naturalem pertinentes. Pars I. Prag. 8. c. f.

Eiusd. principia mineralogiae ſyſtematicae et practicae exhibentia ſtructuram telluris, ſyſtemata mineralogica, lapidum claſſes, genera, ſpecies cum praecipuis varietatibus eorumque characteribus, ſynonymo, analyſi et vſu; nec non regulis nonnullis generalibus ad docimaſiam et pyrotechniam metallurgicam pertinentibus. ib. 8. mai.

Eiusd. annus quintus hiſtorico - naturalis. Lipſiae. 8.

IO. ANT. SCOPOLI flora Carniolica exhibens plantas Carnioliae indigenas et diſtributas in claſſes, genera, ſpecies et varietates ordine Linnaeano Tom. I. II. Editio ſecunda aucta et reformata. Lipſ. 8. mai. c. f.

SABINI SECVNDI *auf jetzige Zeit zu applicirende Todesfälle und mit was vor Condition eine Verwahrung darinnen paßiren kann.* ib. 4.

IOSEPH BAPTIST. SENAC *über die verborgene Natur und Heilung der Wechſelfieber mit verſchiedenen Erfahrungen und Beobachtungen erläutert. Aus dem Lateiniſchen überſetzt.* ib. 8. mai.

GOTTGETR. CAROL. LVDOVIC. SEYDLER diſſ. inaug. de alumine eiusque vſu medico. ib. 4.

ION. SIDRE'N diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationes anatomicas circa infundibulum cerebri oſſium capitis in fetu ſtructuram alienam, partemque nerui intercoſtalis ceruicalem. Reſp. *Adolph Murray*. Vpſal. 4. c. f.

Eiusd. diſſ. inaug. ſiſtens aſcitis ſimplicis caſum. Reſp. *Io. Martin Reſtelius*. ib. 4.

* * SIEBOLD diſſ. de morbis inteſtini recti. Reſp. *Io. Georg. Scherer*. Herbipol. 4.

Ausführliche Abhandlung der Hydrotechnick oder des Waſſerbaues von IO. ELIAS SILBERSCHLAG *Königl. Preußl. Oberconſiſtorial- und Oberbaurathe. Erſter Theil. Leipzig.* 8. *m. K.*

Reliqua proxime.

Contenta

Contenta in hac parte.